

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație patriotică, de cinstire a eroilor neamului

* Fondată în 1919 sub numele "Cultul Eroilor Noștri" *

Nr. 1-2 (42-43) * Anul XV * 2011 * Serie nouă

0 dramă colectivă în Est

**Radu Sc.
Greceanu:
Am luptat
în Est!**

p.20

**Neculai
V. Pavel,
cel înviat
din morți**

p.64

**S.O.S.
Chioșcuri
contra
monumentele!?**

p.71

**JPAC. În
căutarea
militarilor
dispăruți**

p.75

**Testamentul
moral al
Reginei
Maria**

p.78

p.48

Suținătorii revistei România Eroică

Suținerea revistei constă în depunerea a cel puțin 100 de lei (Ron) în **Contul Asociației Naționale "Cultul Eroilor":**

RO45RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala UNIREA, București

Până în acest moment, au răspuns apelului nostru:

1. Opritsa Dragalina Popa, SUA = 500 dolari
2. General (r) Petre Stoica, București = 100 lei
3. General (r) Constantin Tănase, Târgoviște = 100 lei
4. Colonel Dumitru Roman, București = 200 lei
5. Colonel (r) Constantin Chiper, Ploiești = 100 lei
6. Comandor (r) Neculai Pădurariu, București = 200 lei
7. Comandor (r) Marius Popescu, București = 100 lei
8. Colonel (r) Ioan Florea, București = 100 lei
9. Colonel (r) Mihai Știr, București = 100 lei
10. Colonel (r) Puiu Cujbă, Ploiești = 100 lei
11. Fundația „Erou căpitan Alexandru Șerbănescu”, București = 400 lei
12. Familia Radu și Eugenia Greceanu, București = 200 lei
13. Comandor (r) Romeo Hagiac, București = 100 lei
14. Locotenent-colonel (r) Alexandru Popovici, Turnu Măgurele = 100 lei
15. Familia colonel ing. dr. Nicolae și Rodica Măruntelu, București = 200 lei
16. Colonel (r) Eugen Lazăr, București = 100 lei
17. Colonel (r) Ion Gociu, Târgu Jiu = 200 lei
18. General (r) ing. Gheorghe Netejoru, Giurgiu = 200 lei
19. Ancuța Manu, București = 100 lei
20. Familia Asen și Rodica Voiculescu, Suedia = 400 lei
21. Răzvan Voiculescu, București = 300 lei
22. Vlad Voiculescu, București = 300 lei
23. Mira Christopol, Franța = 100 lei
24. General (r) dr. Nicolae Spiroiu, Fundația „General Ștefan Gușă”, București = 400 lei
25. Maistru militar principal (r) Dumitru Davidel, Suceava = 100 lei
26. Colonel (r) Gică Valerian Constantin, Islaz = 100 lei
27. Mihai Balaban, Botoșani = 90 lei
28. Prof. Eugen Petrescu, Râmnicu Vâlcea = 100 lei
29. Colonel (r) Ion Anghelescu, Râmnicu Vâlcea = 100 lei
30. General (r) Achim Alstani, Buzău = 100 lei
31. Valeria Bălescu, București = 100 lei
32. Georgeta Bălan, Brăila = 100 lei
33. Comandor (r) dr. Aurel Pentelescu, București = 200 lei
34. Gheorghe Lepădat, Pitești = 100 lei
35. Colonel (r) Dumitru Stratanov, Brașov = 100 lei
36. Colonel (r) Nicolae Dărăbanț, Brașov = 100 lei
37. Colonel Vasile Hulea, Galați = 100 lei
38. Colonel (r) Costică Balint, Galați = 100 lei
39. Colonel (r) dr. Aurel Vaida, Maramureș = 100 lei
40. Arhitect Ioan Arboreanu, Cluj = 100 lei
41. Corneliu Vișoianu, București = 400 lei

Așteptăm și alte mesaje de bunăvoință.

Vă mulțumim!

Colonel (r) Dumitru Roman, redactor șef al revistei *România Eroică*

Din mesajele primite la redacție

Stimate domnule colonel ROMAN,
Mă bucură faptul că nu am fost dată uitării și mă înfruptez problemele cu care se confruntă revista în această perioadă de criză. Sigur, **ROMANIA EROICA** are în sufletul meu locul ei de cinste. De la bun început am adorat acest titlu de revistă și conținutul ei plin de simțăminte nobile, de istorie ADEVĂRATĂ, de PATRIOTISM și de OMAGIERE a înaintașilor. Cu mult drag voi aduce o contribuție modestă prin depunerea în contul pe care l-am găsit în documentul atașat.

Cu stimă și urări de prosperitate și mult noroc minunatei reviste **ROMANIA EROICA**.

Anca MANU

Din Statele Unite ale Americii (Elk Grove, California), doamna Opritsa Dragalina Popa, nepoata eroului de la Jiu, generalul Ioan Dragalina, ne trimite următorul mesaj:

Sunt onorată să susțin cu puținul meu revista **România Eroică**. Am să mai vorbesc și cu alți români de aici, dar mulți nu cunosc încă revista. Sper, totuși, să sară în ajutor. Imi cer scuze că este așa de puțin...

Opritsa Dragalina Popa

Stimate domnule colonel Roman,
Ar fi nedrept să se întâmple așa ceva cu atât mai puțin în anul aniversar al A.N.C.E.

De multe ori mi-am îndreptat gândul către **România Eroică** și tot am amânat să va contactez. Iată că ați făcut dvs. acest lucru într-o situație de criză. Cu siguranță, nu putem lăsa să dispară revista.

Așadar, va sunt alături cu tot ce pot, inclusiv cu câte 100 lei pentru fiecare apariție din acest an.

Eleonora Arbănaș,

Președinta Fundației

“Erou căpitan Alexandru Șerbănescu”

Stimate domnule Roman,
Prin gentilețea verișoarei mele Opritsa Dragalina Popa, am primit scrisoarea dvs privind revista **România Eroică**. Mă grăbesc să vă trimit contribuția mea, ca susținător, pentru a putea să apară în continuare această revistă. Pentru mine, revista este un martor al trecutului țării mele și al tuturor celor ce-au luptat pentru independența ei. În această revistă ați scris despre familia mea, despre bunicul meu, generalul Ioan Dragalina, și fiii lui, generalul Corneliu Dragalina și comandorul Virgil Dragalina. Cât privește pe mama mea, Viorica, mezină familiei bunicului meu, ar fi fost mândră de tot ce ați scris.

Cu multă stimă, Mira Christopol,

103 Avenue du Belvedere,
93130 PRE ST GERVAIS, FRANCE

Stimate domnule colonel Roman,
Mă bucur că ați apelat la metoda pe care eu v-am recomandat-o încă de anul trecut. Mă bucur că are audiență. Evident că mă înscriu și eu cu 400 de lei, ca director al Fundației “General Ștefan Gușă”. Mult succes,

Stimă, Nicolae Spiroiu

Tirajul acestui număr al revistei *România Eroică* a fost tipărit cu sprijinul financiar al domnului profesor Vasile Gherasim (foto), din București, președintele de onoare al Asociației Naționale „Cultul Eroilor”. Domnia sa ne-a susținut financiar și cu alte ocazii, fapt pentru care îi mulțumim călduros.

5 EVENIMENT

Asociația Națională "Cultul Eroilor". 20 de ani de existență!

de general (r) Petre Stoica

20 INVITATUL REVISTEI

RADU SCARLAT GRECEANU:

Am
luptat
în Est!

48 DOSAR ROMÂNIA EROICĂ

O dramă
colectivă
în Est

Dosar realizat de colonel (r) Dumitru Roman

Coperta 1. Prizonieri la Stalingrad

Coperta 2. Susținătorii revistei

Coperta 3. Medalia jubiliară ANCE,
20 de ani de activitate

Coperta 4. Monumentul de la Costești

Redacția României eroică roagă pe toți cei care au fotografii
ale celor căzuți pe front sau în prizonierat, în cele două
războaie mondiale, să se adreseze redacției!

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație
patriotică, de cinstire a eroilor neamului

Fondată în anul 1919 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria
și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XV. Fondator: Gł. Bg. (r) Petre Stoica.

EDITORIAL

Țara mea de dor de general (r) Grigore Buciu 2

EVENIMENT

Scrisoare Patriarhului Daniel 9

PERISCOPE

Timișoara. Pe urmele eroilor noștri de col. (ret.) Constantin Gomboș 10

Iași. Vila „Greierul” de prof. Gabriela Huțuțui 11

Piatra Neamț. Omagiu dascălilor eroi de Maria Stupcanu 11

Monumentul eroilor din Ciurea de preot paroh Gheorghe Isachi 12

Dialog cu cititorii 13

Pe adresa A.N.C.E. Schitul Cireșoia are nevoie de ajutor! 15

IN HONOREM. Colegii noștri, istoria noastră 16

„Cinste și onoare Eroilor!” 19

FILIALELE CULTUL EROILOR

Filiala Hunedoara rediviva!

de col. (ret.) Constantin Chiper, col. (ret.) Gheorghe Chirilă 27

În căutarea Posadei de prof. Eugen Petrescu 28

Comemorarea eroilor comunei Săpata de prof. Gabriel-Florin Rățoi 34

Din nou la Stănțești de col. (ret.) Florea Macovei 35

Cercurile școlare „Cultul Eroilor”. 36

REMEMORĂRI

Memoria anilor de foc de general (r) Petre Bână 40

Decanii de vârstă ai războiului și ai vieții de Dan Roman 43

Filiala A.N.V.R. Dâmbovița 47

DOSAR “România Eroică”

Regimul juridic al prizonierilor de război români în URSS

de prof. dr. Ioan Dragoman, dr. Ilie Schipor 50

Câteva date despre prizonierii de război români în URSS

de Ion Mihai Cantacuzino 55

Prizonieratul marinarilor români

de comandor dr. Marian Moșneagu 59

România Eroică

Director: General de brigadă (r) Petre Stoica
Colegiul de redacție

Prof. univ. dr. Nichita Adâniloaei,
drd. Valeria Bălescu, academician Dan Berindei,
academician Gheorghe Buzatu, academician
Florin Constantiniu, gl. bg. (r) prof. univ. dr.
Nicolae Ciobanu, Florica Dobre, col (r) dr. Mircea
Dogaru, conf. univ. dr. G. D. Iscru, Toma Istrati,
prof. univ. dr. Lucian Ștefan Mureșanu, gl. bg.
(r) Petre Stoica, gl. bg. (r) dr. Florian Tucă, gl. bg.
(r) Constantin Tănase, gl. bg. (r) dr. Constantin
Ucrain

Redacția

Redactor șef: col. (r) Dumitru Roman;
Redactori șefi-adjuncți: col. (r) Constantin
Chiper; prof. univ. dr. Lucian Mureșanu;
Secretar de redacție: col. (r) Mihai Știr;
Redactori colaboratori: cdor (r) Marius
Popescu-Călărași, prof. Cornel Rigler, prof.
Cecilia Stoica, prof. Poliu Zorilă, Carla Duță,
Emilia Luchian, Teodora Manole, Ana
Marinescu.

Art director: S. Angheloiu

Fotoreporteri: plutonier adjutant Adrian
Robu, Cătălin Ovrei, Petrică Mihalache,
Eugen Mihai

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
70764, Tel: 021.2242651-3, interior 0158, 0159;
Fax: 021.2242647
E-mail: romaniaeroica@gmail.com
Cont Bancar: RO 45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar:

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorului, conform
art. 206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice
reproducere fără a se percepe taxe
suplimentare, indicând sursa (revista România
Eroică), cu excepția textelor și fotografiilor a
cărora proveniență este specificată expres.

**Acest număr a apărut în 2000 de
exemplare.**

Condiții de colaborare: cititorii din țară
și din străinătate pot trimite pe adresa
redacției texte și fotografii care se încadrează
în tematica revistei. Manuscrisele nu se
înapoiază.

Pierderile Armatei Române în războaiele din secolele al XIX-lea și al XX-lea de colonel (r) dr. Petre Otu	61
18 ani de lagăr pentru respectarea Jurământului militar! de Octavian Cerchez	62
Românul iartă, dar nu uită! de colonel (r) Dumitru Stratanov.....	63
Ce este prizonieratul? de Paul Porcescu	64
Literatura pătimirii de general (r) Grigore Buciu	67

S.O.S.

Incredibilul care doare până la refuz. Chioșcuri contra monumente!? de D. Roman	71

RESTITUIRI

Camil Petrescu. Visul lor	72

INEDIT

Scrisoarea lui Cincinat Pavelescu către generalul Ioan Dragalina	73

STROFE

Scrisoare fără răspuns de Maria Diaconu	74

MERIDIAN

JPAC. În căutarea militarilor dispăruți de col. (r) ing. dr. Nicolae Mărunțelu	75

MAGAZIN

.....	78

IN MEMORIAM

.....	80

FIȘE DE DICȚIONAR

Monumentul eroilor comunei Vața de Florin-Gabriel Rățoi	81
Medalia jubiliară a ANCE de comandor (r) av. Marius Popescu-Călărași	84

În atenția colaboratorilor

România Eroică primește pentru publicare articole, evocări, portrete, note, documente, recenzii, știri despre activitatea filialelor ANCE, fotografii inedite. Materialele propuse redacției vor fi prezentate pe suport electronic (CD, dischetă), însoțite de fotografiile originale sau scanate în format JPEG, cu o rezoluție de cel puțin 300 dpi. În cazuri speciale, vor fi acceptate și texte dactilografiate. Fotografiile vor fi însoțite de explicații corespunzătoare și de numele autorului lor (acolo unde este cazul).

De la caz la caz, redacția poate accepta preluarea unor articole apărute în alte publicații, dacă prezintă un interes deosebit pentru tematica **României Eroice**; în această situație, persoana care propune articolul respectiv are obligația să obțină acordul publicației în care a apărut.

Redacția își rezervă dreptul de a publica materialele în funcție de necesități și, desigur, de a nu le reține pe acelea care nu se înscriu în tematica revistei. De asemenea, își rezervă dreptul de a face, pe textele acceptate pentru tipar, îndreptările socotite necesare, atât în ceea ce privește forma cât și conținutul, firește după consultarea sau avizarea autorilor. ■

Țara mea de dor

General de brigadă (r) Grigore BUCIU

Camarazii mei de bătrânețe mi-au spus că nu e bine să mai scriu cu trimiteri politice. Că e periculos pentru noi, că se supără cei de la Ministerul Apărării Naționale și evacuează Cultul Eroilor din subsolul în care este tolerat.

Din câte știu eu, domnul ministru e om de lume, cu experiență în afaceri și pe deasupra și militar de carieră, și n-ar face așa ceva niciodată. Ce pericol prezintă un pensionar ca mine, care bagă de seamă că unul sau altul zice și face una și alta, în legătură cu viața noastră a tuturor? Nici unul!

Mi s-a spus că mă iau de unguri, că uite ce-au făcut cu Avram Iancu, când și-au aniversat revoluția pașoptistă! Păi, cum să mă iau, că sunt la guvernare și ar fi atac politic pe față? Și mă rog ce-au făcut, adică ăla de este funcționar public al statului român, care a spânzurat imaginea eroului român? Păi, nici nu se compară cu ce au făcut strămoșii lor, chiar atunci la revoluție! Că doar n-au împușcat într-o pădure decât 40 (patruzeci) de români din localitatea Paloș, situată peste câteva dealuri mai încolo, între Rupea și Sighișoara. Doar întâmplarea face că se cunosc numărul și numele lor. I-au împușcat fără judecată, că nu aveau de ce să-i judece, dar valahii trebuia să știe că nu pot fi egali în

drepturi cu democrații unguri ai lui Kossut.

Dar cum să mai răscolesc eu asta, când suntem cot la cot cu Europa unită, fără să risc o etichetă de șovin nevindecat și naționalist extremist.

Mai bine scriu despre sănătate. Nimic politic că toți avem junghiuri, reumatisme și ofuri, așa că e de actualitate. Tăierea din pensii și salarii, determinată în mod obiectiv de criză, a dus la diminuarea risipei la care se dedaseră românii inconștienți. Mâncare fiind mai puțină, nu pe piață, unde este afișată abundența, ci în sacoșe, glicemia și colesterolul au scăzut drastic. Ca urmare, starea de sănătate s-a îmbunătățit vizibil, ajutată, firește, de creșterea evidentă a cifrelor în facturi și impozite. S-au creat astfel condițiile necesare reformei din sistemul de sănătate. S-au închis o mulțime de spitale care n-aveau de ce să mai existe. Se știe că salvările vin foarte repede și e un fleac să ajungi la 30-40km, când ai un atac de cord. Numai cei fără de noroc nu se mai lasă resuscitați.

Întâmplarea face să am în familie o persoană care a suferit o intervenție chirurgicală. Nu spun la ce spital ca să nu fac reclamă și să se supere sistemul. Doamne ferește!

Cu excepția aței chirurgicale, a fost nevoită să

cumpere tot. Adică ser fiziologic, pansamente, proteza necesară, antibiotice, anticoagulante, dezinfectant, leucoplast etc. N-a plătit consumul energetic și chiria pe pat. Asta în condițiile în care, din cei 950 de lei cât are pensia, i se reține pentru sănătate 5,5%.

Șeful Casei de Sănătate spunea mai deunăzi, pe la televizor, că aceasta reprezintă o contribuție privată în baza căreia respectiva Casă de Sănătate îi asigură serviciile medicale. Care servicii, că nu mișcă nimic în spitale, dacă nu scoți mâna din buzunarul tău și o strecuri în buzunarul celorlalți? Dar socotesc că și asta este un parteneriat privat.

Sper să nu se supere cel de la sănătate să mă taie de la aspirină sau s-o treacă și pe asta la etnobotanice.

Și, vai, reforma sistemului de sănătate continuă. Poate se pune taxă pe intrare și pe ieșire!

Oricum, eu, ca român care am suportat efectele crizei și ieșirea din recesiune, de 0,3% sunt optimist și plin de speranță. Ministrul Muncii, care nu este membru al niciunui partid, m-a asigurat, la televizor, evident, că starea de bogăție a românilor e bună.

Oricine are o pensie sau un salariu peste 800 de lei este bogat. Și am fi în starea asta între 40-60% din populație, bașca topul celor 300.

Eu care nu sunt membru al niciunui partid sunt tentat să cred că e așa. Păi, unuia cu 800 de lei, după ce-și plătește facturile, tramvaiele, ratele la bănci și mai dă și ceva copiilor ori nepoților, îi mai rămân și ceva bani de mâncare!

Cu ceilalți e mai greu, dar și Occidentul are săracii lui. Criza i-a afectat pe toți. La noi e mai bine, cumperi un morcov și faci supă, nu-ți trebuie doi. Și dacă nu, poți s-o faci și fără, că apa are gust... de clor.

Ăștia cu venituri sub pragul de bogăție națională se plimbă prin piețe ca vodă prin lobodă. Se uită

pierduți la prețuri și trec mai departe. Postul ăsta pe văzute e o încercare spirituală. Cine nu poate, iese din sistem. Pe cale naturală, vorba nu-știi-cui!

Mă fascinează și reforma administrativă. Ea are implicații și pentru armată. Pentru noi, rezerviștii, nu, încă, decât dacă vom avea de descărcat ceva la viitoarele Case de Pensii voievodale.

Îmi place la nebunie ideea modernă și plină de substanță a împărțirii regatului lui Ferdinand, Regele Unirii, în voievodate. Vom fi o țară a voievodatelor unite. Chestia asta cu județele e depășită. Vine de la romani cu ideea lor de unitate administrativă. Cum să-i zici șefului județului Jude? E ca dracu! Pe când voievod e altceva! În slavă, de unde provine cuvântul, voievod înseamnă șef militar. De aceea și Mircea și Ștefan își ziceau „lo ... voievod și domn a toată țara...”. Desigur, prostimii i-a fost mai simplu să reducă totul la „Vodă”.

Dumnezeule, mă și înfior când mă gândesc ce de bani europeni vor curge în haznalele voievodale. Și ce investiții se vor face pentru drumurile, bazinele, stadioanele și discotecile voievodale!

Mă tot întreb, însă, de ce nu s-au făcut organisme de stat zonale și pentru ministere, specializate în proiecte de finanțare europeană? Parcă inventasem funcționari europeni plătiți cu bani grei, la nivel european. Ce-or fi făcut ei și pe unde or mai fi?

Țara mea de glorie, țara mea de dor! De ce-or fi copiii tăi atât de bolnavi de dorul de ducă? ■

Asociația Națională "Cultul Eroilor"

20 de ani de existență!

Jertfele românilor, de-a lungul existenței lor, sunt uriașe. Aproape că nu există palmă de pământ care să nu fi fost apărată prin jertfă de sânge. Prin moartea lor, eroii ne-au apărat ființa, limba, cultura și glia străbună. Iată de ce, merită să-i cunoaștem, să-i venerăm și să presărăm pe-a lor morminte ale laurilor foi!

Instituția care și-a asumat nobila misiune de cinstire a memoriei și faptelor eroilor a fost Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război. Înființată la 12 septembrie 1919, prin Înaltul Decret Lege nr. 4106, semnat de Regele Ferdinand,

acest organism era chemat, „să vorbească viitorimii despre jertfele și izbânzile noastre, despre frumusețea virtuților ostășești și despre nezdruccinată tărie a sufletului românesc.”

Societatea a funcționat sub înaltul patronaj al Reginei Maria, ca președinte de onoare, și al Î.P.S. Mitropolitul Primat Miron Cristea, ca președinte executiv, devenit ulterior Patriarh al României. Din anul 1927, aceasta și-a schimbat denumirea în Societatea „Cultul Eroilor”, iar din 1940 s-a numit Așezământul Național «Regina Maria» pentru Cultul Eroilor. După

abdicarea Regelui Mihai I și proclamarea Republicii, prin Decretul nr. 48 din 29 mai 1948, Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor a fost desființat, atribuțiunile și patrimoniul acestuia fiind transferate Ministerului Apărării Naționale. Hegemonia U.R.S.S. adusă de cel de-al Doilea Război Mondial a condus la împânzirea teritoriului țării cu monumente dedicate „Ostașului Sovietic Eliberator”, în detrimentul eroilor români. Abia din 1975, în condițiile emancipării de sub tutela Uniunii Sovietice, când s-a elaborat

Instituția care și-a asumat nobila misiune de cinstire a memoriei și faptelor eroilor a fost Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război.

Joi, 17 noiembrie 2011, orele 11.00, în sala Ștefan cel Mare a Palatului Cercului Militar Național are loc adunarea festivă dedicată împlinirii a 20 de ani de activitate a A.N.C.E.

Asociația Națională Cultul Eroilor

**20 de ani de activitate
pentru cinstirea și
comemorarea eroilor
poporului român**

1991-2011

Decretul Lege al Consiliului de Stat nr. 117/1975 având ca obiect reglementarea regimului operelor comemorative de război, începe să se manifeste, destul de modest, cultul față de eroii neamului.

După evenimentele din decembrie 1989, la inițiativa unui grup de ofițeri, a fost înființat Comitetul Național pentru Restaurarea și Îngrijirea Monumentelor și Cimitirelor Eroilor. Prima conducere a fost formată din: gl. lt. (r) Stelian Popescu, președinte; col. (r) Petre Stoica, prim-vicepreședinte; colonelii (r) Vasile Toma și Aurel Matei, vicepreședinți; col. (r) Constantin Popescu, secretar; colonelii (r) Vasile Niță, Dumitru Tălmăciu, Vasile Arvinti și Nicolae Ștefănescu, membri.

Prin Sentința Civilă nr. 664, din 19 noiembrie 1991, dată de Judecătoria Sectorului 1 București, asociația a dobândit personalitate juridică, iar în baza ordinului ministrului apărării naționale, general locotenent Niculae Spiroiu, a primit acordul de a funcționa sub

patronajul Ministerului Apărării Naționale, având sediul Conducerii Comitetului în clădirea Palatului Cercului Militar Național din str. Constantin Mille, nr. 1, etaj 4. La scurt timp, prin Hotărârea Sfântului Sinod Nr. 3036 din 19-20 iunie 1992, Comitetul a primit aprobarea de a funcționa sub Oblăduirea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, având ca părinte spiritual pe Părintele Patriarh Teoctist.

La conferința națională din 28 august 1997, C.N.R.Î.M.C.E. a revenit la denumirea Asociația Națională „Cultul Eroilor”, asumându-și misiunea de a prelua obiectivele „Așezământului Național «Regina Maria» pentru Cultul Eroilor”.

Înființat din necesitatea de a pune capăt degradării și profanării operelor comemorative de război și a cimitirelor de onoare ale eroilor, C.N.R.Î.M.C.E. a trecut la reorganizarea filialelor în teritoriu, reușind, în mai puțin de un an, să înființeze 32 de filiale județene și numeroase subfiliale orășenești și comunale, în conducerea cărora au fost cooptate persoane cu

responsabilități și putere de decizie din cadrul administrațiilor locale, foști comandanți de garnizoane și de regimente, slujitori ai bisericii, cadre didactice, oameni de cultură, veterani de război și cadre militare în rezervă și în retragere.

La 9 septembrie 1992, prima conferință națională, desfășurată în sala „Alba Iulia” a Palatului Cercului Militar Național, a hotărât să intervină la Președintele României și la Parlament pentru a se elabora o lege care să reglementeze regimul operelor comemorative de război. S-a propus să se intervină pe lângă M.Ap.N. pentru a emite un ordin general care să sprijine activitatea Comitetului, iar unităților militare să li se repartizeze o serie de monumente și cimitire ale eroilor pe care să le întrețină și ocrotească. Delegații la Conferință au ales Comitetul Director, și anume: gl. lt. (r) Stelian Popescu, președinte; col. (r) Petre Stoica, prim-vicepreședinte; colonelii (r) Sorin Pascariu, Ioan Florea, Ioan Mândru, Constantin Brezoianu, vicepreședinți; col. (r)

Dragomir Ionescu, secretar, și președinții Comitetelor Județene. Cu această ocazie a fost adoptat un Apel către populația țării în care s-a exprimat îngrijorarea față de starea precară în care se aflau operele comemorative de război, cerându-i sprijinul pentru salvarea acestora, precum și pentru revigorarea activităților de educare a tinerei generații în cultul eroilor.

A fost oficializată colaborarea cu:

- Ministerul Administrației Publice, care, prin Dispoziția nr. 699 din 1992, a cerut prefectilor, președinților consiliilor județene și primarilor să colaboreze și să sprijine filialele și subfilialele Comitetului în rezolvarea proiectelor acestora, inclusiv în asigurarea logistică corespunzătoare;

- Ministerul Învățământului și Științei, care a transmis Dispoziția nr. 41.161/23.12.92 către toate inspectoratele școlare din țară pentru a colabora cu Comitetul în activitatea de îngrijire a monumentelor și cimitirelor eroilor;

- Cancelaria Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care a dat o dispoziție către toate centrele eparhiale de pe teritoriul țării pentru îndrumarea preoților ca împreună cu credincioșii să sprijine activitățile Comitetului; de asemenea, să officieze slujbe religioase la toate activitățile pentru cinstirea eroilor, iar parohiile bisericilor să întocmească tabele cu eroii localităților, care să fie afișate la loc de cinste. Documentul a fost semnat de Patriarhul României P.F. Teoctist.

- Ministrul apărării naționale, gl. Nicolae Spiroiu, și ministrul culturii și cultelor, prof. univ. Mihai Golu, au trimis o adresă comună tuturor prefecturilor în care le cereau să

acorde sprijinul necesar în rezolvarea acțiunilor Comitetului pe teritoriul de competență al acestora.

Ministerul Apărării Naționale a elaborat Ordinul General nr. 42/1991 care a venit în sprijinul bunului mers al activității Comitetului prin asigurarea sediilor filialelor și subfilialelor, a condițiilor de lucru corespunzătoare, precum și a unor materiale necesare rezolvării problemelor curente ale Biroului Executiv Central.

Este deosebit de plăcut să constatăm că, în cei douăzeci de ani de activitate, Asociația Națională „Cultul Eroilor” a înregistrat rezultate importante, între care amintim:

- atragerea unui număr mare de participanți la acțiunile organizate de ANCE;

- realizarea de noi opere comemorative de război în localitățile unde nu au existat monumente închinare fiilor acestor localități, astfel, au fost restaurate peste 800 de monumente și construite peste 1.000 de monumente;

- șase stații de cale ferată au primit numele eroilor naționali: mareșal Constantin Prezan, generalii Eremia Grigorescu, Nicolae Dăscălescu, Gheorghe Avramescu, Traian Moșoiu și Ecaterina Teodoroiu; pe fațadele clădirilor respective au fost amplaste basoreliefuli din bronz cu portretele eroilor și plăci comemorative din marmură;

- reconstruirea Cimitirului eroilor „Șarja de la Prunaru” din comuna Bujoreni, unde își dorm somnul de veci 150 de cavaleriști români din Regimentul 1 Cavalerie și 50 de ostași germani. Acțiunea a fost realizată la inițiativa conducerii Biroului Executiv Central al ANCE,

cu ajutorul P.S. Galaction STÂNGĂ, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, și al președintelui Consiliului Județean Teleorman;

- reluarea activității revistei *România Eroică*, organul de presă al Societății Cultul Eroilor între 1919-1938, în prezent organul de presă al A.N.C.E., cu apariție trimestrială. De remarcat că, în prezent, A.N.C.E. editează și 19 publicații ale filialelor județene.

- înființarea în unitățile de învățământ preuniversitar a Cercurilor „Cultul Eroilor” cu ajutorul inspectoratelor pentru învățământ și al directorilor școlilor respective. În conducerea acestor cercuri au fost atrași profesori de istorie și religie, precum și cei mai buni elevi, pasionați de istorie, care participă la activitățile comemorative ale Asociației, la îngrijirea monumentelor și cimitirelor eroilor.

Începând cu anul 2009, A.N.C.E. și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului au încheiat un Protocol de colaborare prin care s-a oficializat activitatea Cercurilor „Cultul Eroilor”; în 2010, a fost aprobat Regulamentul de Organizare și Funcționare a cercurilor „Cultul Eroilor”. În prezent, în peste 1200 de școli funcționează Cercuri „Cultul Eroilor”.

La conferința națională din 1997 s-a luat măsura de întocmire a „Cărților de Aur” la toate primăriile din țară, de către membrii Birourilor Executive ale filialelor județene, împreună cu reprezentanții primăriei și parohul bisericii din localitate, precum și a monografiilor tuturor monumentelor și cimitirelor eroilor la nivel de județ.

Ca urmare a intervenției la Comisia de Cultură a Senatului

României și la conducerea Radio Difuziunii Române, ANCE a primit aprobarea de a difuza, lunar, timp de 30 de minute, emisiunea radio "Cultul Eroilor". Emisiunea a funcționat între anii 2003-2007, după care a fost întreruptă în mod abuziv; cu toate insistențele conducerii ANCE, emisiunea "Cultul Eroilor" nu a mai fost reluată. Oare să nu se poată găsi în grila radio un spațiu pentru o emisiune dedicată memoriei eroilor acestui neam?!

Cu ocazia Zilei Eroilor, ANCE a organizat, în fiecare an (până la apariția Legii 379/2003), adunări festive omagiale în Aula Magna a Palatului Patriarhal și în Sala de Spectacole a Palatului Cercului Militar Național, la care au participat și numeroși elevi și studenți din instituțiile de învățământ ale capitalei.

În acțiunile noastre din capitală și din țară ne-am bucurat de sprijinul conducerii Cercului Militar Național, al comandanților de garnizoane, al primăriilor și inspectoratelor de cultură și învățământ.

A.N.C.E. a încheiat protocoale de

colaborare cu: Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; Asociația Națională a Veteranilor de Război; Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere; Asociația "Tradiția Cavaleriei"; Asociația Română pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii; Liga Navală Română; Asociația Diplomaților Militari-Cadre în Rezervă și Retragere; Asociația Culturală "Avram Iancu"; Sanatoriul Balneo-Climatologic Bălățești.

O colaborare fructuoasă avem cu Uniunea Participanților la Conflictul Militar 1991-1992 din Republica Moldova. Membri ai A.N.C.E. au contribuit cu exponate (insigne, medalii, decorații, uniforme militare, reviste, cărți de istorie, fotografii) la realizarea Muzeului Memoriei Neamului din Chișinău, au donat cărți și diverse publicații. Delegații ale ANCE au participat la activități comune în Bulgaria, Ucraina, Republica Moldova, Rusia, Slovacia și Ungaria.

Cu ocazia unor evenimente importante, A.N.C.E. a realizat zece medalii, precum și diplome, cocarde și alte însemne omagiale.

După cum se știe, A.N.C.E este o organizație obștească, independentă, fără scop lucrativ și patrimonial, resursele sale financiare fiind obținute strict din sponsorizări. Din păcate, numărul celor dispuși să susțină acțiunile de cinstire a memoriei eroilor este redus.

Acum, la împlinirea a două decenii de existență a A.N.C.E., îmi fac datoria de onoare să adresez mulțumirile noastre călduroase Conducerii Ministerului Apărării Naționale și șefilor tuturor structurilor existente ale armatei noastre, care ne-au asigurat condiții bune pentru a ne desfășura activitatea la nivel național, fără de care nu am fi putut exista. Aducem, de asemenea, mulțumiri noastre ministerelor Administrației și Internelor, Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel și întregului corp al slujitorilor Bisericii, Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, Asociației Naționale a Veteranilor de Război, Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere și tuturor organelor administrației publice locale, oamenilor de bine pentru ajutorul, participarea și încurajările de care am beneficiat cu ocazia organizării activităților aniversare și omagiale.

Nu în ultimul rând, țin să mulțumesc în nume personal colegilor mei din Biroul Executiv Central și din filialele și subfilialele A.N.C.E. pentru munca plină de dăruire pe care au desfășurat-o în acești ani, slujind cu credință înalte idealuri și valorile moral-creștine ale poporului român. ■

**General de brigadă în
retragere Petre STOICA
președintele A.N.C.E.**

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a împlinit vârsta de 60 de ani! Cu această ocazie, conducerea ANCE a trimis o scrisoare de felicitare Preafericitului Părinte Patriarh, scrisoare pe care o publicăm în cele ce urmează.

Preafericite Părinte,

Când Dumnezeu iubește o comunitate, îi orânduiește un conducător bun și înțelept, pentru că bunătatea și înțelepciunea sunt garanțiile liniștei, prosperității și propășirii unei nații.

Dovada de netăgăduit a dragostei pe care Dumnezeu o poartă Bisericii Ortodoxe Române este aceea că ne-a hărăzit un Întâi Stătător de valoarea și prestigiul Preafericitiei Voastre, care anul acesta se află la a șazecea aniversare de la naștere.

Darul Dumnezeiesc de Părinte Duhovnicesc al poporului român l-ați dovedit a fi deosebit de prețios și în aceste momente de grea cumpănă prin care trec Țara și Biserica.

Numeroasele lăcașuri ctitorite, Biserici și Catedrale reparate, înființarea de noi Centre Eparhiale, a centrelor de ajutorare a oamenilor aflați în grea suferință și lucrarea concepută cu mai bine de o sută de ani în urmă de construire a Catedralei Mântuirii Neamului, care a început să fie pe cale de realizare, sunt un grăitor aspect al ilustrei Preafericitiei Voastre Arhipăstoriri.

În acest moment aniversar, noi, membrii Asociației Naționale "Cultul Eroilor" de pe întreg teritoriul țării, adresăm ruga Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască multă sănătate, mulți ani fericiți, spre rodnică lucrare în ogorul duhovnicesc, pentru apărarea credinței creștine, a idealurilor și valorilor morale ale poporului nostru, ajutându-ne atât cu vorba cât și cu fapta, pentru care Vă suntem profund recunoscători.

La mulți ani, Preafericirea Voastră!■

**Președintele A.N.C.E.
General de brigadă în retragere Petre Stoica
București, 22 iulie 2011**

TIMIȘOARA

La inițiativa părintelui Stelian Borza, președintele Asociației româno-americe "George Pomuț", la care s-au raliat membri ai filialelor Timiș ale Asociației Naționale "Cultul Eroilor" și "Colonel Ion Enescu", precum și ai A.N.C.M.R.R., o delegație formată din 31 de persoane a făcut, în zilele de 7-12 mai a.c., o excursie cu tema "Pe urmele eroilor români căzuți în al doilea război mondial, în campania Armatei Române din Vest" (25 octombrie 1944-12 mai 1945).

Itinerarul a cuprins vizitarea următoarelor obiective: Cimitirul Central din Viena (pentru eroii români din primul război mondial); Lagărul de exterminare nazist de la Matthesen-Austria; Cimitirul Eroilor Români de la Zvolen, Banska-Bistrica (Muzeul revoluției slovace și monumentul pe care este scris în limbile slovacă și română:

"Mulțumim Armatei Române, eliberatoarea orașului"); Cimitirul central Rákosliget și cel de lângă aeroportul din Budapesta, precum și cele din localitățile maghiare Dány și Tápiosüly.

La fiecare cimitir, părintele Stelian Borza a oficiat o slujbă de pomenire, în rit ortodox, au fost

depus coroane și jerbe de flori. Este de remarcat că la Cimitirul din Zvolen, unde sunt înhumați peste 10.500 de militari români căzuți pentru eliberarea Slovaciei, am fost conduși de ing. Gavrilă Marius Călin, rezident român în Slovacia, care se preocupă de îngrijirea locurilor de veci ale eroilor noștri. "Unde este un mormânt de ostaș român, este o parte din România. Merită să fie respectat! – ne-a mărturisit inginerul Gavrilă Marius Călin.

La Budapesta am fost însoțiți de domnul locotenent-colonel Francisc Romocea, atașatul militar al României în Ungaria.

Așa au înțeles acești creștini timișoreni să-și facă datoria față de eroii nației noastre la împlinirea a 65 de ani de la sfârșitul ultimei conflagrații mondiale. În ziua de 9 mai, în timp ce în Piața Roșie din Moscova se desfășura o grandioasă paradă militară consacrată victoriei asupra Germaniei naziste, delegația noastră omagia, în Cimitirul Eroilor din Zvolen, eroii Armatei Române. ■

**Colonel (ret.)
Constantin C. GOMBOȘ
Filiala Timiș a A.N.C.E.**

IAȘI

Vila „Greierul”

Cu gândul la jertfa înaintașilor, un grup de elevi, membri ai Cercului „Cultul Eroilor” din Colegiul Tehnic „M. Sturdza”, Iași, îndrumați de dascălii lor, înarmați cu unelte și cu mult entuziasm, au plecat spre monumentul „Dr. Clunet” din Bucium, monument ridicat în memoria doctorului Jean Clunet (1878-1917), răpus de tifos exantematic, înmormântat alături de asistentele medicale Andrée Flippes (1885-1917) și Geneviève Hennet de Coutel (1888-1917) și de sora de caritate Soeur Antoinette (1848-1917), lângă Spitalul de campanie de la vila „Greierul”, spital înființat de medicul francez în timpul Primului Război Mondial.

Pe locul unde au fost înmormântați, sculptorul funerar Salvator Scutari (1880-1932) a ridicat un monument de piatră, în formă de cruce, pe soclul căruia au fost săpate, în limbile franceză și română, cuvintele: *A la memoire de ceux qui sont morts au Grierul victimes de ses devouement.*

Elevii au îngrijit mormintele, au

vopsit gardul împrejmuitoare și au plantat flori. Totul a fost pregătit pentru Ziua Eroilor așa cum se cuvine. Și iată că aceasta a sosit. Grupul elevilor și al dascălilor ce și-au îndreptat pașii spre monumentul „Dr. Clunet” era mult mai mare. Colegii din clasele mai mari s-au pregătit să le vorbească celor mai mici despre epidemia de tifos exantematic din anii Primului Război Mondial, evidențiind faptul că, pe lângă militarii și civilii

care au murit, au căzut victime și unii medici și asistente sanitare. Printre cei care au murit în lupta cu necruțătoarea boală se numără și dr. Jean Clunet din Misiunea Militară Franceză.

Prin gestul lor, elevii din Cercul „Cultul Eroilor” și dascălii au dorit să omagieze curajul și dăruirea acelor oameni mari care s-au jertfit în anii grei ai războiului. ■

Prof. Gabriela HUȚUȚU

PIATRA NEAMȚ

Omagiu dascălilor eroi

Din inițiativa filialei Neamț a Asociației generale a învățătorilor din România, în ziua de 22 iunie a.c., la biserica Sfântul Ioan Domnesc din Piatra Neamț a fost oficiată de către preotul paroh dan Cojan, împreună cu tatăl său, preotul Ioan Cojan, o slujbă de pomenire a eroilor învățători căzuți pe câmpul de luptă în cel de-al doilea război mondial. Au participat: general (r) Octavian Mancu, președintele Asociației Județene a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere, colonel (r) Vasile Murariu, președintele Asociației Județene „Cultul Eroilor”, subprefect Vasile Șendrea, cadre didactice active și pensionare, unele contemporane cu colegii aduși în memorie, precum și rude ale celor dispăruți. Au fost pomeniți eroii: locotenentii Gheorghe Săvinescu, Mihai Cojocar, Marcu Popescu Apopei, Spiridon Barcan, Vasile I. Vasiliu, Vasiliu Gh. Vasiliu, Vlase Constantin, sublocotenentii Gherasim D. Ioan, Gheorghe Cotosa, Ioan

Darie, Nico,ae Găină, Nicolae Oblon, plutonierii Vasile Catană, Ioan-Alexandru Crivăț, Laurențiu Popa, Gavril Simionescu și alții.

Se spune că morții abia atunci mor, când sunt trecuți în uitare. Numele eroilor intelectuali omagiați astăzi, care au lăsat catedra și familiile și au mers cu spada în mână și credința în suflet și au căzut pe câmpul de luptă alături de alți ostași, pe care l-au albit cu oasele lor, merită un loc de frunte într-o pagină de istorie a Europei de astăzi – a spus, după oficierea slujbei, părintele paroh Dan Cojan. *Nu întâmplător am ales ziua de 22 iunie, ziua luptei pentru reîntregirea pământului românesc, în 1941, ziua în care mareșalul Ion Antonescu a dat faimosul ordin: „Ostași, vă ordon, treceți Prutul! Zdrobiți vrăjmașii din răsărit și miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații noștri cotropiți. Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabiei și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre.”* – a arătat profesorul Gheorghe Amaicei. ■

Maria STUPCANU

Monumentul Eroilor din Ciurea

Amplasat în curtea Bisericii Sf. Nicolae din comuna Ciurea, județul Iași, Monumentul Eroilor a fost ridicat între anii 1907-1909 de către Societatea de Gimnastică din Iași, odată cu construcția noii Biserici din localitate. Monumentul a fost dedicat eroilor căzuți în Războiul de Independență din 1877, Cojocariu Gheorghe, Sârbu Ștefan și Topșa Dumitru, fii ai satului. A fost sfințit în ziua de 18 mai 1909, odată cu Biserica, eveniment la care au participat numeroși săteni din Ciurea, dar și locuitori ai Iașului și din împrejurimi.

Monumentul este construit din

cărămidă aparentă, este în formă de obelisc, având în vârf un vultur cu o cruce în plisc (semnul vitejiei și al credinței). Cu trecerea timpului, monumentul a suferit din cauza intemperțiilor, dar și a regimului trecut comunist. Astfel, vulturul a fost coborât de pe monument și zdrobit de către reprezentanții primăriei în anul 1962. În anul 1998, vulturul a fost refăcut și montat la locul său cu contribuția unor buni creștini.

După Primul Război Mondial a mai fost adăugată o placă memorială pentru pomenirea ostașilor căzuți pentru apărarea

patriei, precum și altă placă cu inscripția „*Căci nu-i nimica mai frumos\Pe lumea pământescă,\ Decât un nume de viteaz\Și moarte vitejească*” - V. Alecsandri.

La serbarea a 100 de ani de la ridicarea acestui edificiu, monumentul a fost renovat și sfințit din nou, redându-i-se strălucirea de odinioară.

Veșnică pomenire tuturor eroilor și martirilor români cunoscuți sau necunoscuți, din toată vremea și din tot locul! ■

**Preot Paroh Gheorghe ISACHI
Comuna Ciurea, județul Iași**

Dialog cu cititorii

Devizele românilor

Magda Nistor, București. Vă mulțumim pentru aprecierile la adresa revistei. Desigur, articolul despre *Devizele românilor* (România eroică nr. 1-2/2010) nu este nici pe departe încheiat. El poate fi completat cu alte și alte devize. Ne semnalăți și ne propuneți să trecem în contul acestuia și inscripția „**Cred în victoria Aliaților, cum cred în**

Cetățeni de onoare ai Bucureștiului

Sever Staicu, București. Ne solicitați să publicăm numele militarilor cărora li s-a acordat titlul de Cetățean de Onoare al municipiului București. Din documentarea noastră, vă putem preciza că, în 1995, au primit titlul de „Cetățean de Onoare” al Bucureștiului toți ofițerii – în viață la acea dată – distinși cu Ordinul „Mihai Viteazul”. De asemenea,

orașelor de a schimba denumirile unor străzi, piețe etc. „Este de neînțeles, arată dânsa, ușurința cu care primarul municipiului București a acceptat rebotezarea Pieței Răzoare, de la intrarea în Cartierul Drumul Taberei, cu numele belgianului Danny Huwe, căzut în împrejurări încă neelucidate pe deplin în zilele lui decembrie 1989. Nu înțeleg ce se întâmplă cu noi, românii. De ce suntem atât de superficiali și de ignoranți cu istoria noastră? De ce nu ne respectăm istoria și eroii? Imediat după război, am asistat la același spectacol penibil, regizat de comuniștii aduși la putere de tancurile sovietice, când străzile erau botezate peste noapte, încât nici bucureștenii nu mai știau pe unde se află. Astfel, în toamna anului 1944, câteva piețe și străzi își schimbă denumirile: str. Viena devine str. Wilson; str. Crimeea este botezată str. Washington; str. Odessa capătă numele de str. Londra; str. Benito Mussolini devine str. Nicolae Iorga; piața Berlin este numită Piața Dorobanților; Piața Benito Mussolini revine la vechea-i denumire – Piața Lascăr Catargiu, iar Piața Hitler se numește Piața Jianu. La începutul anului 1945, alte botezuri: bulevardul Basarab, din Calea Griviței până la Piața Victoriei, poartă numele Șoseaua Nicolae Titulescu. La mai puțin de o lună, adică în februarie, asistăm la alte schimbări: Piața Palatului este denumită Piața 23 August, iar Șoseaua Jianu (Bulevardul Aviatorilor de astăzi) poartă denumirea de Bulevardul Generalissimul Stalin; porțiunea de la Piața Jianu (astăzi Piața Aviatorilor) până la lacuri este numită Bulevardul Churchill, în timp ce porțiunea din Calea Dorobanților până la Piața Jianu devine Președintele Roosevelt. Piața Jianu este botezată Piața Națiunilor Unite.”

Mănăstirea Sinaia, așa cum arăta în 1912 (Colecția R. Greceanu)

lumina soarelui”, aflată pe micul mausoleu de la Mănăstirea Sinaia, unde odihnește Tache Ionescu (1858-1922), fost prim-ministru (1921-1922), unul dintre cei mai de seamă oameni politici ai epocii regelui Ferdinand I și ai încercațiilor ani ai Primului Război Mondial. Tot aici, apreciați dvs., ar merita trecute și cuvintele: „**Cât de mult am iubit viața!**”. Sunt ultimele cuvinte ale reginei Maria, consemnate de reporterul de la revista *L'illustration*, care a vizitat-o la Weisser Hirsch, cu puțin timp înainte de a se întoarce în țară și a se stinge din viață la 18 iulie 1938, la Sinaia. Vă mulțumim!

în 1997, prin HCGMB nr. 34 din 06.03.1997, a fost declarat „Cetățean de Onoare” sergentul sanitar Dumitrașcu Lăcătușu, la împlinirea vârstei de 106 ani (și nu la împlinirea vârstei de 100 de ani, așa cum, din eroare, a apărut în România eroică 1-2/2010).

Botezul străzilor

Doamna Otilia Stănescu, din București, ne trimite un mesaj pe adresa de e-mail în care salută atitudinea revistei (România eroică nr. 37/2009) față de mania edililor

De la stația Armata Poporului la stația Lujerului!?

Viorel Stancu, București. În același ton cu doamna Otilia Stănescu, ne sesizați faptul că stația de metrou *Armata Poporului* are o nouă denumire – stația *Lujerului* (!?) – și ne întrebați care a fost argumentul acestui botez făcut, așa, peste noapte. Întrebarea ar trebui adresată celor care conduc astăzi destinele Metroului bucureștean, singurii în măsură să-și explice inițiativa. Probabil, s-au gândit că sună mai bine *Lujerului* decât *Armata Poporului*! Sau poate că au uitat că această construcție a fost ridicată și cu efortul Armatei. Mă rog, e greu de știut ce se ascunde în capetele luminate ale celor de la conducerea Metroului...

Câteva cuvinte pentru „România eroică”

Colonel (r) Ioan Cordovan, președintele Asociației Județene „Cultul Eroilor” Bistrița-Năsăud. Citez din scrisoarea dumneavoastră: „Vă informez că în județul Bistrița-Năsăud, oamenii vor să cumpere revista „România eroică”, dar vor să vadă că și ei sunt luați în seamă, fiindcă istoria locului este deosebită și, ca bistrițenii, vor să afle și gorjenii, și vrâncenii, și dobrogenii că, în această zonă din nordul

Ardealului, Armata a însemnat pentru locuitorii ei implicare totală în viața economică, socială, culturală. Datorită oastei, fie ea chiar și cea de la 1762, a Regimentului 2 Românesc de Graniță de la Năsăud, cu o cartiruire în 44 de comune, țăranii români au primit, tocmai datorită înregimentării, statutul de țăranii liberi, au avut pământurile lor, pădurile lor, adică proprietățile lor, ceea ce în alte zone ale țării încă nu era posibilă scăparea de iobăgie. Datorită acestui regiment, în cele 44 de comune s-a făcut o administrație ordonată, cu justiție proprie, s-au

Monumentul eroilor
din comuna George Coșbuc

construit școli, biserici, inclusiv un Institut Militar Național, institut care este primul din teritoriul de astăzi al României. El nu este cunoscut și prezentat fiindcă nu se vrea să se spună că a fost înființat de Curtea de la Viena. Este un adevăr ce trebuie spus, fiindcă a dat oameni de valoare și mari viteji. Județul Bistrița-Năsăud a fost un județ cu statutul de țăranii liberi, organizat în toate comunele

pe sistemul militar – administrativ, juridic, cultural-educativ.

Toate acestea au fost realizate cu jertfe mari, prin participarea la 133 de bătălii prin toată Europa. Năsăudenii noștri au luptat chiar și împotriva lui Napoleon, în bătălia de la Arcole (15-17 noiembrie 1796), unde Batalionul 2 al Regimentului 2 de Graniță de la Năsăud a reușit să oprească trei zile ofensiva trupelor lui Napoleon, care, surprins de înverșunata rezistență ce i se opunea, a numit pe apărătorii podului “îndrăcitul batalion”. Dincolo de rolul jucat în diferite momente ale existenței sale, Regimentul 2 Românesc a constituit un nucleu important în păstrarea conștiinței naționale a românilor.

Avem, apoi, exemple de cavalerii ai Ordinului “Mihai Viteazul” care, în loc să aibă parte de recunoștința conducerii comuniste de după 1945 pentru faptele lor de arme, au fost condamnați și marginalizați. Colonelul Liviu Rusu, decorat cu Ordinul “Mihai Viteazul”, dar și cu decorații germane și chiar sovietice, și-a trăit ultimii ani de viață prin condamnare la muncă de exterminare la canalul Dunăre-Marea Neagră, iar după ce a fost eliberat a fost nevoit să-și câștige existența la băut de lăzi la I.L.F. Bistrița. De ce să ne fie frică să arătăm lumii că la Rotunda, comuna Șanț, la doar 10 km de satul Valea Mare, se află un cimitir militar într-o stare jalnică, devenit loc de păscut pentru vite? În acest cimitir au fost înmormântați 685 de eroi din cele două războaie mondiale (români, unguri, austrieci, nemți, ruși) care acum sunt uitați și lăsați în paragină de organele administrației locale. În opoziție cu acest fapt, la Sărățel, comuna Sieu-Magherus, se construiește un falnic monument pentru 24 de ostași hortyști și cehi

care au avut un comportament nu tocmai uman în timpul războiului purtat pe aceste teritorii românești. De ce să nu afle țara că holocaustul împotriva evreilor, dar și a românilor, în Transilvania de Nord, a fost făcut de horthyști în perioada ocupației horthyste? Numai din Bistrița și împrejurimile sale au fost trimiși în Germania peste 7000 de evrei, dar și români pentru a fi exterminați în lagărele naziste.

Mai nou, în perioada actuală, efectivele Brigăzii 81 Mecanizate "General Grigore Bălan" din Bistrița au participat la menținerea păcii în Angola, Bosnia, Herțegovina, Irak, Afganistan. Ei sunt urmașii străbunicilor din acel vestit Regiment 2 Românesc de Graniță de la Năsăud, înființat de Maria Tereza la 1762, regiment care l-a înfruntat pe generalul ungar Bem, în campaniile sale hrăpărețe din anii 1848-1849, de pe Valea Someșului, Valea Bistriței sau Valea Sieului.

Iată doar câteva din motivele solicitării noastre ca paginile revistei România Eroică să fie mai diversificate, pentru ca românii să-și cunoască adevărata istorie."

Vă asigurăm, domnule Cordovan, că nu facem nicio discriminare în publicarea materialelor. Contează valoarea și autenticitatea celor prezentate. Așteptăm cu interes evocările despre eroii din această parte a țării. ■

Nicolae Dărăbanț, Brașov.
Vom ține seama de precizările dvs legate de evocarea colonelului Ioan Iosif, evocare care va apărea în numărul viitor al revistei. Din păcate, fotografia trimisă de dvs. (xeroxată) este imposibil de reproduș. Așteptăm varianta scanată, în format JPEG, la o rezoluție de 300 dpi.

Pe adresa A.N.C.E.

Schitul Cireșoaia are nevoie de ajutor!!!

Cu respect vă aducem la cunoștință că, în anul 2000, a luat ființă Schitul Cireșoaia, cu hramul "Cv. Eftimie cel Mare", situat pe teritoriul orașului Târgu Ocna, județul Bacău. Schitul se găsește la circa 3 km de vârful Cireșoaia, cota 772, loc intrat în legendă și citat în toate lucrările istorice care se referă la bătălia de la Oituz, din timpul Primului Război Mondial. To în apropiere se mai află locul numit "Masa reginei" (legat de vizitele făcute de regina Maria, în 1917 și 1918 pe aceste locuri) cât și alte însemne comemorative. Acest schit a fost înființat cu scopul de a omagia și a întreține cultul eroilor în zona Cireșoaia, care a fost martora unora dintre cele mai dramatice și sângeroase lupte (bătălia de la Cireșoaia a avut loc între 9-11 septembrie 1917, când au căzut la datorie peste 1200 de ostași români.)

În incinta schitului nostru, nu departe de biserica de lemn, a fost amenajat un monument, constând dintr-o troiță (3 m înălțime), în cinstea eroilor căzuți la datorie pentru țară. O inscripție îndeamnă generațiile viitoare să le urmeze exemplul.

Notă. Deoarece ANCE nu dispune de fonduri bănești pentru a răspunde la cererile venite de pe teritoriul țării, adresele primite au fost trimise la Oficiul Național pentru Cultul Eroilor cu rugămintea de a fi rezolvate. Lipsa sponsorilor face ca și asociația noastră să se descurce cu greu în împlinirea obiectivelor sale.

Am înaintat un memoriu Ministerului Apărării Naționale pentru a ne pune la dispoziție, prin transfer fără plată, două tunuri pentru ambientarea monumentului comemorativ din incinta schitului. Prin adresele CA – 1528 din 28 martie 2011 și CP 1847 din 19 aprilie 2011, Ministerul Apărării Naționale ne-a informat că ne poate transfera cele două tunuri, contravaloarea demilitarizării și transportului fiind de 4684 lei/tun, sumă de care Schitul Cireșoaia nu dispune. Întreținerea Schitului, costul catapetesmei ce va înfrumuseța sfântul lăcaș, diversele amenajări necesare, conservarea monumentelor comemorative ne pun în imposibilitatea de a realiza acest deziderat.

Venim cu rugămintea, domnule Președinte, de a încerca să ne ajutați în acest demers al nostru. Poate cunoașteți instituții sau sponsori care ar putea face realizabil acest proiect al nostru. Menționăm că aceste locuri sunt vizitate de mulți oameni. Zona poate deveni un loc de pelerinaj pentru toți cei care urcă la mănăstire, dar și pentru turiștii care vor să viziteze aceste locuri legendare.

Vă asigurăm de întreaga noastră stimă și prețuire, ■

Stareț, Protos. Claudiu-Constantin PANȚIRU

IN HONOREM

Colegii noștri – istoria noastră

Ideea înființării unei rubrici consacrate oamenilor care își dăruiesc o parte din viață acțiunilor de preamărire a eroilor neamului nostru aparține chiar președintelui Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, generalul în retragere Petre Stoica. Ea vine în succesiunea firească a uneia mai vechi care, după cum

bine știți, fusese destinată prezentării colegilor noștri răsplătiți, pentru întreaga lor activitate, cu titlul de „Cetățean de Onoare” al unor localități. Așadar, din acest număr, deschidem o nouă rubrică, *Colegii noștri, istoria noastră* (este vorba, firește, despre istoria A.N.C.E.), care va fi scrisă cu ajutorul cititorilor.

Puține filiale ale Asociației Naționale „Cultul Eroilor” din țară se pot mândri cu o persoană de forță celei cu care ne mândrim noi, cei de la Filiala Brăila a ANCE. Este vorba despre **doamna Georgeta Bălan**, vicepreședinte al organizației noastre încă de la înființare (1991). La cei 84 de ani, pe care-i va împlini la 4 decembrie 2011, domnia sa se dovedește a fi un model de luptătoare. Neputându-i oferi vreo medalie ori vreo diplomă de onoare, îi închinăm câteva rânduri cu respectuoasă afecțiune și emoție sinceră.

Având în familie veterani de război (tatăl a luptat în cele două războaie mondiale, iar fratele și soțul său au fost veterani ai ultimului război mondial), doamna Georgeta Bălan și-a dedicat, după revoluția din decembrie 1989, aproape tot timpul cultului eroilor. Inițial, ca văduvă de veteran de război, a participat la acțiunile Asociației Veteranilor de Război, Filiala Brăila; din 1991, când s-a înființat Filiala Brăila a ANCE, s-a consacrat cu o dăruire admirabilă organizării și desfășurării activităților de cinstire a memoriei celor căzuți pentru Țară. După cum probabil au observat cetățenii brăileni, nu există manifestare în județ, dedicată unor evenimente din istoria poporului nostru, la care

să nu fie prezentă. De ani buni, dânsa îndeplinește funcția de vicepreședinte al organizației. Și o face cu o tenacitate și un entuziasm de admirat!

În fiecare an, o regăsim în mijlocul delegațiilor ANCE Brăila participante la manifestările de la Alba Iulia, Blaj, Țebea, Oarba de Mureș și Mărășești. Prezența sa constantă – de cele mai multe ori îmbrăcată în costum național – la comemorările eroilor, respectul său pentru tradițiile noastre sfinte, ca și atitudinea deschisă și marea sa sinceritate i-au atras simpatia multor participanți. Răsfoind numeroasele sale albume cu fotografii, unde de multe ori este imortalizată cu brațele pline de flori – flori pentru eroi, adunate

din grădinile Brăilei! –, rămâi impresionat de numărul acțiunilor la care a participat și de meritele sale, recunoscute și onorate prin numeroasele diplome acordate de diverse asociații, organizații, fundații și chiar personalități ale vieții noastre culturale și politice.

Am ales din albumele sale o fotografie în care apare îmbrăcată în costum național (prima din stânga). Oare câți români se mai îmbracă în costume naționale atunci când merg să se închine la mormintele eroilor acestui neam?

Pentru tot ceea ce face pentru cultul eroilor, îi mulțumim și îi dorim din inimă multă sănătate! ■

Colonel (r) Petru GURĂU

Colonelul în retragere Sandu Martinescu este membru al ANCE, filiala Cluj, unde îndeplinește funcția de secretar al acesteia. Ofițer de artilerie, a îndeplinit, în cei 25 de ani de carieră militară, funcții importante: comandant de regiment, șef de stat major al artileriei Diviziei de Infanterie de la Iași, șef de secție Control tehnic al Regiunii a 3-a Militare ș.a. După trecerea în rezervă s-a dedicat scrisului și acțiunilor de cunoaștere a istoriei și faptelor de arme ale românilor. De ani buni este prezent la toate acțiunile organizate de filiala județeană „Cultul Eroilor”, îndeosebi la înființarea cercurilor școlare „Cultul Eroilor” în instituțiile de învățământ preuniversitar. Deși

Cetățean de onoare al comunei natale

departe de comuna natală Vișani, județul Brăila, a găsit mereu timp și resurse pentru a-și ajuta consătenii, pentru a face cunoscută istoria meleagurilor brăilene. Strădania sa a urmat două direcții: pe de o parte, recuperarea memoriei,

acolo unde, în împrejurări tragice, mărturiile despre înaintași au fost șterse și uitate cu voie sau fără voie; pe de altă parte, a căutat să-i convingă îndeosebi pe școlari că faptele străbunicilor și bunicilor lor pot fi interesante și folositoare, că experiența lor de viață merită a fi cunoscută și păstrată, căci ea formează un tezaur de memorie pentru urmași. Pentru modul cum a reprezentat localitatea de baștină și pentru contribuția la cunoașterea și dezvoltarea sa cultural-educativă, Consiliul primăriei comunei Vișani, în baza Hotărârii nr. 31/16.05.2011, i-a acordat titlul de **Cetățean de Onoare** al comunei. ■

“Vă rugăm să acceptați, din partea întregului colectiv al Facultății de Inginerie Electrică, Energetică și Informatică Aplicată, cele mai alese mulțumiri pentru participarea și implicarea dumneavoastră în ciclul de manifestări dedicate împlinirii unui secol de învățământ electrotehnic superior la Iași.” Așa începe scrisoarea semnată de prof. Alexandru Sălceanu și adresată **colonelului (r) ing. Ioan Timofte**. Este doar una din numeroasele mărturii ale considerației de care se bucură domnia sa în societatea culturală și științifică a Iașului.

Aflat de câțiva ani la conducerea Filialei Iași a Asociației Naționale

Un ofițer în mijlocul elevilor

“Cultul Eroilor”, colonelul Ioan Timofte este o personalitate cunoscută și apreciată în cetatea culturală a Moldovei, bucurându-se de respectul autorităților locale și al slujitorilor bisericii. Beneficiar al unei bune pregătiri de specialitate, acumulată la Facultatea de Mecanică a Academiei Tehnice Militare din București, după trecerea în rezervă a devenit profesor de mecanică la grupul Școlar “Constantin Brâncuși” din Iași, unde a slujit până în 2007. În ultima vreme s-a pasionat pentru cunoașterea operelor comemorative de război din județ, adunând împreună cu ceilalți colegi din conducerea filialei materiale documentare despre fiecare monument, despre fiecare cimitir al eroilor. Apropiat, prin formație și har, de lumea școlii, a înțeles să-și consacre o parte din timp acțiunii de înființare, în

unitățile școlare preuniversitare, a cercurilor “Cultul Eroilor”. A acceptat bucuros orice invitație în mijlocul elevilor, unde se simte în largul lui, povestindu-le cu farmec despre faptele eroilor noștri.

Într-o vreme când este din ce în ce mai greu să vorbești, în propria-ți țară, despre istoria neamului din care te-ai ridicat – cu riscul de a fi etichetat drept “naționalist” sau Dumnezeu mai știe cum –, oameni ca președintele filialei ANCE de la Iași vin, prin pasiunea și vocația lor, să ne întărească speranța și încrederea că, la Iași, steagul Cultul Eroilor va fi mereu sus! Poate că nu întâmplător, însuși primarul urbei ieșene remarca, în Mesajul său adresat conferinței anuale a filialei Iași, următoarele: “Avem nevoie să știm și suntem datori să spunem mai departe povestea mereu vie a celor fără de care n-am fi decât umbre risipite ale Istoriei. Iar acest lucru cel mai bine îl face Asociația “Cultul Eroilor!” ■

General de brigadă în retragere Petre STOICA

Revista, sursă documentară pentru elevi

Sunt profesor de istorie titular, gradul didactic II și director cu delegație al Școlii cu clasele I-VIII Săpata de Jos din satul Bănărești al comunei Săpata, județul Argeș. Vă scriu această scrisoare pentru a vă felicita pentru împlinirea a 15 ani de apariție neîntreruptă a revistei *România Eroică*. Vă mărturisesc că am descoperit-o relativ târziu, prin filiala A.N.C.E. Argeș, și de atunci o folosesc la activitățile desfășurate în cadrul cercurilor "Cultul Eroilor", constituind o sursă documentară utilă pentru elevi. Vă urez succes în activitatea de restituire a memoriei eroilor știuți și neștiuți ai poporului român, căzuți în cele două războaie mondiale și nu numai, cărora posteritatea le datorează atât de mult!

Cu stimă și considerație, ■

Răoi S. Florin-Gabriel, sat Ciurești, com. Vedea, jud. Argeș

Colonelul din Alba

Nu știu dacă voi reuși vreodată să descriu, fie și în câteva cuvinte, tenacitatea cu care unii oameni înțeleg să se dăruiască unei idei, unei cauze civice sau unei pasiuni oarecare. Un asemenea om este colonelul în retragere Vasile Miron, președintele filialei județene „Cultul Eroilor” Alba. De câte ori vine în București, ne aduce și câte o veste din județ. Sunt și bune, dar și rele. Că dânsul este mereu un nemulțumit, o știu cam toți cei care îl cunosc. Firește, este nemulțumirea celui care vede cât de puțin se face, la noi, pentru memoria eroilor. La ultima adunare generală anuală a A.N.C.E. mi-a întins o hârtie. „Publicați-o – mi-a spus –, să vadă lumea că noi, cei din Alba, nu ne uităm eroii!” Ceea ce fac mai departe: „116 monumente ale eroilor; 27 troițe; 2 obeliscuri; 30 plăci memoriale; 4 cimitire ale eroilor din cele două războaie mondiale. 14.04-2011.” (D.R.) ■

În timpul documentării pentru Dosarul *Veteranii ultimului război mondial*, la conducerea ANVR din București au sosit scrisori care salută inițiativa conducerii Asociației Naționale „Cultul Eroilor” de a consacra un spațiu în revista *România Eroică* pentru omagierea veteranilor de război. Iată unul din mesajele care ne-au fost puse la dispoziție de generalul de flotilă aeriană în retragere Petre Bănă.

Mesajul veteranilor suceveni

„Filiala ANVR „Mușatinii” Suceava salută cu deosebit entuziasm inițiativa Asociației Naționale „Cultul Eroilor” de a dedica un număr din revista *ROMANIA EROICĂ* aniversării a 20 de ani de la înființarea Asociației Naționale a Veteranilor de Război din România.

Gestul dumneavoastră este apreciat de către noi ca un omagiu și o deosebită considerație față de veteranii de război, invalizii de război, vădulele de război și vădulele de veterani de război, care poartă în ființa lor puternice sentimente de respect față de actele de sacrificiu pe câmpurile de luptă săvârșite pentru idealurile sfinte ale Neamului românesc.

Întreținerea sentimentului de cult al eroilor este o datorie a generațiilor de azi și de mâine, este ștafeta legământului de a apăra și a păstra chiar cu prețul vieții tot ce este românesc, glia străbună, obiceiurile și credințele, precum și Biserica Ortodoxă strămoșească. ■

**General de brigadă (rtg.)
Crăciun Badea, președinte
Colonel (rtg.) Mihai Filip,
vicepreședinte**

“Cinste și Onoare Eroilor!”

Și comuna Costești din județul Buzău se află printre numeroasele localități din țară care nu și-au uitat eroii căzuți pe câmpurile de onoare. La puțin timp după încheierea Primului Război Mondial, în anul 1922, oamenii locului – și mai cu seamă văduvele celor căzuți în război – au pus mână de la mână și au ridicat un monument din piatră, sub formă de obelisc, având deasupra un vultur cu aripile desfăcute, așezat pe o caschetă împodobită cu foi de lauri. După Al Doilea Război Mondial, noului regim nu-i priia deloc semnul crucii și nici cel al regalității, așa că au pus să fie scoase de pe monumentele ridicate în memoria ostașilor căzuți în Războiul reîntregirii. Aceeași soartă a avut-o și crucea din ciocul vulturului,

care a fost smulsă, ciuntind astfel simbolul vechiului monument din Costești. Între anii 1950-1955, vulturul din bronz a dispărut cu totul, nemaștiindu-se nimic despre soarta lui. Prin anii '70, Dumitru Bordeianu, pe atunci profesor de desen la școala generală din localitate, a executat, cu ajutorul elevilor săi, un vultur din ciment și ipsos, cu inserții metalice, care poate fi admirat și astăzi în vârful monumentului eroilor satului.

În anul 2005, preotul Stroe Ion a luat inițiativa de strămutare a monumentului în curtea bisericii din Costești. Astfel, după restaurarea corespunzătoare, monumentul a fost așezat în parcul special amenajat; totodată, a fost ridicat și un arc de triumf, pe laturile căruia au fost fixate plăci

de marmură pe care sunt înscrise numele a 20 de ostași, eroi ai Primului Război Mondial, transcrise de pe vechea placă de marmură, distrusă, împreună cu numele soțiilor lor, văduve de război, care au susținut financiar, fiecare după puterile sale, realizarea acestei opere comemorative. Pe o altă placă de marmură, situată pe latura dreaptă a Arcului de Triumf, au fost încrustate numele eroilor celui de-al Doilea Război Mondial. Pe frontispiciul arcului se află stema României și inscripția: Cinste și Onoare Eroilor. ■

Preot Stroe Ion, membru al Asociației Naționale “Cultul Eroilor”, filiala Buzău

Radu Scarlat Greceanu:

Am luptat în Est!

Pe crucea de la mormântul lui Radu Greceanu, din cimitirul Ghencea Militar, București, se află următoarea inscripție: „Am luptat în Est!” Această propoziție, atât de simplă, evocă o perioadă dramatică din istoria românilor: campania din Est, împotriva Uniunii Sovietice, trecută la index, sub comuniști, pe care istoricul și arhivistul Radu Scarlat Greceanu, el însuși combatant, a ținut să și-o asume într-un mod original.

Strănepot al scriitorului Ion Ghica, Radu Greceanu, din familia boierilor Greceni moldoveni, s-a născut la 11 mai 1915 în București. În 1942, a fost mobilizat, ca ofițer de rezervă cu gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 10 Artilerie Brăila, cu care a

participat la luptele din Crimeea. La 9 aprilie 1944 a căzut prizonier. Din acel moment până în mai 1948 a trecut prin calvarul Gulagului sovietic.

În 2011 a împlinit 96 de ani, deși pe piatra de mormânt este trecut că a decedat în 2005. O greșală a pietrarului care, socotind că nu va mai trece multă vreme și se vor împlini cele scrise pe cruce, nu s-a mai oboșit să o corecteze. Numai că destinul a vrut să fie altfel. Venerabilul veteran de război, colonel în retragere, trăiește, are mintea ageră și memoria neatinsă de trecerea anilor. Este printre ultimii supraviețuitori ai lagărelor de prizonieri de război din fosta U.R.S.S. Suntem onorați să-l avem printre invitații revistei „România eroică”.

Radu Greceanu la vârsta tinereții...

...și a senectuții

- Vă propun, domnule Radu Greceanu, să evocați anii în care ați fost ofițer de rezervă și ați plecat la război.

- Am servit țara sub arme chiar în timpul războiului. În 1938, am absolvit Școala de ofițeri de artilerie de rezervă, de la Craiova, după care am urmat un curs de perfecționare la Centrul de artilerie de la Dadilov (astăzi, Mihai Bravu), am fost avansat sublocotenent și am fost concentrat pe zonă. În 1942, eram la Arad când am aflat că voi pleca în Crimeea, pentru completarea efectivelor Regimentului 10 Artilerie „Franța”, care avea garnizoana în Brăila. I se spunea „Franța”, pentru că

avea în dotare tunuri franceze de 110, cumpărate în Primul Război Mondial. Cu tunurile acelea am făcut campania în Est. N-am ajuns niciodată în cazarma din Brăila, pentru că, de la București, unde ne-am oprit câteva ore, am plecat, cu trenul, direct la Odesa. Aici am stat vreo zece zile degeaba, așteptând avioanele de vânătoare germane care urmau să le însoțească pe cele de transport spre punctul de destinație. Nu știu din ce motive, nemții n-au mai venit. Cred că își făcuseră o idee despre Crimeea, că n-o să mai reziste multă vreme. În cele din urmă s-a hotărât să mergem neprotejați. Ca să evite inamicul, avioanele de transport au zburat la „rasul” Mării Negre. Am aterizat la Giankoi. Am plecat cu căruțele și cu niște mașini în raionul de dispunere. Când am ajuns acolo, situația în toată Crimeea era critică. Începuse evacuarea în partea de sud. Era nevoie probabil de trupe de acoperire, pentru a permite evacuarea. În Crimeea, rușii puteau ajunge pe la nord, prin Perekop, și prin Caucaz, prin peninsula Kerchi. Mi-aduc aminte că, într-o discuție cu generalul Vasiliu Rășcanu, comandantul efectivelor românești – pe care l-am cunoscut foarte bine, fiind coleg cu nepotul lui, sublocotenentul Ion Vasiliu – acesta ne-a spus că nu vede cum vom ieși din încercuire. Doar prin partea de nord s-ar putea, dar ar trebui să se întâmple o minune. Trupele din nord, printre care și regimentul nostru, au rămas pe poziție la Perekop, fiind „dopul” care urma să astupe gura de intrare a sovieticilor.

- Ce misiuni ați primit în aceste zile?

- Misiunea Regimentului 10 Artilerie era să sprijine unitățile de infanterie și să ne permită pătrunderea trupelor sovietice. Nemții aveau ordin să

supravegheze podul de la Perekop și, la nevoie, să-l bombardeze cu aviația. Era criză de muniție. Bateriile noastre aveau obuzele repartizate pe zile. Nu aveam voie să tragem cu tunurile fără aprobare. Pentru noi era clar că nu vom rezista mult. Sovieticii au reușit să rupă frontul trupelor noastre în două. Atunci s-a decis: ne retragem! În timpul retragerii, artileria și avioanele inamice ne-au bombardat continuu. Eu eram la tunul 3, în față se deplasa echipajul tunului 2. La un moment dat, un obuz de artilerie a căzut drept pe tunul 2. Tot echipajul a fost făcut praf. Chiar în fața mea! Am fost, prima oară, în fața morții! În câteva minute, ne-am pomenit cu sovieticii în spatele nostru. N-am mai avut ce face și ne-am predat cu toții. Eu am ridicat mâinile sus. Țineam încă pistolul în mână dreaptă, când un rus s-a îndreptat spre mine și, văzându-mi ceasul la mână stângă, s-a repezit și mi l-a luat. În tâmpenia rusului, puteam să-l împușc. Dar m-am gândit: ce fac dacă-l împușc? Nu fac nimic, pentru că mă împușcă și pe mine. Nu știu care este datoria supremă în asemenea momente, dar eu asta am făcut. Atunci am fost a doua oară în fața morții. Mi-a rămas întipărit în minte toată viața acest moment.

- Ce marcă avea ceasul?

- Tissot, un ceas foarte bun. Îl cumpărasem chiar înainte să plec pe front. M-am gândit că o să am nevoie de el. Dar în momentul acela nu mai valora doi bani pentru mine. Am fost încolonați și mânați spre podul de la Perekop, pe care îl păzisem atâta vreme. Am trecut podul, fără să știu că peste un ceas, poate două, voi fi din nou la un pas de moarte. Mergeam în coloană, când mă pomenesc cu un rus că vine la mine și îmi face semn să-

mi scot cizmele. „*Davai!*...” Eu am făcut din cap: „*Niet!*” Brusc, îl văd că pune mâna pe pistol. Atunci un soldat din spatele meu mi-a strigat: „*Domnule sublocotenent, dați-i cizmele, că vă împușcă! A mai împușcat doi în spatele coloanei!*”. M-am așezat jos și m-am descălțat. Erau niște cizme din piele, făcute de comandă, la vestitul Filipescu, cel mai bun cizmar din București. Îmi veneau foarte bine. Am rămas doar în ciorapi și am mers desculț, pe jos, vreun kilometru și ceva. Îmi făcusem picioarele praf. Un soldat, Dumnezeu să-l aibă în pază, a venit și mi-a spus: „*Domnule sublocotenent, uitați, vă dau bocancii mei!*” Un mare sacrificiu. Nu știu cum îl chema și n-am putut să-l răsplătesc vreodată pentru gestul lui.

Până am ajuns la primul lagăr, cred că am făcut vreo 140 de kilometri pe jos. Santinelele ne mânau ca pe niște animale. Din când în când, azeam înapoia noastră împușcături. Cine nu mai putea să meargă și rămânea în urmă era împușcat. Rușii nu stăteau la discuție. Noaptea dormeam pe câmp sau la marginea drumului. Ne înveleam cu mantalele. Dar tot ne cuprindea frigul. Într-o noapte, mi-aduc aminte, s-a pripășit lângă mine și sublocotenentul Ion Vasiliu un câțel. L-am pus între noi să ne încălzească. Îl trăgeam când unul când altul...

La Melitopol ne-au băgat în niște vagoane de tren mizerabile. Nu știu câți eram într-un vagon, dar în orice caz nu puteam să stăm toți așezați. După o vreme, cei de jos se ridicau și se așezau alții. Mergeam în neștire. Hrana era foarte proastă: nu ne dădeau decât pește sărat și apă, extrem de puțină. Vagonul avea o gaură în podea, unde se ducea fiecare și-și făcea nevoile. Am ajuns la Mihailovka, un lagăr

intermediar, de triere. După atâtea zile de marș, ne-au lăsat să facem o baie. N-am stat mult aici, căci s-a declarat epidemie de dizenterie și de tifos. Și-atunci ne-au transportat cu trenul, în vagoane de marfă, spre Arhanghelsk. Am mers vreo zece zile. Cu cât înaintam spre nord, cu atât se făcea mai frig. Mâncarea cu pește sărat ne omora. Când am ajuns la capăt, la Greazovăț, cred că slăbisem 5 kg cel puțin. Aici era un fost castel nobiliar, unde ne-au băgat pe toți. Eram sub Cercul Polar. Spre norocul nostru, am avut parte de o climă relativ blândă. A fost singurul lagăr unde ne-am bucurat de câteva luni de respiro, în sensul că s-au îngrijit oarecum de cei mai bolnavi. Am avut o doctoriță care se interesa cât de cât de starea noastră. Nu eram puși la muncă, decât la lucrările de gospodărire strict necesare. Dar, din punct de vedere al moralului, consider că a fost perioada cea mai fericită de prizonierat. Aveam chiar și o bibliotecă.

- Ce cărți se găseau, vă mai amintiți?

- Cele mai multe, în limba rusă. Era biblioteca fostului proprietar, cu cărți legate în piele, elegante. În perioada asta s-a făcut o triere a prizonierilor. Ofițerii au fost separați de trupă și au fost duși în alte părți. Eu și alți camarazi am ajuns la Gorki. Aici a început tragedia. De curând am citit o carte a lui Mihai Pelin – „*Italiani, vă ordon treceți Prutul!*” – unde am găsit o descriere a condițiilor din lagărul de la Oranki făcută de un italian.

- Pe care ați perceput-o și dv. la fel?

- Bineînțeles. Dar să vă spun ce-a fost cu mine, în fond contează ce-am simțit eu. În zona Gorki erau două lagăre: Oranki și Mânăstârka. Primul era format din buncăre, sub pământ, în care erau înghesuiți

câte o sută de prizonieri, cu paturile dispuse pe două rânduri de priciuri (etaje), la care te cățărai pe niște scări improvizate. Aici erau peste o mie de prizonieri: finlandezi, italieni, unguri, români și nemți (cei mai numeroși). Stăteam în buncăre separate. Al doilea lagăr era cam la 2 km, într-o mânăstire, cu o biserică faimoasă, cu picturi vechi între care, mi-aduc aminte, era chiar pe zidul din față o icoană a lui Hristos ciuruită de gloanțe. Se făceau permutări de prizonieri. Era o metodă la care rușii recurgeau des, ca să nu dea posibilitate prizonierilor să se împrietenească și să pună la cale evadări sau alte acțiuni.

- Erau condiții mai grele la Mânăstârka?

- Da, eram mai înghesuiți, pe trei rânduri de priciuri. Ne mișcam mult mai greu.

- La ce munci erau obligați prizonierii?

- Munca la pădure. Plecam dimineața, la ora 7, și pe la 14 ne întorceam frânți de oboseală și înghețați. În timpul prânzului și seara aveam liber. Cam 90% dintre prizonieri lucrau la pădure. Finlandezii tăiau copacii, iar românii îi cărau cu spatele sau cu săniile. La o sanie, care era destul de mare, trăgeau trei perechi de oameni. Zilnic, făceam, dus-întors, vreo 14 km. Fie ninsoare, fie viscol, nu conta. Am cărat trunchiuri de copac și la -35 de grade și chiar la -40 de grade. Mi-aduc aminte că, în două rânduri, doctorița lagărului a ieșit în fața porții și a interzis soldaților să ne ducă la lucru. Dar la -30 de grade trăgeai la sanie fără discuție. Cădea, ceilalți te luau, te puneau pe bușteni și te cărau în lagăr. Era o solidaritate extraordinară, cum nu mi-a fost dat să văd în nici o altă împrejurare. Ne prindea, câteodată, o așa-zisă „purga”, o furtună de

zăpadă, de care n-aveai cum să te adăpostești; știu că au murit doi prizonieri pe drum. Și eu am căzut la un transport și i-am spus celui de lângă mine: „Lasă-mă aici, că nu mai pot!” Dar, nu m-a lăsat! Băieții m-au urcat pe bușteni și m-au dus în lagăr. A fost, într-adevăr, un gest de neuitat.

- Un exercițiu de camaraderie admirabil.

- Așa este! Alte munci râvnite erau la bucătărie, la spălătorie și la frizerie. De regulă, aici ajungeau cei care se pusese „bine” cu comenduirea lagărului, adică erau pe lista Diviziei „Horia, Cloșca și Crișan”. De frica păduchilor, a tifosului, cam la 10-12 zile ne băgau la baie. Acest lucru a împiedicat să murim ca muștele. Au fost lagăre care s-au desființat din cauza tifosului. Apoi erau ploșnițele, de care nu scăpai cu nici un chip. Noi găsisem o metodă, îi spuneam „submarinul”, ca să scăpăm de ploșnițe: ne înfășuram tot corpul în cearceaf și lăsam o gaură ca să putem respira. În afara muncilor amintite, mai erau două mult invidiate: aducerea alimentelor de la gară și dezgropatul cartofilor. Întâi și întâi, drumul până la gară era mai scurt decât la pădure, apoi alimentele erau mai ușoare. Mi-aduc aminte că atunci când ne duceam și ne întorceam de la gară eram păziți de un număr mare de soldați înarmați. Le era frică să nu ne atace localnicii, care, bieții de ei, nu aveau ce mânca. La scosul cartofilor ne duceam cu răngile și scormoneam în pământul înghețat. Uneori reușeam să furăm câțiva cartofi degerați, pe care îi aduceam în lagăr și-i puneam la copt pe plita sobelor. Credeam că ne-a pus Dumnezeu mâna în cap atunci când eram repartizați la scosul cartofilor.

Mâncarea era mizerabilă.

Mai ales din punct de vedere al vitaminelor. Dimineața, ne dădeau un ceai cu o porție de pâine și o bucățică de margarină. La prânz – un ciubăr cu un lichid, acolo, amestecat cu mei sau cu conserve americane. La un ciubăr puneau o cutie-două de conserve, pe care scria, în rusește, „svinaia tusonka” (carne de porc). Seara: pâine (o pâine mizerabilă), margarină și iar ceai. La un moment dat, din cauza

faceau țigări din foile lor. În lagăr am reușit să recitesc „Pe aripile vântului”, seara, la lumina opaițului, împrumutată de la un neamț.

- Aveați dreptul la corespondență?

- Teoretic, da! Dar eram condiționați: să te porți bine!

- Ce însemna acest „să te porți bine”?

- Să nu faci propagandă antisovietică. Din acest motiv, am

aveau un curaj nemaipomenit de înfruntare a soldaților ruși.

Din punct de vedere al drepturilor omului, trupele rusești nu aveau voie să intre înarmate în lagăr. Și, într-adevăr, respectau această regulă. Dacă era nevoie, veneau cu bâtele. Eram mereu interogați politic. Ce ai făcut în cutare loc, de ce ai luptat?... Și noi răspundeam: Basarabia! Ei ziceau: „Aha! Bine! Dar dincolo de Nistru ce-ați căutat? Dar la Odesa de ce ați fost?...”

- Cine vă interoga?

- Ofițerii de la NKVD. Cum intrai în lagăr, în față, era un mic pavilion unde stăteau reprezentanții NKVD și câțiva politrucii. Aceștia formau comandamentul militar și politic. Aproape zilnic, o oră, ni se citeau din ziarul *Pravda* fel de fel de articole și, uneori, noutățile despre război.

- Ați primit vreun ajutor din țară, de la Marele Stat Major s-a interesat cineva de soarta prizonierilor?

- Nimic. Între 1944 și 1948 știu că a fost un singur caz mai deosebit. O comisie a Crucii Roșii Internaționale a cerut voie să inspecteze condițiile de lagăr. N-a fost primită. În schimb, au trimis o delegație de prizonieri la Gorki, care au fost prelucrați să spună că nu avem nevoie de nici un ajutor, pentru că suntem bine tratați și avem tot ce ne trebuie. Un singur lucru au spus: că așteptăm să ne întoarcem acasă!

- Aveați și preoți militari în lagăr, aveați dreptul la serviciu religios?

- Erau câțiva preoți. Unii s-au purtat cumsecade, alții, mai puțin. Erau și ei destul de dezorientați. Unul era foarte religios, ne citea din când în când, seara, din Biblie. Dar, slujbă religioasă nu s-a făcut niciodată. N-am simțit că vin

Inscripția de pe mormântul din Ghencea Militar

hranei proaste, n-am mai putut ieși la muncă. Orbisem. În special, lipsa de vitamina A îți provoacă orbire și debilitate. Pe cei care erau complet slăbiți îi puneau la așa-zisa „ukreplenie”, fortificare. Am fost trimis la doctorița Astafieva, mi se pare, care m-a primit la infirmeria lagărului. M-a dezbrăcat, a tras de pielea abdomenului, care nu mai adera la mușchi, și a spus: „Trece la ukreplenie!” Am stat acolo vreo două săptămâni.

- Cu ce v-ați fortificat?

- Cu morcovi și cu hrană ceva mai bună.

- Care erau relațiile între prizonieri?

- Eram separați pe națiuni. Între noi puteam vorbi orice. După masă, aveam voie să ne plimbăm pe aleile lagărului și să citim. Nemții veniseră cu cărți. Le împrumutau contra mâncare. Românii nu aveau nimic. Preoții aveau biblii; unii își

fost și eu băgat la carceră. După două zile, m-au scos pe targă.

- Ce se întâmplase?

- Nu cred că a fost o „turnătorie”.

Am avut discuții aprinse cu „perevodcicul” și cu căpitanul lagărului, care era un român. I-am reproșat că face rușine Armatei Române, pentru că nu ține cu noi și face jocul rușilor! Pot să vă spun însă că spiritul de solidaritate al prizonierilor a fost nemaipomenit. Cât am stat la carceră, care era chiar sub foșorul de pază, lângă gardul de sârmă ghimpată, veneau camarazi, noaptea, pe furiș, și-mi aduceau de mâncare. Mai ales coduita foștilor legionari a fost exemplară. Erau cei mai săritori, cu un spirit de loialitate extrem de puternic. Cât privește pe ceilalți prizonieri, vreau să vă spun că m-au impresionat nemții, care s-au purtat cu demnitate în lagăr. La fel, finlandezii, care munceau și

sărbătorile, Paștele, Crăciunul. Nu se ținea seama de așa ceva. Odată am vrut să sărbătorim și noi, ca toți creștinii ortodocși, Paștele. Pentru asta, luam zilnic o parte din rația de margarină, zahăr și pâine, pe care o ascundeam în zăpadă, ca să facem un fel de „tort” în ziua de Paști. Dar, se pare că ne-a „turnat” cineva, căci exact în Duminica Paștelui, când ne-am întors de la pădure, comandantul ne-a adunat și ne-a întrebat dacă avem vreo intenție să facem Paștele. Noi am spus: „NU!” Și-atunci a pus pe cineva să scoată margarina și pâinea ascunse în zăpadă. Ca pedeapsă, ne-a înhămat din nou la sanie și ne-a trimis la pădure. În schimb, eu am trăit un moment emoționant într-o noapte de Crăciun, când m-am pomenit cu un grup de nemți la fereastra infirmeriei, unde mă aflam bolnav, care ne-a cântat colinde. Am plâns când i-am auzit. Era și un neamț cu mine la infirmerie, cred că de asta au și venit ceilalți.

- Spuneți-mi, au murit mulți prizonieri în lagărul de la Oranki și Mânăstârka? Ce se întâmpla cu cei care mureau?

- Erau duși în afara lagărului și aruncați într-o groapă comună, nemarcată în nici un fel. Fără nici un semn la căpătâi, fără nimic. Acum, în țară, se mai fac cercetări în închisorile unde au murit deținuți politici, pentru a-i identifica. Din nenorocire, nimeni nu se mai interesează astăzi de cei care au murit în lagărele de prizonieri sovietice, să li se pună acolo, o cruce... Ar trebui ca statul român să facă ceva. Căci și acești români au murit pentru Țară!

Un reproș pe care îl am de făcut: au fost trimiși oameni în Est fără să fie pregătiți pentru lupta pe timp de iarnă. Au fost trimise tunuri trase de cai, trupă nepregătită pentru o campanie de iarnă – unii

călări, alții pe jos, prost echipați, slab înzestrați. Din punct de vedere moral, susțin și acum că am făcut bine că am luptat contra rușilor. Nu discut chestiunea cu Stalingradul, pentru că acolo s-au făcut greșeli. Și acum convingerea mea este că am luptat pentru o cauză dreaptă.

- Care a fost momentul cel mai tensionat pentru dumneavoastră?

- Înainte de asta trebuie să vă spun că la un moment dat a început propaganda pentru formarea diviziilor care să lupte contra nemților. Și au venit tot felul de „personalități de seamă” să ne convingă. Am văzut-o pe Ana Pauker. A venit într-o căruță, avea niște ciorapi ca vai de capul ei. Cu ea mai era un evreu – Novikov, mi se pare că-l chema. Promisiunile sovieticilor erau că niciodată cei care se înrolează în Divizie nu vor lupta contra românilor. Aia doi ne spuneau că o să ne dea nu știu ce, că scăpăm, că o să ne ducem acasă. Pe măsură ce erau chemați, unii prizonieri ziceau „Da!”, alții „Nu!”

- Dumneavoastră ce-ați făcut?

- Eu am spus „Nu!” de la început. N-am vorbit cu Ana Pauker. Am fost întrebat de un NKVD-ist de la lagăr. Îl chema ceva cu „...țenko”, acum câteva zile mi-am amintit numele lui. Știa perfect românește. Când nu înțelegea ceva, avea un translator, un prizonier basarabean. De altfel, comandantul Lagărului era un român. El avea niște interpuși, care știau rusește și traduceau.

M-ați întrebat de momentele cele mai tensionate. Unul a fost acela când am declarat greva foamei. Era în 2 februarie 1948. Eram total disperați. Auzisem că regele Mihai le mulțumise sovieticilor că i-a scăpat de naziști și că s-au întors ostașii cu bine acasă. Pe noi ne uitaseră cu totul. Noi nu mai contăm pentru nimeni,

nu mai eram nici ai Regelui, și nici ai Țării. Dacă sovieticii nu ne-au trimis până acum în țară, înseamnă că nu vor să ne mai trimită niciodată – ne spuneam noi. Atunci am decis: greva foamei. Am cerut să ne dea drumul acasă sau să ne omoare. Eram epuizați și fizic, și moral. Ne-am așezat pe priciuri și am refuzat să mai ieșim la muncă. După o zi au venit cu amenințări. În ziua a doua și a treia au trimis niște asistente medicale să ne determine să mâncăm. „Kușaețe, gospodin ofițer!” – ne rugau asistentele. În a patra zi, a venit comandantul lagărului și ne-a anunțat că vom fi repatriați în cursul aceluiași an. Și, într-adevăr, așa a fost. Ne-au eliberat. La unii nu le-au dat voie să plece pentru că, ziceau ei, au omorât partizani sau au organizat greva foamei. Victor Clonaru, de pildă, a mai fost ținut câțiva ani într-un lagăr din Urali.

- Cum a fost momentul întoarcerii în țară, cum ați fost primiți?

- Am plecat din lagăr câteva sute de români. Ne-au dat încălțări noi și niște haine, ca vai de ele, ne-au dus la gară și ne-au urcat în aceleași bou-vagoane cu care ne-au transportat și ne-au umilit prin toată Rusia. Au oprit în Moscova și ne-au dat câte 10 ruble pentru cumpărături.

- Ce v-ați cumpărat?

- Ceva de mâncare... Am ajuns în țară într-o zi de Paști. Ne-au debarcat la Focșani. A venit cineva, unul mic, negricios – nu știu cine era – și ne-a amenințat că, dacă îndrăznim să spunem o vorbă contra Guvernului român și contra Guvernului sovietic, ne arestează. Halal primire! Dar, la câte umiliințe îndurasem în patru ani, ce mai conta una în plus?! Ne-au dat câte o sută de lei și ne-au arătat poarta. Am simțit că am ieșit din

iad! Eram buimăcit, dezorientat. Nu știam dacă trebuie să mă bucur sau să mă rog la Dumnezeu să-mi dea puterea să merg mai departe. Simțeam o dorință firească să ajung cât mai repede acasă, la ai mei. Părinții locuiau la Topliceni, la trei kilometri de Râmnicu Sărat, unde se aflau conacul și moșia mamei mele, moștenire de la boierii Dedulești, ctitori de biserici pe valea Râmnicului. La Râmnicu Sărat, când am coborât din tren, gara era înșesată de lume. Mulți mă cunoșteau. Se uitau la mine de parcă veneam din altă lume. Nu

părut că nu era dulce deloc.

Acasă, mi-am găsit părinții răvășiți și îngrijorați. Se zvoneau multe. La puțin timp după plecarea mea la București, tata și mama au fost ridicați de acasă și trimiși în domiciliu forțat la Râmnicu Sărat. Șansa m-a ajutat și de astă dată: dacă eram, acasă, cu ei, mă luau și pe mine. Bieții părinți. Tata s-a prăpădit după nouă ani, la 27 mai 1957, în „domiciliu forțat”... Mama, sărmana, a mai dus-o câțiva ani buni, a apucat să scape de statutul de „domiciliu obligatoriu”, a fost luată în București, la sora mea,

În anul 1964, alături de fratele său, faimosul pilot de vânătoare comandor Tudor Greceanu, abia întors din închisoarea de la Aiud, după 16 ani de temniță și o condamnare la moarte.

mă aștepta nimeni. Am luat-o, pe jos, spre Topliceni. Aveam o gamelă goală în mână. Zestrea celor patru ani de lagăr! Pe podul de peste Râmnic, m-am întâlnit cu o bătrână; s-a oprit în loc, s-a uitat la mine și m-a întrebat: „De unde vii, maică?” „Păi, am fost în prizonierat!” – i-am răspuns. „Uite, maică, o felie de cozonac!...” „Sărut mâna, Dumnezeu să te ocrotească” – am spus și am mușcat din felia de cozonac. După câțiva pași, mi-am zis: „Ăștia nici cozonac nu știu să facă!” Mi s-a

Martha, unde a murit în 1969.

În București, la Arhivele Statului, unde lucrasem înainte de a pleca pe front, directorul Aurelian Sacerdoțeanu, fie-i numele pomenit, a refuzat să pună postul respectiv la dispoziție. „Până nu primesc înștiințare că este mort, eu nu dau postul liber!” A fost un gest de mare omenie și de bun administrator. Așa că mi-am reluat postul de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat până atunci. O vreme am lucrat, cu jumătate de normă,

la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. Dar, trecutul continua să mă urmărească. La puțin timp, după întoarcerea în țară, m-am pomenit cu o adresă de la Marele Stat Major, prin care eram invitat să mă prezint în fața Consiliului de Război.

- Ce era cu acest Consiliu de Război?

- O aiureală. Din câte am aflat, se constituise pentru judecarea atitudinii prizonierilor de război în Uniunea Sovietică. De fapt, era o comisie condusă de generalul Budiș, pe care îl cunoșteam bine, el însuși fiind prizonier de război, colonel, dar venit cu una din blamatele Diviziei... M-am prezentat pe Uranus, unde, mai întâi am dat o teză, apoi m-am prezentat la oral. Teza: „Ce părere aveți despre Basarabia și Bucovina?” Răspuns: „Este un pământ sfânt românesc și pentru asta am plecat în război.” Teza: „Vă asumati vina de a fi invadat Basarabia?” Răspuns: „Acesta a fost ordinul Marelui Stat Major. Mi-am făcut datoria, ca român.” La oral au fost mai multe întrebări. În final, generalul Budiș a spus: „Îl cunosc pe tovarășul Greceanu.” Atât! Peste o săptămână m-am trezit acasă cu o înștiințare de la Marele Stat Major că „în urma comportamentului meu nedemn în timpul prizonieratului, am fost degradat la gradul de soldat.” M-am dus la Centrul Militar, unde mi-au dat un „carnet de soldat”.

- Cum ați primit această răsplată?...

- I-am înjurat în gând!... Peste câțiva ani, în 1958, m-am pomenit chemat din nou la Centrul Militar, unde mi-au spus cam așa: „Vi s-a revizuit situația militară și s-a hotărât să vă dăm înapoi gradul de sublocotenent. Veți face o pregătire militară...” Și mi-au luat carnetul de soldat, de care îmi pare rău și-acum.

- Vorbiți-ne despre camarazii de prizonierat, prin ce au trecut, câți mai sunt în viață?

- În anii de prizonierat am cunoscut câțiva oameni de care îmi amintesc cu mare drag. Unul dintre ei a fost **Teodor Dan**, pictor, cu care am ținut legătura și după ce ne-am întors în țară. A călătorit mult, a avut expoziții în toată lumea, inclusiv în Australia. Din câte știu, a murit la Paris. Îmi amintesc cu drag de **Costache Popescu** și **Victor Clonaru**, doi dintre cei care au condus greva foamei la Oranki. Clonaru a fost trimis într-un lagăr în Urali – la Vorkuta. În 2 februarie 1955, când aniversarea grevei foamei, potrivit obiceiului, a fost la noi, acasă, ne-am pomenit cu Victor intrând pe ușă. Un bărbat frumos, senin, vesel. Nu știu dacă venea direct de la Vorkuta – sigur nu! – căci trecuse și prin interogatoriile de la Securitate. După 1989, a ajuns în Parlament, ca reprezentant al deținuților politici. Nu pot să-i uit pe **Flechtenmacher**, nepotul celebrului compozitor, pe **Ion Vasiliu**, nepotul generalului Vasiliu Rășcanu, pe **Costin Vălăreanu** și pe **Dudu Gribincea**. S-au dus cu toții, fie-le țărâna ușoară!

- Domnule Greceanu, îngăduiți-mi o ultimă întrebare, pe care îmi place să o adresez tuturor invitaților revistei noastre: ca istoric, aveți un erou, o personalitate politică sau militară pe care ați îndrăgit-o, la care țineți foarte mult și îl vedeți ca model pentru societatea românească de astăzi??

- Da, îl admir pe Ion Ghica, dar nu pentru că mi-a fost rudă, ci pentru personalitatea lui, pentru rolul pe care l-a avut în epoca sa, ca om politic și ca mare scriitor, cu o solidă pregătire economică și diplomatică – să nu uităm că a fost în două rânduri prim-ministru,

între 1866-1867 și 1870-1871, că a fost de patru ori în fruntea Academiei Române și, vreme de opt ani (1881-1889), ministrul României la Londra. În afara talentului literar indiscutabil – *Scrisorile* sunt un model care, dacă româna ar fi limbă de circulație internațională, ar figura în tot felul de antologii –, rămâne în istorie și pentru perioada în care a guvernat insula Samos, unde a reușit să stârpească tâlhăria și pirateria, folosind, e adevărat, mijloace care astăzi ar fi condamnabile. La sfârșitul guvernării în Samos, localnicii spuneau că puteai să lași pe marginea drumului sau pe câmp aur, inele, orice, și nimeni nu s-ar fi atins de ele. „Le păzește Ghica!” – se zicea în popor. Ei bine, de oameni ca Ion Ghica ar avea nevoie societatea noastră de astăzi, unde corupția și hoția au ajuns să guverneze țara asta și să o aducă la sapă de lemn.

În afară de Ion Ghica îmi este dragă și o femeie care a reușit să imprime un reviriment mare în mentalitatea românilor. Se numește Regina Maria. O femeie căreia i-a plăcut viața, i-au plăcut bărbații, i-a plăcut să se distreze, să fie elegantă, dar care, în momentele de criză, a fost o Doamnă. Nu s-a împoțononat când mergea prin spitalele pline cu răniți, în Războiul Întregirii noastre, s-a purtat cu demnitate, iar intervențiile sale politice pentru România Mare au fost extraordinare. În momentele grave nu numai pentru tron, dar și pentru țara sa de adopție – să nu uităm asta! – Regina Maria s-a purtat ca o adevărată româncă! O femeie frumoasă, temperamentală și cu foarte mult cap. Ei bine, aceste trei calități, reunite, se întâlnesc cam rar în istorie. ■

**Interviu realizat de
Colonel (r) Dumitru ROMAN**

„De oameni ca Ion Ghica ar avea nevoie societatea noastră de astăzi, unde corupția și hoția au ajuns să guverneze țara asta și să o aducă la sapă de lemn”.

„În momentele grave nu numai pentru tron, dar și pentru țara sa de adopție – să nu uităm asta! –, Regina Maria s-a purtat ca o adevărată româncă!”

De vreun an de zile, filiala Hunedoara a A.N.C.E. și-a întrerupt activitatea, ca urmare a îmbolnăvirii unor membri din conducerea acesteia. În ziua de 15 iunie a.c., prin implicarea Comitetului Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere, condus de inimosul colonel (r) Dănilă Moldovan, a fost convocată adunarea generală a membrilor și simpatizanților A.N.C.E. Au participat: colonel (ret.) Constantin Chiper, din partea Consiliului Director Central al A.N.C.E.; Călin Pogăceaș, subprefectul Hunedoarei; sublocotenent (ret.) George Homoștean, președintele A.N.V.R. Hunedoara; locotenent-colonel Vasile Pop, loctiitorul comandantului garnizoanei Deva, locotenent-colonel Liviu Galea, șef de stat major la CMJ Hunedoara, inspector școlar Mirela Grădină, preotul Mircea Mihulescu din partea Episcopiei Devei și Hunedoarei, delegați de la Brad, Orăștie, Vulcan, Petroșani, Ilia, Șoimuș, Hunedoara, Deva, precum și un grup de elevi de la Școala gimnazială Vețel, conduși de profesorii Simion Avramescu și Daniela Moga.

Desigur, adunarea a avut ca scop principal alegerea unei noi conduceri a filialei ANCE Hunedoara. În urma propunerilor și a voturilor individuale, a fost ales următorul Comitet Director: general de bg. (ret.) Petru TEACĂ, președinte; col. (ret.) Ioan GORGHI, prim-vicepreședinte. Ca vicepreședinți au fost aleși: preot Gabriel BAȘTA, prof. insp. șc. Mirela GRĂDINĂ, prof. dr. Ciprian DRĂGAN, prof. Adrian LIGA, muzeograf la Muzeul jud. Istorie, col. (r) Marin DRĂGOI. Membri: lt. col. Liviu GALEA, prof. Nicolae

Filiala Hunedoara a ANCE rediviva!

CIUCIU-Arhivele Statului, prof. Cristian HENDREA, prof. Ionuț CODREA-muzeograf la Muzeul jud. Istorie, col. (r) Dănilă MOLDOVAN, prof. Simion MOLNAR, col. (r) Gheorghe CHIRILĂ. Cenzor: col. (r) ec. Nicolae STOICA.

Ca unul care am participat la adunare, țin să remarc dorința celor prezenți de a da un nou impuls activității de cinstire a eroilor din această parte a țării și, în special, de a atrage tână generație la toate acțiunile de evocare și comemorare a eroilor și mai cu seamă la îngrijirea operelor comemorative de război. Preotul Mircea MIHULEȚ a arătat, în cuvântul său, că Biserica pomenește eroii la fiecare slujbă religioasă; personal, se simte legat de cultul eroilor și prin faptul că bunicul său a murit în campania din Est. Domnia sa a salutat prezența elevilor la adunare și a îndemnat cadrele didactice să cultive tinerei generații dragostea

pentru istoria neamului nostru și respectul pentru eroi. La rândul său, domnul Călin POGĂCEAȘ, director la prefectură, a transmis salutul prefecturii și a promis să ajute la desfășurarea activităților educative sub egida filialei județene „Cultul Eroilor”. Au mai luat cuvântul: lt. col. Liviu Ganea, sublocotenent (ret.) George Homoștean, profesor Simion Molnar, col. (r) Vasile Țonea, col. (r) lăncu Avram, general de brigadă (ret.) Petru Teacă.

În încheierea adunării, Cercul „Cultul Eroilor”, condus de profesorii Simion Avramescu și Daniela Moga din Școala gimnazială Vețel, a prezentat un scurt program de cântece patriotice: Din Țara Moșilor, Treceți batalioane române Carpații, Imnul Eroilor. ■

Colonel (ret.) Constantin CHIPER
Colonel (r) Gheorghe CHIRILĂ

MEMENTO

5 septembrie 2010. Delegația ANCE, Filiala Constanța, la Tutrakan (Turtucaia), Bulgaria

În căutarea Posadei

Iubitorilor de istorie le facem cunoscut că Asociația Națională „Cultul Eroilor”, filiala județeană Vâlcea, a inițiat și organizat la Perișani-Vâlcea, un program național de cercetare istorică intitulat „POSADA 1330 - simbolul biruinței daco-române”, care are ca scop localizarea perimetrului desfășurării bătăliei din 9-12 noiembrie 1330, dintre oștile maghiare conduse de Carol Robert de Anjou, regele Ungariei, și oștile valahe conduse de voievodul Basarab I – Întemeietorul, în care s-au înfruntat cca. 40.000 de ostași (30.000 de partea maghiară și până la 10.000 de partea valahilor, cu pierderi de vieți omenești de aproape 30.000 din partea maghiarilor și minime din partea

valahilor). După cum se știe, această bătălie sângeroasă a avut loc într-o trecătoare îngustă, greu accesibilă – o posadă – din zona de sud a Munților Carpați, perimetrul Carpaților Meridionali, la hotarul dintre Transilvania și Valahia, și s-a încheiat cu cea mai răsunătoare victorie din istoria Europei sec. al XIV-lea, obținută de marele voievod întemeietor de țară. Acesta este momentul desăvârșirii lungului proces de formare a Valahiei (Țara Românească) – actul decisiv de întemeiere a primului stat al daco-romanilor, valahilor, românilor de mai târziu.

Istoricii vremii dau ca posibile locuri de desfășurare a bătăliei 11 trecători – posade – între care amintim: Banatul de Severin, în

Cheile Crainei – strâmtoarele dintre Orșova și Mehadia (P. Dragalina, la 1899, teorie susținută și de Constantin Razachevici); Țara Loviștei – Valea Oltului (Aurelian Sacerdoțeanu, 1934; Ion Conea, 1935; pr. Dumitru Bălașa); Valea Lotrului; Posada Dâmboviței în pasul Rucăr-Bran, spre Țara Bârsei (Nicolae Iorga); Defileul Stoenești-Argeș; Valea Prahovei (Florian-Nicu Smărăndescu); Posada Gurenilor – Munții Gorjului etc.

De remarcat că majoritatea specialiștilor din vechea generație, care s-au aplecat asupra acestui important eveniment din istoria noastră națională, inclusiv Academia Română, susțin varianta lovișteană. De asemenea, cercetători și iubitori de istorie din

noua generație, studiind Cronica pictată de la Viena – singurul izvor medieval care narează evenimentul – și comparând informațiile acesteia cu elementele din teren, dau varianta lovișteană mai mult ca sigură.

Prima etapă a programului de cercetare s-a desfășurat în perioada 2-9 august 2010. După o pregătire intensă, precedată de Simpozionul Național de Istorie „Posada 1330”, din 12 noiembrie 2009, organizat de ANCE – filiala Vâlcea, la sediul Granizoanei Râmnicu Vâlcea, luni, 2 august 2010, cercetătorii participanți la acest important program au avut parte de o primire de excepție la Palatul Arhiepiscopal din cadrul Arhiepiscopiei Râmnicului. Înaltpreasfințitul Părinte Gherasim Cristea (n. 14 noiembrie 1914)

– Arhiepiscopul Râmnicului, a oferit fiecărui participant câte un exemplar din volumul „Istoria Eparhiei Râmnicului” – operă a Înaltpreasfințitei Sale, apărută la Editura Conphys, în 2009, după care a făcut o scurtă prezentare a istoriei Eparhiei pe care o păstorește de 35 de ani – la început ca Arhiepiscop-Vicar (1975-1984), apoi ca Episcop titular (1984-2009) și, din 2009, ca Arhiepiscop. Înaltul ierarh vâlcean, cunoscând scopul misiunii noastre în Țara Loviștei, ne-a dat binecuvântarea și ne-a urat succes în aflarea adevărului istoric.

Cu acest îndemn încurajator, colectivul de cercetători a pornit la drum, făcând un scurt pelerinaj la Mănăstirea Cozia, unde Părintele Arhimandrit Dr. Vartolomeu Androni – starețul așezământului

și Exarh al Eparhiei Râmnicului, ne-a oferit o masă cu bucate de post – pregătite după vechi rețete monahale. De aici, am plecat către inima Loviștei și, în jurul orei 14,00, la sediul Primăriei Perișani au fost deschise oficial lucrările de cercetare. Programul de cercetare cuprinde: nordul județului Vâlcea, mai precis Țara Loviștei – perimetrul Perișani-Titești (Loviștea istorică sau Loviștea argeșeană, ținutul situat în partea de nord-est a județului, în stânga Oltului) – și perimetrul Brezoi-Obârșia Lotrului (Țara Lotrului sau Loviștea vâlceană, ținutul situat în partea de nord-vest a județului, în dreapta Oltului), dar și județul Argeș – localitățile: Sălătrucu - Șuici - Cepari - Valea Danului - Curtea de Argeș.

Încă din primele zile s-au conturat o serie de adevăruri,

Defileul Perișanilor sau Posada Perișanilor, văzut din Vârful „Piatra Șanțului”

susținute cu ani în urmă de către cercetătorii vremii, despre celebra bătălie din 9-12 noiembrie 1330. Pentru cercetătorii prezenți la proiectul „Posada 1330”, pe lângă datele furnizate de cronicile medievale, de mare ajutor au fost și informațiile primite de la localnici, în special de la Ion Sandu, primarul localității Perișani, și Enache Florinel - viceprimarul acesteia. Un rol important l-au avut însă Nicolae Ștefan Băbeanu și octogenarul Petre Buican, ambii buni cunoscători ai istoriei acestor locuri.

Toponimele, configurația geografică și legendele sunt principalele elemente care fac, deocamdată, puntea de legătură dintre Țara Loviștei, Basarab I – Întemeietorul și marea victorie asupra oștilor maghiare.

Toponimia locului ne indică, printre altele, un punct numit „La Cimitir”. Cu siguranță este vorba de un cimitir foarte vechi și părăsit de multă vreme. Se crede că, aici, într-o scobitură de mari

dimensiuni, săpată pe malul stâng al Băiașului, din care sute de ani strămoșii geto-daci și daco-românii de mai târziu au „cules” minereul de aur, ar fi groapa comună în care au fost înhumați cei 30.000 de morți în bătălie. Deocamdată, nu s-au putut face cercetări amănunțite datorită stratului mare de piatră și pământ provenite dintr-o alunecare masivă de teren, produsă cu zeci de ani în urmă și pentru a nu afecta culturile agricole din grădina proprietarului terenului.

Pietrele inscripționate – puține câte au mai rămas, din multe existente cu ani în urmă, dar distruse sau folosite în alte scopuri (fundații de case și anexe gospodărești), din neglijența sau nepăsarea unora, care au fost plătiți să se ocupe de istoria acestor locuri – ne dau unele informații, sărace este adevărat, care ne pun în legătură cu evenimentele petrecute cu secole în urmă pe aceste meleaguri. În atenția cercetătorilor a intrat, printre altele, inscripția de pe o piatră în greutate

de cca. 2 t, aflată în punctul numit Dosul Dealului sau Gruitul Plăcintei – Titești. Este vorba despre un text, care știm că este tradus, dar urmează a fi transcris și tradus din nou de către specialiștii din colectivul nostru, împreună cu cei de la Muzeul Județean Vâlcea.

S-au căutat cu insistență urme materiale care să adeverească faptul că, aici, pe Valea Băiașului, s-a pus „temelia” țării lui Basarab. Din păcate, deținătorii de obiecte vechi au refuzat să le prezinte cercetătorilor, motivând că le-au pierdut. De fapt, motivul este altul: frica de a nu le fi confiscate. Rămâne să-i facem să înțeleagă faptul că vârfurile de lance și de săgeți descoperite întâmplător, în timpul unor lucrări agricole sau la săparea unor fundații pentru construcții, ne-ar putea ajuta în cercetarea noastră. Ele ar putea face legătura timpurilor noastre cu Bătălia de la 1330.

Cu toate acestea, există suficiente elemente – altele decât cele precizate mai sus, care, indică

Piatra din Dosul Dealului sau Gruitul Plăcintei, pe care se află o inscripție veche

La Arhiepiscopia Râmnicului

faptul că la Pripoarele Perișanilor s-a dat marea bătălie. Comparând locurile cu informațiile din Cronica pictată de la Viena, avem senzația, chiar dacă știm că nu este așa, că autorul acesteia a trăit pe viu întregul eveniment. Piatra Șanțului este principalul punct strategic din care au fost prăvăliți bolovani peste oastea maghiară iar, pe sub Podei, pe cărările văii pârâului Frumușița – a cărui obârșie se află la nord de satul Pripoare, către Munții Făgăraș, a fugit în mod rușinos, însoțit de un grup de apropiați, Carol Robert de Anjou, regele Ungariei.

În acest spațiu, de sub Piatra Șanțului, se întinde către sud-est și nord-vest, pe o lungime de câteva sute de metri, o porțiune îngustă, o formă geografică asemănătoare unei „corăbii”, împădurită, de care vorbește celebra cronică, în care a fost înclășată și nimicită

oastea maghiară în retragerea ei către Transilvania. Zona aceasta, în formă de „corabie”, despărțită de albia Băiașului, este improprie agriculturii, motiv pentru care perimetrul ei nu a fost niciodată supus defrișării. În acest punct, de o parte și de alta a pârâului, versanții sunt stâncoși și abrupti, iar defrișarea nu și-ar găsi justificarea. În schimb, la intrarea și la ieșirea din „corabie” – direcția est-vest – situația se schimbă. Aici, valea se deschide din ce în ce mai mult, iar stratul fertil permite practicarea agriculturii – pomicultură, cultura cartofului și a porumbului, fânețe și pășuni naturale; creșterea animalelor.

Legat de acest program și de rezultatul cercetărilor, mă opresc, deocamdată, aici. Ceea ce este interesant de știut va fi prezentat pe larg la Simpozionul

Național de Istorie „Posada 1330”, ediția a II-a, care va fi organizat în luna noiembrie la Arhiepiscopia Râmnicului, și într-un volum care, sperăm noi, va vedea lumina tiparului în anul 2012.

Conform protocoalelor încheiate de către ANCE – filiala județeană Vâlcea, în derularea proiectului au fost angrenate o serie de instituții ale statului și ONG-uri:

- ◆ Universitatea din Craiova - Facultatea de Științe Sociale, instituție reprezentată de prodecanul acesteia, prof. univ. dr. Petre Gherghe, cercetător arheolog, responsabil științific al șantierului arheologic de la Desa-Dolj; prof. univ. dr. Dinică Ciobotea, cercetător istoric (specialist în istoria medievală și în istoria moșnenilor); prof. dr. Constanțiu Dinulescu, cercetător istoric (specialist în istoria medie universală și în istoria militară); cele trei distinse personalități sunt și membri ai Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” – Craiova, instituție subordonată Academiei Române; Popa Ileana, Drăgostin Oana-Mădălina, Chiriac Andreea, Brie Danci Andreea Ioana Maria, Ionicescu Alexandru – studenți.

- ◆ Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea, reprezentat de Costel Popescu, profesor de istorie și director al Școlii cu clasele I-VIII Perișani, și Radu Constantin, profesor de istorie în cadrul aceleiași școli; elevii, olimpici la istorie, Ștefan Iasmina, Colegiul Național „Alexandru Lahovari” Râmnicu Vâlcea; Terteci Nicolae, Colegiul Național „Constantin Brâncoveanu” Horezu.

- ◆ Muzeul Olteniei, instituție subordonată Consiliului Județean Dolj, reprezentat de prof. Otilia

Gherghe, istoric.

◆ Societatea de Științe Istorice din România: filiala Dolj, reprezentată de prof. dr. Constanțiu Dinulescu, istoric, președintele filialei; filiala Mehedinți, reprezentată de prof. dr. Mite Măneanu, istoric, președintele filialei.

◆ Asociația Națională „Veteranmont” România, reprezentată de vicepreședintele acesteia, Gheorghe Sporiș.

◆ Cercul de la Râmnic „România, Grădina Maicii Domnului”, prin liderul său, dr. ing. Mihai Sporiș, cercetător istoric, eseist, publicist.

◆ Societatea Culturală „Anton Pann” Râmnicu Vâlcea, reprezentată de președintele acesteia, prof. Costea Marinoiu, cercetător istoric, filolog, scriitor; vicepreședintele societății, ing. Marian Pătrașcu, cercetător istoric, scriitor.

◆ Primăria Perișani, reprezentată de Ion Sandu, primar, și Enache Florinel, viceprimar.

Asociația Națională „Cultul Eroilor” – filiala județeană Vâlcea, a fost reprezentată la acest

program de președintele acesteia, prof. Eugen Petrescu – inițiatorul programului; pr. Constantin Mănescu, președintele Subfilialei Horezu; prof. Costel Popescu, președintele Subfilialei Perișani; inv. Florea Vlădescu, președintele Subfilialei Titești.

Închiderea lucrărilor a avut loc la Școala cu cls. I-VIII Perișani, în prezența PC Părinte Alin Gherghinoiu, protopop de Râmnicu Vâlcea, care, împreună cu PC Părinte Constantin Mănescu, parohia Urșani-Horezu, au săvârșit o scurtă slujbă de pomenire a eroilor valahi căzuți în Bătălia de la Posada.

Mulțumim pe această cale tuturor celor implicați în derularea acestui program – în mod special Arhiepiscopiei Râmnicului, Universității din Craiova, Primăriei Perișani – instituția care s-a ocupat de cazarea și masa participanților din afara județului, și Inspectoratului Școlar Județean Vâlcea; participanților la festivitățile de deschidere și de închidere a lucrărilor, printre care

trebuie amintiți: gl. mr. (r) conf. univ. dr. Ilie Gorjan, profesor la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” București; col. Tiberiu Osoian, ofițer în cadrul Centrului de Instruire pentru Geniu, E.O.D și Apărare N.B.C. „Panait Donici”, Râmnicu Vâlcea; mr. Gheorghe Dima, inspector șef și mr. Cristian Turcu - Inspectoratul de Jandarmi Județean „General Ștefan Buterez” Vâlcea; jurist Zenovia Zamfir, din partea Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” Vâlcea și prof. Mariana Daniela Stan, purtător de cuvânt la Cercetașii României, Centrul Local Râmnicu Vâlcea, membre ale Societății Culturale „Anton Pann”; ing. Simion Petre Cichirdan, vicepreședinte al Societății Culturale „Anton Pann”; Petre Petria, președintele Ligii Scriitorilor din România, filiala Vâlcea; prof. Cătălin-Flavius Siiulescu, inspector istorie și discipline socio-umane în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Vâlcea.

De asemenea, aducem mulțumiri postului local de televiziune „Vâlcea 1”, care a fost alături de noi; cotidianului „Curierul de Râmnic”, săptămânalului „Arena Vâlceană”; revistelor „Povestea vorbei” și „Cultura Vâlceană”, care au pus în pagină informații corecte legate de organizarea și derularea lucrărilor de cercetare.

Fac cunoscut că, în acest an, la 7 noiembrie, Asociația Națională „Cultul Eroilor” – filiala județeană Vâlcea, va organiza la posada – trecătoarea din Pripoarele Perișanilor un program special de sărbătorire a evenimentului printr-un ceremonial militar (primul în istoria acestor locuri) și religios, de pomenire a eroilor valahi căzuți în Bătălia de la Posada. Cu această ocazie, cei implicați în derularea proiectului de cercetare

Cimitirul Eroilor Germani din Primul Război Mondial, situat pe Dealul Mlăcii, com. Titești - Vâlcea

vor fi răsplătiți de către Asociația Națională „Cultul Eroilor” cu medalia și diploma jubiliară „Bătălia de la Posada - simbolul biruinței Daco-Române”.

Scopul programului de cercetare, inițiat de ANCE – filiala județeană Vâlcea, și organizat în parteneriat cu Primăria comunei Perišani, este acela de a descoperi enigmaticul loc în care s-a desfășurat această mare și celebră bătălie – loc al definirii noastre ca neam, pentru a putea ridica un monument în memoria strămoșilor daco-români (valahi) – simbol al eroismului, și o biserică sau un așezământ monahal – simbol al credinței noastre ortodoxe.

Îmi doresc ca, în viitor, participarea la acest ceremonial să fie la nivelul conducerii statului român, pentru că, așa cum spunea regretatul istoric și arhivist prof. dr. Corneliu Tamaș, „Bătălia de la Posada” trebuie să fie sărbătorită precum Ziua Națională a României.

■
Eugen PETRESCU
președintele Asociației Naționale
„Cultul Eroilor”,
filiala județeană Vâlcea

Prof. Eugen Petrescu

*9 august 2010.
Perišani, Aspecte
de la festivitatea de
închidere a taberei
de cercetare istorică
“POSADA 1330”
Fotografii realizate
de: Eugen Petrescu și
Gheorghe Sporiș*

Comemorarea eroilor comunei Săpata

Rareori mi-a fost dat să trăiesc momente atât de emoționante ca acelea din ziua de 2 iunie 2011, când biserica noastră creștin-ortodoxă strămoșească a prăznuit Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos la cer la 40 de zile după ce a înviat din morți. În această zi de sărbătoare, comuna argeșeană Săpata și-a comemorat eroii, fii ai satelor căzuți la datorie pe câmpurile de luptă, în cele două mari războaie (1916-1918 și 1941-1945) la care România a luat parte.

Școala cu clasele I-VIII Săpata de Jos, în parteneriat cu Biblioteca, Primăria și Consiliul local al comunei, precum și cu bisericile acesteia au organizat o serie de activități la Școala Săpata de Jos.

În semn de prețuire și respect pentru memoria înaintașilor eroi, primarul comunei, domnul colonel (r) Constantin Stanciu, a venit îmbrăcat în uniforma de ofițer al Armatei Române. Un gest care merită salutat cu toată considerația.

Preoții Petruț-Emil Crețu, parohia Popești-Turcești, Gabriel-Ciprian Popa, parohia Bănărești, și Raoul-Iuliu Dincă, parohia Mărțești, au oficiat slujba

religioasă de pomenire a celor morți pentru Neam și Țară. Au luat cuvântul: președintele Filialei Argeș a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, col. (r) Marius Balaban; deputat Sorin Pandele; Aurelian Nica, fiu al comunei, directorul Poștei române Argeș; Florin Bolovăneanu; președintele Asociației Euro Senior a pensionarilor și expropriaților din România, Emilian Ionescu, fiu al comunei; directorul Școlii Săpata

de Jos, profesor Gabriel-Florin Rățoi; primarul comunei Săpata, colonel (r) Constantin Stanciu.

Cei mai vârstnici ostași ai comunei noastre, veteranii de război Dumitru C. Pătru și Dumitru S. Turcu din satul Popești, Gheorghe I. Turcu și Marin D. Turcu din satul Turcești, Ilie I. Popa din satul Bănărești și Ștefan S. Vlad din satul Dealu Bradului au fost distinși cu Diplome de Onoare de către președintele Filialei Argeș a „Cultului Eroilor” și de către primarul comunei Săpata.

După acest moment emoționant, au fost depuse coroane și jerbe de flori la monumentele eroilor din Bănărești, Găinușa și Dealu Bradului.

Ziua Eroilor a fost încununată cu un program artistic prezentat de elevii Școlii Săpata de Jos, îndrumați de profesoara Baciu-Lambeanu Constantina-Cristina și Truță Teona, bibliotecar comunal. Și la căminul cultural din Bănărești a avut loc un spectacol de muzică populară susținut de Grupul Vocal Folcloric „DORURI ARGEȘENE” al Asociației Euro Senior a pensionarilor și expropriaților din România, sub conducerea lui Emilian Ionescu.

Aș remarca faptul că la aceste activități de comemorare și cinstitoare a Zilei Eroilor a participat întreaga comunitate locală: copiii, femeii, bărbați și bătrâni, care au ținut să aducă un omagiu înaintașilor, care prin sacrificiul și jertfa lor au păstrat întreaga ființa noastră națională și cărora posteritatea și noi le datorăm existența în libertate. ■

Prof. Gabriel - Florin RĂȚOI

În fiecare an, la Ziua Eroilor, în satul Stâncești, com. Mihai Eminescu, jud. Botoșani, are loc un ceremonial religios și militar în memoria eroilor Regimentului 25 Infanterie din Vaslui, morți pe aceste meleaguri în timpul Primului Război Mondial. După luptele de la Oituz, militarii Regimentului 25 Infanterie au fost trimiși în refacere în zona localității Stâncești. Datorită rănilor, dar și a epidemiei de tifos exantematic, mulți militari au decedat și au fost înhumați în ziua de 20 iulie 1917 într-o groapă comună în cimitirul satului.

Anul acesta, ceremonialul a fost organizat din inițiativa A.N.V.R., Filiala Botoșani, cu

Din nou la Stâncești

concursul veteranului de război Pamfil Marin, fiu al satului Stâncești, precum și al preoților din Stâncești și Manolești. Despre acest episod tragic din războiul nostru de reîntregire a vorbit profesorul Ioan Păcuraru și inginerul doctor Ioan Lașcu, președintele Subfilialei Stâncești a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”.

La comemorare au luat parte locuitorii ai satelor Stâncești, Manolești și Baisa, comuna Mihai Eminescu; oficialitățile locale au fost reprezentate de o delegație a primăriei Mihai Eminescu, condusă de secretarul acesteia, Mircea Onofrei, care a depus o

coroană de flori. La ceremonial a participat și o delegație a A.N.V.R., Filiala Vaslui, condusă de colonel (r) profesor Ioan Păcuraru, președintele filialei, care a depus o coroană de flori și a împărțit colaci și lumânări în memoria eroilor vasluieni.

Ceremonialul a continuat cu un program de muzică și poezie susținut de elevii Școlii din Stâncești, conduși de inimosul învățător Daniel Alecu. Evenimentul a fost transmis la emisiunile locale ale posturilor de televiziune. ■

Colonel (ret.) Florea MACOVEI

Cercurile școlare "Cultul Eroilor"

Elevii, atrași în activitățile de cinstire a eroilor

După cum se știe, Asociația Națională "Cultul Eroilor" este o organizație apolitică, independentă, nonguvernamentală, nonprofit, care promovează perpetuarea în conștiința cetățenilor a sentimentelor de recunoștință față de eroii și martirii neamului românesc. Ea funcționează sub patronajul de onoare al Ministerului Apărării Naționale și al Patriarhiei Bisericii noastre. Această asociație are 41 de filiale județene, în jur de 200 de filiale orășenești și peste 1.500 de filiale comunale. În aceste filiale sunt cooptate persoane din conducerile prefecturilor, ale consiliilor județene și locale, ale primăriilor, de la direcțiile de cultură și învățământ, de la Arhivele Naționale, de la garnizoanele și unitățile militare, dar și clerici din cadrul Bisericii Ortodoxe Române.

Unul din cele mai importante obiective ale ANCE este acela de atragere a tinerei generații la activitățile de cinstire a eroilor neamului nostru. În acest scop, între Asociația Națională "Cultul Eroilor", reprezentată de general de brigadă (ret.) Petre Stoica, în calitate de președinte, și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, reprezentat de doamna Iulia Adriana Oana Badea, în calitate de secretar de stat, a fost încheiat un protocol de colaborare în vederea organizării și desfășurării de activități pentru comemorarea și cinstirea eroilor și martirilor neamului nostru, a personalităților și a momentelor importante din istoria noastră, la care să participe, în mod benevol, elevii din învățământul preuniversitar. ■

General de brigadă (r) Petre Stoica, președintele Asociației Naționale "Cultul Eroilor": Noi ne ocupăm de identificarea, restaurarea și ocrotirea monumentelor, cimitirelor, edificiilor și a altor construcții și lucrări pentru comemoarea eroilor căzuți la datorie, fără nici o deosebire de religie sau de origine etnică. Din 1991 până în 2011, din inițiativa A.N.C.E., cu ajutorul populației și al instituțiilor locale au fost ridicate 1.155 de opere comemorative de război. ■

Regulament de organizare și funcționare al cercurilor “Cultul Eroilor”

În unitățile școlare din învățământul preuniversitar se pot înființa cercurile “Cultul Eroilor”, care își desfășoară activitatea corespunzător prevederilor prezentului Regulament și în conformitate cu posibilitățile existente în fiecare unitate școlară.

Articolul 1. Scopul principal al cercurilor “Cultul Eroilor”

- 1.1. Organizarea și desfășurarea de activități pentru educarea elevilor în vederea cunoașterii istoriei naționale;
- 1.2. Desfășurarea de activități educative în rândul elevilor pentru cunoașterea culturii naționale, a tradițiilor, a obiceiurilor, a limbii române, a simbolurilor statului român.

Articolul 2. Principalele activități ale cercurilor “Cultul Eroilor”

- 2.1. Activitățile din cadrul cercurilor “Cultul Eroilor” se desfășoară sub îndrumarea conducerii unităților de învățământ preuniversitar, în colaborare cu Inspectoratele Școlare Județene/ Inspectoratul Școlar al Municipiului București, în parteneriat cu Consiliul Director al “Cultului Eroilor” din județul respectiv/ municipiul București, în conformitate cu calendarul sărbătorilor naționale și al evenimentelor importante din istoria națională și cu planul anual al activităților specifice din fiecare unitate de învățământ.

Articolul 3. Organizarea și funcționarea cercurilor “Cultul Eroilor”

- 3.1. Cercurile “Cultul Eroilor” sunt organizate și funcționează în unitățile de învățământ preuniversitar, pe baza unui protocol de colaborare încheiat între Consiliul Director al “Cultului Eroilor” din județul respectiv/municipiul București, orașenesc sau local din structura Asociației Naționale “Cultul Eroilor” și directorul unității de învățământ în care se înființează Cercul “Cultul Eroilor”. Modelul protocolului se regăsește în Anexa 1 la prezentul regulament;
- 3.2. Pot fi membri ai cercurilor “Cultul Eroilor” toți elevii din unitatea școlară, care obțin rezultate bune la învățătură și au un comportament civilizată;
- 3.3. Calitatea de membru al cercurilor “Cultul Eroilor” se obține prin semnarea unei adeziuni, care se aprobă în mod individual de către conducerea cercului respectiv. Modelul adeziunii se află în Anexa 2 la prezentul regulament;
- 3.4. Cercul “Cultul Eroilor” este condus de către un comitet de conducere constituit din Președinte de onoare, Președinte, Vicepreședinte și câte unu-doi reprezentanți ai elevilor din unitatea de învățământ;
- 3.5. Președintele și Vicepreședintele sunt cadre didactice, care acceptă această funcție, urmând să fie nominalizați de conducerea unității școlare, de comun acord cu președintele filialei județene “Cultul Eroilor”. Directorul unității

școlare de învățământ este, de drept, Președintele de onoare al Cercului "Cultul Eroilor";

- 3.6. Cercul "Cultul Eroilor" poartă numele unității de învățământ în care funcționează;
- 3.7. Cercul "Cultul Eroilor" organizează ședințe semestriale sau ori de câte ori este necesar. Prima ședință se planifică la începutul anului școlar, ședință în care se supune aprobării Planul Anual al Cercului "Cultul Eroilor" din școală;
- 3.8. La sfârșitul fiecărui an școlar, va avea loc Adunarea Generală anuală a Cercului "Cultul Eroilor", care va dezbate raportul de activitate și care va alege reprezentanții elevilor în Comitetul de conducere. Cu această ocazie, pot fi oferite diplome membrilor cercului care s-au evidențiat în îndeplinirea sarcinilor din Planul Anual pentru anul școlar încheiat.

Articolul 4

4.1. Drepturile membrilor cercurilor "Cultul Eroilor"

- 4.1.1. Să își exprime opinia în cadrul ședințelor și adunărilor generale ale Cercului "Cultul Eroilor", în revista "România Eroică", în mass-media, în presa centrală și locală;
- 4.1.2. Să aleagă și să fie aleși în Comitetul de conducere al Cercului "Cultul Eroilor";
- 4.1.3. Să fie informați cu privire la Planul Anual județean, întocmit de Consiliul Director al Asociației Naționale "Cultul Eroilor";
- 4.1.4. Să fie consultați în legătură cu toate problemele legate de activitatea desfășurată de Cercul "Cultul Eroilor".

4.2. Obligațiile membrilor Cercurilor "Cultul Eroilor"

- 4.2.1. Să cunoască prevederile Regulamentului de Organizare și Funcționare al cercurilor "Cultul Eroilor";
- 4.2.2. Să participe la activitățile organizate pentru sărbătorirea Zilei Eroilor și a altor Sărbători naționale, precum și la comemorarea evenimentelor istorice;
- 4.2.3. Să ia parte la acțiunile de îngrijire a mormintelor și monumentelor comemorative, care se află în localitatea în care funcționează unitatea de învățământ sau în apropierea acesteia;
- 4.2.4. Să participe la ședințele semestriale și la Adunarea Generală anuală;
- 4.2.5. Să facă propuneri pentru îmbunătățirea activității Cercului "Cultul Eroilor".

Articolul 5. Relațiile cercurilor cu alte instituții

- 5.1. Cercul "Cultul Eroilor" este reprezentat în relațiile cu alte instituții, cu autoritățile locale și Consiliul Director Județean din structura Asociației Naționale "Cultul Eroilor" de către președintele sau vicepreședintele Cercului "Cultul Eroilor";
- 5.2. Cercurile "Cultul Eroilor" vor fi informate despre toate activitățile desfășurate de către prefectura județului/municipiului București, Primăria, Inspectoratul Școlar Județean al Municipiului București și alte instituții reprezentative.

Articolul 6. Diverse

Prezentul Regulament va fi transmis în rețea de către M.E.C.T.S., iar la filialele județene "Cultul Eroilor" de către Biroul Executiv al A.N.C.E.

Anexa 1

Protocol de colaborare între Consiliul Director "Cultul Eroilor" din județul.....* din structura Asociației "Cultul Eroilor" și directorul unității de învățământ.

Încheiat azi....., între Asociația Națională "Cultul Eroilor", filiala....., reprezentată prin ..... , având funcția de președinte al Filialei A.N.C.E ..... și conducerea....., reprezentată de DI/D-na....., Directorul Unității Școlare .....

Scopul Protocolului: înființarea în cadrul .....a Cercului "Cultul Eroilor"; reglementarea colaborării permanente pentru realizarea activităților prevăzute în Regulamentul de Organizare și Funcționare al Cercurilor "Cultul Eroilor" și în Statutul Asociației Naționale "Cultul Eroilor".

Cercul "Cultul Eroilor" din ..... primește pentru îngrijire .....

În scopul desfășurării activităților de cultură, educație patriotic și cinstită a eroilor neamului, Cercurile "Cultul Eroilor" se pot abona, prin Consiliile Directoare Județene, la revista "România Eroică", organ de presă al Asociației Naționale "Cultul Eroilor".

Prezentul Protocol a fost redactat în două exemplare.

Președintele Filialei Județene
"Cultul Eroilor"

Directorul unității de învățământ

*Municipiul București

Anexa 2

Cercul "Cultul Eroilor" .....

Adeziune pentru obținerea calității de membru al cercului "Cultul Eroilor"

Subsemnatul ..... solicit să devin membru al cercului "Cultul Eroilor" din* ..... Am luat cunoștință de prevederile Regulamentului de Organizare și Funcționare al Cercurilor "Cultul Eroilor" cu care sunt de acord și ale cărui prevederi le voi sprijini în activitatea practică.

Domiciliul actual și nr. de telefon unde poate fi contactat (localitatea, strada, nr., bloc, scara, etaj, apartament, telefon):

**C.I. seria ..... nr ..... CNP ..... Eliberat de ..... la data de .....
Telefon ..... Mobil .....

Consimt să îndeplinesc cu responsabilitate sarcinile ce îmi vor fi repartizate.

Data .....

Semnătura .....

Prezenta adeziune a fost validată de Comitetul Cercului "Cultul Eroilor" în ședința din.....

Președintele Cercului "Cultul Eroilor"

Am primit Carnetul de Membru cu nr .....
la data de.....

*Denumirea unității școlare; **pentru elevii care au împlinit vârsta de 14 ani

Veteranii ultimului război mondial

Memoria anilor de foc

Una dintre cele mai bune decizii ale conducerii A.N.V.R. a fost înființarea Comisiei de Memorialistică, formată din generali și ofițeri superiori de înaltă competență, foști comandanți și șefi de state majore, intelectuali cu probitate științifică. Au fost reprezentate toate armele și categoriile de forțe. Asemenea comisii s-au constituit în toate filialele ANVR.

Într-un timp relativ scurt au fost editate primele cărți, care vor face parte din patrimoniul memorialisticii românești, primele publicații dedicate exclusiv veteranilor.

Lucrările, întocmite în spiritul adevărurilor istorice oglindite de documentele operative ale unităților, marilor unități și comandamentelor, fără nicio ingerință de ordin politic, veneau, după ani și ani, să recunoască, în mod obiectiv, duritatea, asprimea luptelor, bucuria nemărginită a succeselor repurtate, dar și cauzele eșecurilor, amărăciunea înfrângerilor, aprecierea corectă a valorii inamicului.

Absența caracterului triumfalist, pe cât posibil, le face credibile și onorabile.

Între anii 1994-1997 s-au realizat cinci volume din cele zece apărute (unul în limba engleză) sub genericul *Veteranii pe drumul onoarei și a jertfei (1941-1945)*.

Primele trei au fost destinate oglindirii celor 1159 de zile ale Campaniei din Est, când trupele

române au luptat alături de trupele germane împotriva Uniunii Sovietice, pentru eliberarea provinciilor strămoșești de la Răsărit. Sunt evocate dezastrele de la Cotul Donului, de la Stalingrad și din Crimeea. Titlurile sunt semnificative: „*Spre cetățile de pe Nistru (22 iunie – 26 iulie 1941)*”; „*De la Nistru la Marea de Azov (iulie 1941 – iulie 1942)*”; „*De la Stalingrad la Bătălia Moldovei (august 1942 – august 1944)*”.

Următoarele două volume – „*Avânt peste Carpați (23 august-25 octombrie 1944)*” și „*De la Carei la Podișul Boemiei (octombrie 1944-mai 1945)*” descriu campania de 262 de zile din Vest, până la victoria finală, în Europa, alături de Națiunile Unite.

La sugestia Direcției Informații și Reprezentare Militară, a fost editat un volum în limba engleză, difuzat gratuit atașăților militari acreditați la București, dar și cu prilejul diferitelor întâlniri și vizite în și din străinătate, cu titlul „*The Romanian Army in the Whirl of War (1941-1945)*”, adică „*Armata Română în vârtoarea războiului*”, tipărit și în limba română, în 2002, lucrare premiată de revista „*Gândirea Militară Românească*”, a Statului Major General, pentru „*contribuția remarcabilă la îmbogățirea tezaurului teoretic al istoriei militare naționale*”.

Menționăm meritele deosebite ale Editurii „Vasile Cârlova”, instituție non-profit, ale coordonatorului

ei, distinsul profesor, scriitor și publicist, matematician de înaltă clasă și venerabil veteran de război din antiaeriană, președinte fondator al cenaclului cu același nume, nonagenarul general (r) Titus Popescu.

Nu în ultimul rând, sunt de amintit autorii acestei îndrăznețe întreprinderi științifice, care a cerut o uriașă documentare, și anume: Vasile Bărboi (primul președinte al comisiei), Gheorghe Ioniță, Victor Atanasiu (actualul președinte), Ion Dăscălescu, Constantin Baltă, Mircea Acojocăriței, Nicolae Ciobanu, Nicolae Balotescu, Laurențiu Cupșa, Constantin Șendrea, Marin Popescu, Alexandru Ionescu Saint-Cyr, Andrei Miclescu, Vasile Niculescu, Marcel Diaconescu, Victor Bogdan, Ștefan Balasan, Nicolae Micu, Spiridon Ionescu, Ilie Culișniuc Olaru, Constantin Fluture Plăeșu, Alesandru Dușu, Ștefan Moroianu, Ion Țarălungă și mulți alții, dintre care unii au trudit până în ultimele clipe ale vieții pe frontul istografiei și memorialisticii militare.

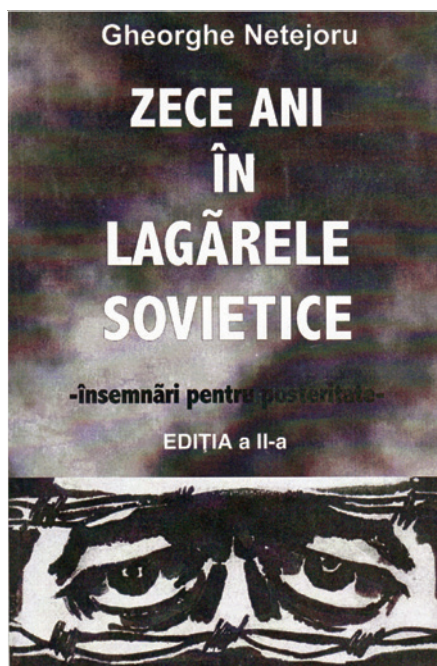
În paralel cu cele zece volume de referință din suita „*Veteranii pe drumul onoarei și jertfei*”, au fost publicate lucrări de evocare a contribuției unor arme la desfășurarea acțiunilor de luptă ale Armatei Române, și anume: *Aviația română pe Frontul de Est și în apărarea teritoriului*” (două volume); „*Marina română în Al II-lea Război Mondial*” (două volume);

1. Avânt peste Carpați, 1994
2. De la Carei în Podișul Boemiei, 1995
3. Spre cetățile de pe Nistru, 1996
4. De la Nistru la Marea de Azov, 1996
5. De la Stalingrad la bătălia Moldovei, 1997
6. Veteranii pe drumul onoarei și jertfei (1941-1945), 1998
7. Veteranii pe drumul onoarei și jertfei. Ultime mărturii. Vol. VII (1940-1945), 2002
8. Armata română în vâltoarea războiului. 1941-1945, 2002
9. The Romanian Army in the whirl of war. 1941-1945, 2001
10. Memorial. Veteranii pe drumul onoarei și jertfei. Vol. X. Corolar al volumelor I-IX, 2007
11. Memorial. Veteranii pe drumul onoarei și jertfei. Vol. X. Corolar al volumelor I-IX, Ed. a II-a, revăzută, 2007

„Bat tunurile memoriei”; „Logistica armatei române în Al Doilea Război Mondial”; „Campania din Vest”; „Viață de chirurg”; „Pedepsiți să învingă”. Au apărut monografii dedicate unor personalități militare, sau unor eroi, între care amintim: „Doi generali de excepție”; „Nemuritorii. Generali gorjeni, valori ale neamului românesc” (în două volume); „Erou pe Tisa” ș.a.

Ar fi nedrept să nu recunoaștem că activitatea de editare a lucrărilor amintite este o confirmare, desigur, în alte condiții, a memorialisticii dinaintea anului 1989, când în Editura Militară, sub genericul „Povestesc veteranii”, au fost publicate cărți interesante ca: *Asaltul vânătorilor de munte; Batalionul de moși „Avram Iancu”; Aripă în furtună; Peste crestele Carpaților; Zefrul transmite...; 260 de zile în fața morții. Jurnal de front; Dansul de foc al traiectoriilor; Detașamentul Păuliș; La porțile Timișoarei; Cu Divizia 19 pe frontul antihitlerist; Artileria antiaeriană în campania eliberării; Detașamentul Ulmanka.*

După cum lesne se poate observa, atunci nu exista absolut nicio carte despre Campania din Est. Se escamota, pe nedrept, adevărul istoric. Iată de ce trebuie salutate înființarea Comisiei de memorialistică și efortul acesteia de a lăsa posterității mărturii necenzurate.

La cele aproape 6000 de pagini, cât însumează opera monumentală „Veteranii pe drumul onoarei și jertfei”, se adaugă un tezaur suplimentar, dacă ne putem exprima așa, de lucrări de autor sau colectiv, din care am enumerat câteva, precum și cartea „Tradiție și istorie”, o veritabilă sinteză,

publicată la împlinirea a 15 ani de la înființarea A.N.V.R.

O activitate rodnică au desfășurat filialele județene și de sectoare ale Capitalei, care au editat monografiile, memoriile de război, studii, apreciate de specialiști, care au intrat în patrimoniul spiritual al Armatei. Este vorba, cu deosebire, de filialele sectoarelor 2, 3, 4, ale județelor

Bacău, Iași, Gorj, Dolj, Bihor, Maramureș.

Individual sau în colaborare, veterani au publicat volume de certă valoare. Ne referim, în special, la generalii (r) Ion Șuță, Victor Atanasiu, Constantin Ispas, Grigore Gheba, Vladimir Boanță, Titus Popescu, Gheorghe Netejoru, Ion Ogiolan, Vasile Ienceanu.

Memoriile de război și-au găsit locul și în publicațiile veteranilor de război, la loc de frunte situându-se periodicul „Veteranul”, al Asociației Veteranilor de Război din Ministerul Administrației și Internelor, care, treptat, a devenit organul de presă al tuturor veteranilor, precum și cele editate de filialele județelor Bacău, Gorj, Arad, Vrancea, Bihor, Brașov, Iași, Maramureș, Sibiu, Hunedoara. Acestea își fac un titlu de onoare din prezentarea veteranilor, invalizilor, văduvelor de război și văduvelor de veterani de război.

Prezența veteranilor este remarcabilă și în presa centrală și locală, scrisă și audio-vizuală. ■

General de flotilă aeriană (rtg.) Petre BĂNĂ

Veteranii ultimului război mondial

Decanii de vârstă ai războiului și ai vieții

La anii pe care i-au împlinit – aproape toți au trecut de 88 – veteranii de război pot fi considerați pe bună dreptate decanii de vârstă ai războiului și ai vieții. Și totuși, printre acești bărbați venerabili se află și câțiva care au atins pragul centenarului sau chiar l-au depășit. Longevitatea lor este cu atât mai demnă de admirat cu cât sunt cunoscute suferințele prin care au trecut în anii războiului, dar și în timpurile care au urmat. Să nu uităm că după război mulți au suportat prigoana regimului, mai ales cei care au luptat în Est, acuzați fiind de crime pe care nu le-au comis niciodată, marginalizați, umiliți, uitați. De aceea, am socotit că este un act de dreptate să le închinăm aici câteva rânduri, cu aceeași respectuoasă afecțiune din care a pornit și inițiativa realizării Dosarului "Veteranii ultimului război mondial" (*România eroică* nr. 1-2 și 3-4/2010).

Fără să fi făcut o statistică riguroasă a decanilor de vârstă (înțelegând prin asta pe toți cei care au trecut de 90 de ani), îi rugăm pe "bătrânii soldați" care nu se regăsesc aici să ne ierte. Și-i rugăm pe cei care au cunoștință de existența lor să ne anunțe. Evocarea de acum rămâne mărturie pentru toate gândurile bune ce le sunt

adresate din această pagină.

Adevărul este că noi, românii, nu prea le avem la capitolul "evidență"; și nici nu punem mare preț pe ceea ce străinii numesc "curiozitățile lumii" întemeiate pe recorduri dintre cele mai diverse. Americanii, englezii, francezii sunt gata să-ți spună la orice oră din zi și din noapte care este cel mai vârstnic veteran de război din țara lor și să facă din asta o chestiune de mândrie. Noi abia dacă avem o searbădă evidență a veteranilor îndreptățiți prin lege să primească anumite drepturi bănești. Și-atunci de ce să ne mai mire că, acum câțiva ani, a trebuit să vină un francez și să ne atragă atenția că printre noi trăia (între timp a decedat) unul din cei mai vârstnici veterani de război din lume. Era vorba de sergentul sanitar Dumitrașcu Lăcătușu din București, combatant al Războiului Balcanic (1913) și al Primului Război Mondial, ajuns la venerabila vârstă de 108 ani și șapte luni! N-ar fi exclus să aflăm (să sperăm că nu tot de la străini!?) că în nu știu ce sat din această țară mai trăiește, uitat de lume și de soartă, vreun veteran al Primului Război Mondial.

A ajunge, în zilele noastre, la o vârstă centenară nu pare a fi, pentru unii, un merit. Meritul ar fi

al lui Dumnezeu, care "i-a dat zile" norocosului bărbat sau femeie, așa că de ce să facem din asta un fapt de presă?...

Cât de mici sunt unii la suflet! Și cu câtă ușurință uită că longevitatea este prin ea însăși o valoare. De la înălțimea Centenarului lor, acești bătrâni soldați ne încurajează prin exemplul lor. Să ne bucurăm, așadar, cât timp îi avem printre noi. Să-i respectăm și să ne mândrim cu ei. Așa cum se mândresc, bunăoară, oamenii din județul Alba, care în anul de grație 2010 au avut bucuria de a-i sărbători pe doi veterani de război care au împlinit vârsta de 100 de ani! Este vorba despre plutonierul adjutant principal (rtg.) Victor Stanciu, din satul Straja, comuna Berghin, și plutonierul adjutant principal (rtg.) Ioan Oprea, din satul Crăciunelul de Sus, comuna Cetatea de Baltă. (În paranteză fie spus, ei au avut gradul de soldat, dar printr-o lege dată după 1989 au fost trecuți în corpul subofițerilor și avansați la gradele pomenite mai sus. Așa se face că noi, românii, generoși când nu trebuie, nu mai avem în acest moment niciun veteran cu gradul de soldat!? Cui i-o fi fost, oare, rușine de acest grad?).

Dar pe lista centenarilor din

județul Alba se află și veteranul de război Vasile Tirtea din comuna Ceica, sat Corbești. Nu este exclus ca și alți veterani să se încadreze în ceea ce noi am numit "decanii de vârstă ai războiului". Să sperăm că cei în drept ne vor semnala la timp aceste rarissime împliniri ... centenare.

Moldova pare să fi dat cei mai mulți longevivi. Astfel, în județul Iași erau în evidența centenarilor: maiorul (rtg.) Emil Lupu, plutonierul (rtg.) Ștefan Butnaru, plutonierul Ion Rotaru, văduva de război Zoia Sarindac; în județul Botoșani erau în evidență, până de curând, centenarii Ioan Andronic, Gheorghe Ailenei, Toader Baciuc, Neculai Solomonescu, Dumitru Gușu, Ioan Vrabie. La fel de numeroși sunt și veteranii de-o vârstă cu veacul din județul Suceava, și anume: Nicolae Badea, 103 ani; Dumitru Mustață, Nicolae Lavric, Darcia Cornea și Sidonia Bohaci – 100 de ani. Județul Vaslui, care l-a dat pe vestitul Peneș Curcanul (pe numele adevărat Constantin Țurcanu), a mai avut un centenar faimos: colonelul (rtg.) Neculai Ghinea care, în anul 1996, la 26 iulie, a fost sărbătorit la împlinirea vârstei de 100 de ani, iar la 20 august 1998 a trecut în neființă. Absolvent al Școlii de ofițeri de infanterie, a fost avansat la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 24 Infanterie Tecuci. A participat la luptele de pe Jiu și Olt, în apărarea localităților Satul Lung și Dragoslavele. Pentru curajul și spiritul său de sacrificiu, a fost distins cu Medalia „Victoria Marelui Război”; „Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918”, „Virtutea Ostășească” clasa I. În anul 1941 a luat parte la campania din est, fiind numit comandant în comendurile

Județul Suceava. 27 octombrie 2005, Polinciuc Mihai, din Gura Humorului, a împlinit 100 de ani. Foto: Lavric Gavril

Județul Suceava. 10 februarie 2000, Cornea Darcia, din Vicovul de Sus, a împlinit 100 de ani. Printre cei care au felicitat-o s-a aflat și președintele ANVR filiala Suceava, Crăciun Badea

Județul Suceava. 15 iunie 2008, Ion Buhlea, din comuna Rădășeni, la împlinirea vârstei de 100 de ani

din Cahul și Odessa. În 1996, la împlinirea a 80 de ani de la sosirea Misiunii militare franceze în România, i-a fost conferită medalia jubiliară „General Henri Berthelot”.

În județul Brăila, deși sunt mai mulți veterani care au atins veacul, nu avem cunoștință decât de Beliciu Nae, care, în 2010, împlinise 102 ani. Și județul Galați avea, în martie 2004, un veteran care atinsese vârsta de 103 ani! El se numea Gheorghe Spănu. Nu știm dacă mai este în viață.

La Dunăre, în câmpia Burnazului, respectiv în județul Giurgiu, a fost sărbătorită, în 2004, văduva de război Gherghina Neacșu, din comuna Daia, care la 7 aprilie 2004 împlinise vârsta de 101 ani. Nici despre ea nu știm dacă mai este în viață. În schimb, am aflat că în satul Mirău, comuna Stoenеști, trăiește o bătrână, Niculina Vlad, care a intrat în al 101-lea an de viață; în orașul Giurgiu le-am cunoscut pe doamnele Safta Velcu și pe Maia Stancu, văduvă de război, ambele ajunse la vârsta de 95 de ani. Le-am întrebat, între altele, dacă au avut vreodată bucuria să primească vreun ajutor financiar din partea ANVR. Niciodată!

Și județul Buzău se mândrește cu o suită de longevivi: mai era în viață, în 2005, o văduvă de război din comuna Tisău, care ajunsese la vârsta de 104 ani; printre cei care au sărit peste suta de ani erau cunoscuți: Niculaie Clinciu, 103 ani; Leu Radu, 103 ani; Nicolae Săndoiu, 100 de ani; Gheorghe Șchiopu, 100 de ani; Ilie Stanciu, 100 de ani.

Municipiul București are în evidență, în acest moment, circa 60 de nonagenari. În ceea ce privește veteranii de război centenari, ei au fost: sergentul sanitar Dumitrașcu Lăcătușu (decedat), generalul

Județul Alba. 20 mai 2010. Victor Stanciu, din comuna Berghin, la vârsta de 100 de ani

Județul Alba. 20 mai 2010. Ioan Oprea, din Cetatea de Baltă, la împlinirea a 100 de ani

Titus Gârbea (decedat); general de brigadă Romulus Țiulescu, în 2005, avea 104 ani; generalul de brigadă Dumitru-Done Tăutu (decedat), ajuns la 101 ani, participant la cele două războaie mondiale; în timpul ultimei conflagrații a comandat Grupul 52 Cercetare; generalul de flotilă aeriană Neculai Cernescu, 98 de ani în 2005; Emilia Cristescu, sărbătorită la împlinirea vârstei de 100 de ani; Smaranda Florescu, văduvă de veteran din Primul Război Mondial, avea 101 ani în 2005.

Între decanii de vârstă în viață se numără și colonelul în retragere

Radu Sc. Greceanu (născut la 11 mai 1915, la București), strănepotul celebrului scriitor și om politic Ion Ghica și fratele renumitului pilot de vânătoare Tudor Greceanu (1917-1994), distins cu ordinele „Mihai Viteazul” și „Virtutea Aeronautică”.

Elev al Liceului internat din Iași, absolvent al Facultății de Litere (Secția Istorie) a universității din același oraș (1935), urmează și Școala de ofițeri de rezervă. În 1942, pleacă pe frontul din Crimeea, unde, în aprilie 1944, a căzut prizonier la Perecop. A fost ținut în captivitate în URSS până în anul 1948.

Veteranul de război Beliciu Nae, din Brăila, este felicitat la împlinirea vârstei de 100 de ani

După întoarcerea din prizonierat, și-a reluat studiile de arhivistică, încheindu-le în 1949, ca diplomat arhivist-istoric. A fost angajat la Arhivele Statului din București și, cu jumătate de normă, la Institutul de Istorie (pentru a colabora la alcătuirea colecției *Documente privind istoria României*); din ambele locuri a fost concediat în 1952, pe motive politice. Vreme de 23 de ani, a ocupat diverse posturi care nu aveau nimic de-a face nici cu pregătirea sa, nici cu pasiunea sa pentru istorie.

Toți membrii familiei sale au avut de suferit pentru vina de a fi făcut parte din neamul boierilor moldoveni Greceanu: părinților săi le-a fost confiscată averea și conacul de la Topliceni, impunându-li-se domiciliul obligatoriu în Râmnicu Sărat; fratele său, fost pilot de vânătoare în Est și în Vest, a ispășit mai bine de 14 ani de detenție în închisorile comuniste; sora sa, Martha Greceanu, deși cu studii superioare, a fost nevoită să lucreze în diverse funcții mărunte pentru a-și câștiga

existența.

În prezent, istoricul și arhivistul Radu Greceanu locuiește împreună cu soția sa, doamna Eugenia Greceanu, doctor în arhitectură, într-un apartament din București, înconjurați de cărți și obiecte, atâtea câte au mai rămas din valoroasele colecții ale familiei boierilor Greceanu. În luna mai 2010, la împlinirea vârstei de 95 de ani, a fost sărbătorit de prietenii ieșeni, genealogiști și heraldiști, întruniți la al XV-lea Congres de Genealogie și Heraldică de la Iași.

*București.
Colonelul în retragere Radu Scarlat Greceanu, în vârstă de 96 de ani, la mormântul familiei sale din Cimitirul Ghencea Militar*

Ca amănunt interesant, care nu se vrea un simplu fapt divers, Radu Sc. Greceanu a ținut să fie scrise pe crucea mormântului său, din Cimitirul Ghencea Militar, următoarele cuvinte: *Am luptat în Est!* Un gest care se vrea un strigăt de dreptate pentru toți românii care, după ce au luptat în Campania împotriva URSS, pentru readucerea Basarabiei răpite în granițele firești ale României, au fost dați uitării sau, și mai rău, au fost aruncați în închisori.

Închei aceste rânduri cu sfială și cu amărăciune.

Cu sfială, pentru că a scrie despre niște oameni ajunși la o vârstă înaintată înseamnă a te mișca pe un teren alunecos și nesigur. Nimeni nu-ți poate da garanția că, atunci când revista va ieși de sub tipar, toți cei pomeniți aici vor mai fi în viață.

Cu amărăciune, pentru că nu sunt sigur că am reușit să-i numesc pe toți cei de-o vârstă cu veacul! Evidențele noastre sunt departe de a fi exacte.

Dumnezeu să-i aibă în pace, oriunde s-ar afla! ■

Dan ROMAN

Veteranii ultimului război mondial

Filiala A.N.V.R. "Mircea cel Bătrân" județul Dâmbovița

A fost înființată în ianuarie 1990, având subfiliale la Găești, Moreni, Malu cu Flori.

În rândul organizatorilor s-au remarcat regretații veterani de război colonel (r) Ion Mârzac, Gheorghe Păunescu, Ion Diaconu, Nicolae Scarlat. În componența filialei s-au aflat: un veteran al celor două războaie mondiale, și anume generalul de brigadă Victor Isăcescu, în vârstă de 99 de ani la data decesului, doi cavaleri ai Ordinului "Mihai Viteazul", căpitani (r) Ion Petriea și Ion Popescu, precum și mai mulți cavaleriști, între care generalul de brigadă (r) Ion Palade, invalid de război, decedat la vârsta de 100 de ani.

În anul 2005, erau în evidență 10809 veterani de război, 121 invalizi, 539 de văduve de război și 7320 de văduve de veterani de război. Biroul Executiv era format din: general de brigadă (r) Nicolae Ogescu, președinte; coloneii (r) Stan Bădica, vicepreședinte; Gheorghe Albu, secretar; Aureliu Mărgăritescu, Ion Petriea și Dumitru Vișinescu, membri.

Președinții care s-au succedat la conducere: colonelul (r) Nicolae Scarlat și general de brigadă (r) Nicolae Ogescu. În prezent, președinte al filialei este generalul de brigadă (r) Bădica Stan; din Biroul executiv fac parte: coloneii

(r) Aureliu Mărgăritescu, Traian Petre, Dumitru Vișinescu și locotenent (r) Aurel Ionescu.

În anul 2010, filiala avea în evidență 7191 de membri, din care: 1344 de veterani de război, 394 văduve de război și 5453 de văduve de veterani de război.

Repere de onoare

◆ ajutorarea veteranilor și văduvelor de veterani de război care au venituri mici sau sunt bolnavi;

◆ activitatea memorialistică: participare la editarea volumelor Veteranii pe drumul onoarei și jertfei; pelerinaje pe una din direcțiile de luptă ale armatei noastre: Târgoviște-Mateiaș-Culoarul Rucăr -Bran;

◆ ridicarea de noi monumente ale eroilor în Târgoviște, Pucioasa, Fieni, în comunele Vulcana Băi, Uliești, Comișani, Conțești.

◆ Colaborare strânsă cu filiala ANCE "Mihai Viteazul" Dâmbovița.

Cetățeni de onoare: gl.

bg. (r) Ion Diaconu; gl. bg. (r) Bădica Stan; gl. bg. (r) Ion Petriea; general de brigadă (r) Ion Palade; general de brigadă (r) Nicolae Isăceanu; colonel (r) Nicolae Scarlat, sublocotenent (r) Aurelian Ionescu.■

*Prizonieri traversând Volga înghețată,
mânați spre lagărele din Siberia*

O dramă colectivă în Est

S-a scris extrem de puțin despre un fenomen care a cunoscut proporții nemaîntâlnite în istorie: **drama prizonierilor celui de Al Doilea Război Mondial**. Indiferent în ce tabără s-au aflat, prizonierii au fost supuși unui diabolic regim de epuizare fizică și psihică, mulți au fost uciși fără milă, ignorându-se cu cinism toate legile și cutumele războiului.

Sunt încă multe drame necunoscute. Dacă o statistică definitivă nu este posibilă în acest moment, credem că se poate spera și acționa pentru a afla ce s-a întâmplat cu fiecare prizonier, unde îi sunt îngropate rămășițele pământești, prin câte suferințe și privațiuni au trecut cei reîntorși acasă.

Revista România Eroică își asumă o datorie de onoare din a aduce în paginile sale informații și mărturii menite să facă lumină într-un trecut tragic. ■

Regimul juridic al prizonierilor de război români în URSS

Multă vreme la discreția totală a învingătorilor, care-i puteau ucide, face sclavi sau răscumpăra, prinșii de război au început să fie mai bine protejați prin instrumentele convenționale adoptate în secolul XX, prin care s-au codificat obiceiuri mai civilizate ale războiului generate de o practică statală ce reflectă o conștiință universală a umanității în curs de formare. Regulamentul-anexă la Convenția de la Haga din 1907 privitoare la legile și obiceiurile războiului terestru – inspirată de „dorința statelor de a apăra chiar și în timpul recurgerii la arme interesele umanității și interesele mereu crescânde ale civilizației” în vederea „diminuării suferințelor războiului pe cât o îngăduie necesitățile militare” – a reglementat prin cele 17 articole (4-20) ale capitolului II regimul juridic al prizonierilor de război.¹ Făcând parte din relațiile internaționale, care evoluează permanent, inclusiv în ipoteza extremă a războiului, tratamentul prizonierilor de război va fi dezvoltat ulterior într-o primă convenție special dedicată acestui subiect, adoptată la Geneva, la 27 iulie 1929, care în cele 97 de articole conține dispoziții mai detaliate referitoare la capturare, captivitate și sfârșitul acesteia.² Potrivit specificului dreptului internațional public, tratatele internaționale sunt obligatorii doar pentru statele care au consimțit să le pună în aplicare prin ratificare sau aderare; în ceea ce privește tratatele succesive, cum este cazul Convențiilor din 1907 și 1929, această specificitate prezintă avantajul că asigură o participare universală a statelor la principiile instrumentelor respective, dar și dezavantajul că sunt create ordini juridice diferite pentru statele-părți numai la unul din regimurile juridice ale prizonierilor.

Această multiplicare a tratamentului internațional al victimelor războiului care sunt prizonieri afectează protecția umanitară a acestora, așa cum s-a întâmplat și în cursul celui de-al doilea război mondial. Trebuie menționat că, deși este dreptul lor suveran,

Ofițeri români muncind în lagărul 160

neratificarea unei convenții de către un stat reprezintă refuzul acestuia de a fi legat de reguli care inovează în raport cu instrumentul anterior. Acesta este și principalul motiv pentru care unele state n-au aderat la Convenția din 1929 care a dezvoltat și precizat principiile Regulamentului-anexă din 1907, în special în ceea ce privește interzicerea represaliilor și a pedepselor colective, organizarea muncii prizonierilor, desemnarea reprezentanților acestora și controlul exercitat de puterile protectoare, inclusiv Crucea Roșie, și repatrierea lor la sfârșitul războiului.³ Realitatea este că, în asamblul său, reglementarea din 1929 s-a dovedit eficientă în practica războiului din 1939-1945 deoarece institua un regim umanitar perfecționat față de primul război mondial; o dovedește constatarea că, în statele în care ea s-a aplicat, mortalitatea prizonierilor a fost ceva mai redusă în comparație cu cea din statele care s-au sustras regimului instituit de ea⁴, în care mortalitatea internațională a fost între 30 și 90%.

Chiar dacă reglementarea din 1929

a fost o barieră eficientă contra abuzurilor puterilor beligerante, ea nu s-a aplicat decât la 4 milioane din cei 12 milioane de prizonieri ai războiului mondial; pentru cei cărora le-a fost refuzată protecția Convenției de la Geneva trebuie menționați mai ales prizonierii sovietici în Germania și cei ai Axei în URSS, de fiecare parte a frontului de răsărit militarii capturați rămânând fără garanțiile juridice convenționale, ceea ce a făcut ca mortalitatea să depășească orice limite. Statisticile arată că în URSS, care nu era parte la Convenție, a pierit o treime din cei 3 milioane de prizonieri, iar în Germania și-au găsit sfârșitul 3,3 milioane din 5,7 milioane de prizonieri.⁵ Cauza profundă a acestei tragedii se află în natura conflictului dintre cele două puteri militare totalitare, care considerau că desfășoară un „război just” împotriva unui adversar proclamat „criminal”, astfel încât puteau fi utilizate orice metode de război, fără niciun fel de cruțare cu aplicarea de represalii masive împotriva celor capturați, pe considerentul că și inamicul încalcă legea internațională. În plus, sub pretextul argumentelor

juridice sau pseudo-juridice, anumitor categorii de prizonieri li s-a refuzat total sau incomplet beneficiul Convenției, în această situație aflându-se partizanii din țările ocupate, internații militari capturați de Germania după semnarea convențiilor de armistițiu cu Națiunile Unite, prizonierii „transformați” în muncitori civili ori soldații Axei care s-au predat în masă după capitularea din 1945.

Între cauzele care au favorizat această catastrofă umanitară a prizonierilor trebuie să o includem și pe aceea că URSS a considerat întotdeauna că, fiind expusă unei agresiuni, în pofida regulilor din 1907 pe care Rusia le acceptase la vremea respectivă, are dreptul de a se răzbuca pe un inamic care ducea împotriva sa un război ideologic și rasial; alianța cu Națiunile Unite i-a întărit această convingere iar democrațiile occidentale au închis ochii și au preferat să cadă în eroarea de a crede că Rusia Sovietică seamănă cu ele, subestimând paranoia rezultată din combinația fatală dintre teama tradițională a rușilor de a fi invadați de europeni și caracteristicile comunismului însuși.⁶ Pe de altă parte, trebuie să fim

de acord că, la momentul începerii războiului, toate democrațiile luate la un loc nu erau suficiente de puternice pentru a înfrânge toate statele totalitare luate la un loc, astfel încât a fost o necesitate istorică să se alieze cu dictatura stalinistă pentru a distruge amenințarea mai periculoasă a fascismului. În acest context, nu e de mirare că doctrina oficială sovietică proclamase, în pofida legilor și obiceiurilor războiului pe care ar fi fost obligată să le respecte, că este un păcat să te predai inamicului, astfel încât chiar prizonierii sovietici reînțorși la sfârșitul războiului în țară din lagărele germane au fost internați în lagăre de muncă rusești, în unele cazuri nefiind eliberați până la moartea lui Stalin în 1953; e inutil să adăugăm că prizonierii Axei în Rusia, inclusiv cei români, au fost tratați în acest mod. Ironia soartei a făcut ca ambele tabere totalitare să recruteze „voluntari” din prizonierii capturați de la cealaltă armată, care au acceptat în principal pentru a scăpa de la moarte, situație în care cei implicați erau în vădită contradicție cu legislația lor militară națională⁷ care făcea deosebire între capitulare, considerată o gravă infracțiune, și căderea în prizonierat

Utilitatea deturnată a sârmei ghimpate

Inventată în anul 1873 de către fermierul american Joseph Farwell Glidden, sârma ghimpată a avut un impact asupra istoriei omenirii tot atât de puternic ca acela al ghilotinei (inventată în 1789). Folosită la îngrădirea terenurilor crescătorilor de animale din vestul american, dovedindu-se un material extrem de practic, ieftin și eficient, sârma ghimpată a căpătat rapid și alte destinații, între care una avea să se impună pentru totdeauna în istorie: lagărele de concentrare. Primele mari concentrări de prizonieri sunt inaugurate de Războiul de secesiune (1861-1865). Ele erau formate din corturi și erau împrejmuite cu sârmă obișnuită. Câțiva ani mai târziu, sârma ghimpată se va impune definitiv în istoria concentraționară, devenind emblema acesteia.

O altă întrebare masivă: la amenajarea barajelor și obstacolelor genistice pentru a îngreuna atacurile infanteriei inamice. Dacă s-ar face un clasament al materialelor care au dominat în Primul Război Mondial, supranumit și războiul tranșelor, sârma ghimpată ar ocupa unul din primele zece locuri. ■

Agresorii nu au legi scrise!

Un cititor sovietic întreabă ziarul *Krasnaia Zvezda*: „Este adevărat că nemții s-au purtat extrem de dur cu prizonierii sovietici în timpul celui de Al Doilea Război Mondial și că guvernul de atunci al URSS nu a aderat la Convenția internațională privind prizonierii de război?” Centrul de Presă al Ministerului Apărării al URSS dă răspunsul de mai jos (*Krasnaia Zvezda*, 30.01.1991):

Într-adevăr, țara noastră (URSS – n.red.) nu a aderat la Convenția de la Geneva, din 1929, „Cu privire la deținerea prizonierilor de război”. Dar, a pune de acord într-un mod oarecare acest fapt cu sălbăticia agresori fasciști germani nu are niciun temei. Totuși, în articolul 82 al convenției respective este stabilit că această situație trebuie respectată de toate statele semnatare și de cealaltă parte în toate situațiile pe timpul acțiunilor militare; în situația că una din părțile luptătoare nu este de partea celor semnatare a convenției, situația acesteia totuși devine obligatorie.

Așadar, Germania, care a semnat convenția, ar

fi trebuit să o respecte, indiferent dacă alte țări au semnat sau nu.

În afară de aceasta, neaderarea la Convenția din anul 1929 nu înseamnă că Uniunea Sovietică nu a avut drepturi și obligații internaționale în legătură cu prizonierii de război. Ele au fost stabilite prin a IV-a Convenție de la GAARSK, „Despre legile și obiceiurile trupelor terestre”, adoptată la inițiativa Rusiei în anul 1917. Despre recunoașterea acestor obligații Guvernul sovietic a adus la cunoștință celorlalte state de abia la 30 mai 1918 în Apelul către Comitetul Internațional al Crucii Roșii în care se spunea: „Convențiile și acordurile internaționale care privesc Crucea Roșie, recunoscute de Rusia până în octombrie 1917, sunt recunoscute și vor fi respectate.”

Neținând cont de aceasta, pe timpul celui de-al doilea război mondial, fasciștii au exterminat și torturat metodic prizonierii de război, bolnavii și răniții, indiferent de apartenența lor la un stat sau altul.

O clară și justă apreciere a crimelor fasciștilor a fost dată în sentința Tribunalului de la Nürenberg.

Pe conștiința hitleriștilor apasă uciderea a 3 912 283 de prizonieri din URSS, multe mii fiind din alte țări.

Guvernul sovietic, în toiul luptelor din 27 august 1942, prin nota NKVD a anunțat că, în baza principiilor umanismului și a respectului față de obligațiile sale internaționale, nu intenționează în acea situație să ia măsuri de represie față de prizonierii germani și, ca și în trecut, va respecta obligațiile sale în legătură cu regimul prizonierilor de război.

La 12 august 1949, la Conferința diplomatică de la Geneva, printre alte acte umanitare internaționale a fost aprobată noua Convenție „Cu privire la tratamentul prizonierilor de război”.

URSS a ratificat Convenția în aprilie 1954.

În prezent, aceasta își menține valabilitatea și sunt respectate normele protocolului încheiat în 1977, ratificat de statul sovietic, și declară respectarea necondiționată de Forțele Armate ale URSS. ■

Traducere din limba rusă de
Gl. Bg. (r) Petre Stoica

Convenția de la Geneva

Încheiată în 1929, convenția garantează o serie de drepturi esențiale pentru prizonierii de război: tratamentul uman, limite în natura și durata interogatoriilor; restricții privind sarcinile la care sunt supuși. Convenția a fost semnată de reprezentanții tuturor marilor puteri, cu excepția URSS și a Japoniei.

Sovieticii au fost puțin receptivi la drepturile prizonierilor de război, fapt atestat de masacrele din Pădurea Katyn, puțini soldați germani capturați de sovietici supraviețuind. (Ian V. Hogg, *Dicționarul celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Niculescu, București, 2007)

Germanii nu s-au considerat în nici un fel răspunzători de soarta prizonierilor sovietici; o mare parte a acestora au fost masacrați de Einsatzgruppen sau internați în lagăre de muncă forțată, unde au pierit de epuizare, foamete sau, pur și simplu, în urma tratamentului brutal la care

au fost supuși. (Ian V. Hogg, *Dicționarul celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Niculescu, București, 2007)

Japonezii considerau că a cădea prizonier este echivalent cu a fi dezonorat. Astfel, puțini soldați japonezi au avut această soartă; majoritatea au preferat să se sinucidă decât să se predea. Japonezii considerau că orice prizonier pe care îl capturau renunța la dreptul de a fi respectat. Maltratarea prizonierilor de război de către japonezi a devenit un fapt de notorietate. Mii de persoane au murit în urma brutalității cu care au fost tratate, așa cum s-a întâmplat în cazul Marșului morții de la Bataan. Cei care au supraviețuit după ce au fost capturați de japonezi au fost, în mare parte, persoane distruse pe viață, atât din punct de vedere fizic, cât și mental. (Ian V. Hogg, *Dicționarul celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Niculescu, București, 2007) ■

când nu existau mijloace de a lupta contra adversarului; de asemenea, prin regulamentele militare naționale se interzicea „eliberarea pe cuvânt” a prizonierilor, prin luarea angajamentului că nu vor mai lupta contra adversarului care i-a capturat.

Nu numai aliații occidentali, dar nici Comitetul Internațional al Crucii Roșii n-a reușit să îmbunătățească soarta prizonierilor în Uniunea Sovietică, în pofida numeroaselor intervenții ale acestuia, bazate pe art. 15 din Regulamentul-anexă din 1907 și pe dreptul de inițiativă umanitară rezultat din ratificarea Convenției din 1929 referitor la răniți și bolnavi. La demersurile Comitetului Internațional al Crucii Roșii din septembrie 1939 de reluare a contactelor cu Alianța Societăților de Cruce și Semilună Roșie din URSS, guvernul sovietic va răspunde în octombrie că „nu este necesară trimiterea unui delegat al Comitetului Internațional al Crucii Roșii pentru rezolvarea problemelor decurgând din Convenția din 1929, deoarece dispozițiile acesteia nu sunt obligatorii pentru URSS”. După invazia germană din iunie 1941, Comitetul Internațional al Crucii Roșii propunea crearea în URSS a unei filiale a Agenției Centrale de Cercetări pentru transmiterea de informații relative la prizonieri, considerând că neratificarea Convenției din 1929 n-ar trebui să fie un

obstacol în acest mecanism umanitar; la 27 iunie Molotov va accepta această propunere sub rezerva reciprocității și, deși în august vor fi transmise la Moscova liste ale prizonierilor sovietici din Germania, Finlanda, România și Italia, condiția reciprocității nu va fi respectată, în sensul că URSS nu va furniza informații despre prizonierii capturați.⁸

În anii următori, beligeranții de pe frontul de răsărit se vor acuza reciproc de cele mai grave atrocități împotriva prizonierilor, solicitând adversarului să dovedească voința de a aplica convențiile umanitare; doar parțial s-a permis distribuirea de colete primite de la Crucea Roșie americană și ca răspuns la refuzul URSS de a accepta o misiune permanentă sau temporară a Comitetului Internațional al Crucii Roșii la Moscova, Germania va interzice orice vizitare a prizonierilor sovietici atâta timp cât era interzis accesul la prizonierii germani (dar și români) în lagărele rusești; de partea cealaltă, guvernul sovietic va refuza sistematic oferta organizației internaționale umanitare de a întreține relații oficiale până la terminarea războiului. Dacă Germania nazistă a proclamat fâțiș că în cruciada ideologică și rasială pe care o ducea împotriva sovieticilor nu va respecta legile și obiceiurile războiului, autoritățile staliniste au demonstrat doar prin fapte că sunt decise să nu aibă

nicio milă față de victimele războiului. Amintirile din prizonierat ale ostașilor români evocă numeroase încălcări ale dreptului internațional dar și episoade de îmbunătățire a tratamentului, cum ar fi relaxarea atitudinii sovieticilor după victoria de la Stalingrad, când au putut primi un ajutor în alimente de la Crucea Roșie americană.⁹

Totuși, chiar și după actul de la 23 august 1944, când trupele române încetaseră ostilitățile împotriva URSS și se alăturaseră Națiunilor Unite, URSS nu și-a înfrânat politica ideologică și extremistă de negare a legislației internaționale; între 23 și 28 august 1944 peste 175.000 de oameni au fost făcuți prizonieri deoarece nu fusese semnat niciun document oficial, astfel încât trupele române care încetaseră lupta „trebuiau” înconjurare, dezarmate și capturate.¹⁰ Prevalându-se de art. 20 din Regulamentul anexă din 1907 care prevedea repatrierea prizonierilor în cel mai scurt timp cu putință „după încheierea păcii”, Convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944 va lăsa prizonierii români din URSS în aceeași stare ca în perioada beligeranței. Mai mult, conform art. 14 al Convenției de armistițiu, instituind obligația Înalțului Comandament Român de a colabora cu Înalțul Comandament Aliat (Sovietic) la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război, vor fi arestați numeroși generali, conform unor liste concepute de sovietici, care au fost ulterior judecați și condamnați în pofida protecției acordate combatanților de legile războiului.¹¹ Caracterul perfid al atitudinii sovietice este evident și în obligația semnării, la întoarcerea din prizonierat a unor ofițeri români în 1945, a următorului angajament: „Punem toate forțele noastre în slujba Guvernului Groza, guvern care la timp a salvat țara și ale cărui înfăptuiri, noi, ofițerii români, români prizonieri le-am urmărit cu simpatie”. În aceeași ordine de idei, doar întoarcerea armelor prin actul de la 23 august 1944 a făcut ca voluntarii români să nu lupte împotriva propriei armate din care făceau parte, deoarece statutul de prizonier nu desființează calitatea de militar.

Toate acestea făceau parte din planul de sovietizare a României, majoritatea prizonierilor capturați pe frontul de est rămânând în lagărele sovietice încă mulți ani de la terminarea ostilităților. Abia în 1947, prin Tratatul de pace semnat la Paris, la 10 februarie, se va stipula în art.

20 că „prizonierii de război români vor fi repatriați cât mai curând posibil, în conformitate cu angajamentele stabilite între fiecare din Puterile ce-i dețin și România”; în pofida acestei dispoziții exprese, ce reflectă textele convențiilor umanitare de protecție a prizonierilor, repatrierea din lagărele sovietice va întârzia mai mulți ani iar toate cheltuielile, inclusiv cele de întreținere, cauzate de transferarea prizonierilor de război de la centrele de adunare alese de Guvernul Puterii Aliate sau Asociate interesate până la punctul de intrare pe teritoriul român, vor fi suportate de Guvernul român.¹²

Și după repatriere, în „republica populară” subordonată URSS, foștii prizonieri vor avea de suferit numeroase abuzuri pentru „vina” de a fi luptat împotriva comunismului atât pe frontul militar cât și pe acela al conștiinței ideologice, situație care va înceta pe deplin abia după răsturnarea regimului totalitar comunist prin revoluția din decembrie 1989, când au putut demara și acțiunile bilaterale de onorare și comemorare ale prizonierilor decedați în

Masacrul de la Tanacu

Situată între orașele Huși și Vaslui, localitatea Tanacu a fost, în vara anului 1944, teatrul unei crime de război despre care nu s-a suflat o vorbă până în 1990. Prima semnalare în presă aparține colonelului Dumitru Roman, care, copil fiind, a aflat de la părinții și unchiul său despre cele întâmplate în satul său natal. Aici, în august 1944, trupele sovietice, aflate în plină ofensivă, deschisă și de actul de la 23 august de la București, au fost uciși în jur de 280 de militari germani, care s-au predat, ca prizonieri de război.

N-am reușit încă să identificăm unitatea din care făceau parte militarii germani. Masacrul s-a consumat după 23 august 1944,

În memoria celor uciși, preotul paroh Pavel Pleșca a ridicat o troiță în apropierea locului crimei săvârșite acum 67 de ani. Să sperăm că, în anii ce vin, Oficiul Național pentru Cultul Eroilor va începe acțiunea de identificare a celor uciși. (D.R.) ■

Masacrul din pădurea Katyn

Situată în apropiere de Smolensk, la sud-vest de Moscova. Aici a fost masacrat un grup de ofițeri polonezi. În aprilie 1943, trupele germane au descoperit o groapă comună în care se aflau cadavrele a cca 450 de ofițeri polonezi. S-a dovedit că aceștia avuseseră mâinile legate și fuseseră împușcați pe la spate. Germanii au făcut o amplă propagandă în jurul acestei descoperiri, acuzându-i pe sovietici de comiterea omorului și sperând ca prin aceasta să determine o ruptură în rândul Aliaților. URSS a negat orice implicare și a acuzat, la rândul său, Germania, fără însă a reuși să-i convingă pe polonezi. Marea Britanie a fost nevoită să acționeze pentru aplanarea acestei dispute, având în vedere că ea pune în pericol

efortul comun de război. Zona a fost cercetată de o comisie neutră, care a confirmat descoperirea făcută de germani. Înainte ca respectiva comisie să-și fi putut prezenta concluziile, sovieticii au început atacurile, iar germanii au fost nevoiți să se retragă (septembrie 1943). Sovieticii au răcit relațiile cu guvernul polonez aflat în exil, la Londra, și au format, la Moscova, un guvern-marionetă polonez. Chestiunea gropii comune de la Katyn a fost omisă în cadrul proceselor de la Nürnberg. Asupra ei nu s-a revenit decât în perioada imediat premergătoare destrămării URSS, în anul 1989, când, în cele din urmă, sovieticii și-au asumat responsabilitatea comiterii faptei. ■

Ofițeri români și italieni în lagărul 160

Pierderi înregistrate de forțele de uscat, pe Frontul de Est, în perioada 1941-1945

	morți/dispăruți	răniți	prizonieri
URSS	cca 11 mil.	?	cca 6 mil.
Alte state aliante(1)	210 000	?	?
Germania (2)	2 415690	3498060	?
Alte state din Axă(3)	601830	523000	?

(1) România și Polonia, în perioada în care s-au aflat alături de URSS

(2) Până la 31 decembrie 1944, prizonierii de război germani au fost înregistrați la categoria „dispăruți”

(3) Alte state membre ale Axei: România, Ungaria și Italia.

(După Ian V. Hogg, Dicționarul celui de-al Doilea Război Mondial, Editura Niculescu, București, 2007) ■

lagăre din străinătate prin reamenajarea cimitirelor de război.

Regimul juridic al prizonierilor de război români în Uniunea Sovietică ne arată că între cauzele încălcării convențiilor internaționale umanitare am putea include: diferențele ideologice, politice și juridice dintre statele semnatare ale instrumentelor de drept al conflictelor armate; deficiențele organizării junglei națiunilor, în care, la vremea respectivă, nu existau organisme cu autoritate care să le impună statelor suverane, nici măcar în furnizarea asistenței umanitare a victimelor războiului; imperfecțiunile reglementărilor și mecanismelor de aplicare a protecției acordate captivilor de război; exacerbarea de către statele totalitare a „riscului” de a avantaja inamicul prin respectarea legilor și obiceiurilor războiului, afectând astfel securitatea propriilor sisteme militare; deficiențele actului de comandament

abandonarea reglementărilor dreptului internațional umanitar al conflictelor armate, căci regimul prizonierilor de război este doar o parte a protecției umanitare ce trebuie acordată multor categorii de persoane și bunuri ale acestora precum populația și bunurile civile, răniții și bolnavii, bunurile culturale, organismele de protecție civilă și umanitare etc. Dimpotrivă, pe fundamentul experiențelor nefaste ale tratamentului inuman din timpul celui de-al doilea război mondial s-au putut elimina imperfecțiunile reglementărilor din 1907 și 1929 prin adoptarea Convențiilor de la Geneva din 1949 pentru protecția victimelor conflictelor armate și, ulterior, a Protocoloalelor adiționale din 1977 la aceste convenții, demonstrându-se încă o dată caracterul evolutiv al instrumentelor umanitare. Într-adevăr, de la Regulamentul de la Haga din 1907 la Convenția de la Geneva din 1929 și apoi la Convenția a

Întoarcerea în lagăr

militar bazat pe pretextul că normele umanitare ar slăbi capacitatea combativă a militarilor; dorința de nestăvilat de a înfrânge adversarul cu cruțarea propriilor forțe și descurajarea adversarului de a lupta prin violarea reglementărilor internaționale; cultura supunerii oarbe față de propriile interese ale statului totalitar și a disprețului față de străini, bazată pe ideea războiului just de apărare a patriei și sistemului politic dar și a rasei împotriva altei rase. La aceste alibiuri strategice și scuze ideologice trebuie să adăugăm caracterul permisiv la violări al luptei armate precum și conjunctura nefastă a raporturilor de forțe în arena mondială a celui de-al doilea război mondial.¹³

Toate acestea n-au însemnat însă

treia din 1949 și Protocolul adițional din 1977 „dreptul prizonierilor de război” a realizat un parcurs considerabil. Și, în pofida încălcărilor care se mai fac și vor exista posibil, din păcate, și în continuare, nu este deloc excesiv să spunem că prizonierii conflictelor actuale sau viitoare beneficiază de un statut umanitar și administrativ care îi pune la adăpost de pericolele războiului și le asigură condițiile de internare satisfăcătoare pe cât este posibil într-o lume confruntată cu riscuri și amenințări la fel de vulnerabile ca și altădată pentru soarta umanității.¹⁴ ■

prof. dr. Ioan DRAGOMAN
dr. Ilie SCHIPOR

Stalingrad

Situat pe malul fluviului Volga, a constituit unul din obiectivele Grupului B de armate german în campania din anul 1942, care viza ocuparea regiunii Caucaz. Orașul a fost fortificat de sovietici. Generalul von Paulus (1890-1957), comandant al Armatei 6 germane, a început atacul imediat ce unitățile sale au ajuns la porțile Stalingradului, fără a mai aștepta întăriri. Urmarea a fost că sovieticii au reușit să neutralizeze aceste unități una câte una. De notat că ei nu ar fi putut rezista unui atac masiv. Von Paulus a oprit întreaga operațiune și a așteptat sosirea Armatei a 4 de blindate. Primul atac major a fost lansat la 19 august 1942. Inițial, avansarea trupelor germane s-a făcut relativ ușor, dar, odată ce acestea au intrat în zona orașului propriu-zis, luptele s-au dat pas cu pas, timp de o lună, fără ca balanța să încline în favoarea vreuneia dintre părți. Paralel cu respingerea atacului german, sovieticii au pregătit un contraatac masiv, cu 1 milion de oameni, 13 500 de tunuri și 894 de tancuri. Toată această forță se afla sub comanda mareșalului Jukov. Atacul sovietic a fost lansat la 19 noiembrie și a dus la încercuirea Armatei a 6-a germane. Pentru a zădărnici încercările germanilor de a elibera trupele lui von Paulus din încercuire, sovieticii au organizat un atac decisiv asupra Armatei a 6-a. La 31 ianuarie 1943, aceasta a capitulat. Pierderile înregistrate de germani au fost de 1,5 milioane de soldați, 3500 de tancuri, 12 000 de tunuri și mortiere, 75 000 de vehicule și 3000 de avioane. ■

NOTE

1. Vezi textul în *Drept internațional umanitar, instrumente juridice internaționale*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2003, p. 28.
2. *Idem*, p. 212-231.
3. I. Dragoman, *Contribuții la studiul dreptului războiului în perioada interbelică*, Editura A.I.S.M., București, 2000, p. 147.
4. J. Pictet, *Développement et principes du droit international humanitaire*, Editions A. Pedone, Paris, 1983, p. 46.
5. I. Cloșcă, I. Suceavă, *Drept internațional umanitar*, Casa de Editură și Presă „Sansa” – SRL, București, 1992, p. 319.
6. J.L. Stokesbury, *Scurtă istorie a celui de-al doilea război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, 1993, p. 170 și 332.
7. V. Cutoiu, *Mărturie despre Divizia „Tudor Vladimirescu”, în revista Arhivele Totalitarismului nr. 19-20/1998*, p. 194.
8. F. Bugnion, *Le CICR et la protection des victimes de la guerre*, Genève, 2000, p. 199, 212 și 216.
9. G.G. Novac, *Amintiri din prizonierat*, în revista *Arhivele Totalitarismului nr. 19-20*, 1998, p. 185.
10. F. Stănescu, D. Zamfirescu, *România sub ocupație sovietică*, în revista *Arhivele Totalitarismului*, nr. 15-16/1997, p. 29-36.
11. F. Dobre, *Drama generalilor români*, în revista *Arhivele Totalitarismului nr. 17/1997*, p. 31-35.
12. Vezi textul în D. Mazilu, *Dreptul păcii*, Editura Academiei, București, 1983, p. 371.
13. E. David, *Principes du droit des conflits armés*, Bruylant, Bruxelles, p. 669-737.
14. *La Convention de Genève relative au traitement des prisonniers de guerre*, *Commentaire*, Genève, CICR, 1958, p. 14.

Doamne,
fie-ți milă de noi,
căci nu suntem
vinovați!

Constantin Argetoianu (politician și memorialist,
Însemnări zilnice, 3 septembrie 1939)

Acum ne asteaptă
iadul pentru
multă vreme,
dacă nu pentru
totdeauna!

G.M.Cantacuzino (arhitect și scriitor,
scrisoare către soția sa, 3 septembrie 1939)

Câteva date despre prizonierii de război români în URSS

de Ion Mihai CANTACUZINO

Al Doilea Război Mondial a fost un adevărat dezastru pentru România. Este cunoscut dezastrul economic și social care a urmat timp de 50 de ani și care durează încă. Dezastrul militar a fost mai scurt, dar foarte intens pentru aceia care au luat parte pe front.

Întrucât teatrele de operații și militarii implicați în acest război au fost foarte numeroase, vom da câteva exemple reprezentative din ansamblul a ceea ce s-a petrecut cu prizonierii români din URSS.

Cazul generalilor români

În încercuirea de la Stalingrad, un general român a fost omorât: generalul Ion Alecu Sion; șase generali români au căzut prizonieri: **Mihail Lascăr** (Divizia 6 Infanterie), capturat la 22 noiembrie 1942, revenit în țară la începutul lui 1945 cu Divizia "Horia, Cloșca și Crișan"; **Nicolae Mazarini** (Divizia 5 Infanterie), capturat la 22 noiembrie 1942, revenit în țară în iulie 1948; **Traian Stănescu** (Divizia 6 Infanterie), capturat la 24 noiembrie 1942, reîntors în țară în noiembrie 1955 și reîncarcerat doi ani mai târziu de către români (nov. 1957); **Savu Nedelea** (Divizia 11 Infanterie), capturat la 21 decembrie 1942, revenit acasă la începutul lui 1945; **Constantin Brătescu** (Divizia 1 Cavalerie), luat prizonier la 1 februarie 1943, reîntors în țară în iulie 1948; **Romulus Dimitriu** (Divizia 20 Infanterie), prizonier la 2 februarie 1943, revenit în țară la începutul lui 1945.

Sunt necesare câteva explicații:

- toți acești generali au fost capturați cu mult înainte de dezastrul de la Stalingrad;

- de ce au existat până la 10 ani distanță între datele de revenire în țară ale diversilor prizonieri de război?

1. Primul și cel mai mare dezastru a început la **19 noiembrie 1942**, într-o dimineață cețoasă și rece: la câteva zeci de kilometri la nord-vest și la sud de Stalingrad, sovieticii au atacat trupele române din *Cotul Donului* și din *Stepa Kalmukă*, încercuind grosul trupelor germane concentrate în fața și în Stalingrad, pe Volga. La 23 noiembrie, ora 16, joncțiunea celor două grupări de armate sovietice a avut loc la Sovietski, pe calea ferată dinspre Stalingrad. Zeci de mii de soldați germani și români au fost prinși în punga de la Stalingrad, în zăpadă, ceață și un ger de - 30°C, fără posibilitatea de aprovizionare și fără hrană. Pământul a fost acoperit cu mii de cadavre de români. Germanii, care aveau tancuri și mașini, au rămas fără carburant; românii, care aveau cai, au rămas fără furaje, dar supraviețuitorii puteau să-și mănânce caii.

Au fost, în total, între 91 000 (sursa sovietică) și 130 000 de prizonieri în încercuire (diferența de 40 000 s-ar datora rușilor care făceau parte din armata germană). Printre ei, circa 10 000 de români (sursa engleză). Numărul prizonierilor a crescut rapid la 150 000.

Supraviețuiau topind zăpada murdară de pe marginea drumurilor și mâncând un fel de supă de mei. Cei mai norocoși își schimbau obiectele personale contra unor bucăți de pâine. Viața în

Născut în anul 1933, la București, **Ion Mihai Cantacuzino** s-a stabilit în Franța din 1947.

Profesor titular la Universitatea din Paris, a fost, succesiv, director științific la CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique), la TOTAL – *Compagnie Française des Pétrol* și la *Ciments Français*, consilier științific la ambasadele franceze de la Moscova și Washington.

Este președintele Agenției Franceze de Stat pentru Difuzarea Informației (ADIT), membru al Academiei de Științe din New York și din Paris, Ofițer al Legiunii de Onoare.

(apud I.M.Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani. O cronică a Cantacuzinilor în vârtoarea secolilor*, Editura Albatros, București, 1996) ■

Cazul locuitorilor din Crăciunelu de Jos

Un caz izbitor al acestor dezastre este cel al locuitorilor din **Crăciunelu de Jos**, vechi sat viticol, cu 1500 de locuitori, din centrul României, așezat încă din secolul al XIII-lea într-un cot al Târnavei, la 7 km est de Blaj. În Primul Război Mondial, când satul era sub dominație austro-ungară, au fost 9 morți, iar în al Doilea Război Mondial satul a pierdut 42 de oameni. Dintre aceștia:

17 au murit pe câmpul de onoare (Caucaz, Crimeea, Ucraina, Moldova; Cehoslovacia și Ungaria);

12 au fost dați dispăruți* (Stalingrad, Ucraina);

10 au murit în lagărele de prizonieri. Cinci dintre aceștia au căzut prizonieri în Moldova, după 23 august 1944, și au murit în lagărele din URSS;

3 au murit în accidente militare, după 23 august 1944.

De exemplu, doi gemeni, **Baba**, au murit în 1945 în lagărul din Voronej; 3 frați, **Urian**, au murit: unul în Caucaz, în 1942, altul într-un lagăr, după 1944, iar ultimul în Munții Tatra, în 1945. ■

lagărele sovietice a fost pur și simplu infernală pentru cei mai mulți prizonieri.

Până în primăvară, peste 50 000 de militari au murit în lagărele de prizonieri (55 228, potrivit unui raport al NKVD).

2. Numeroși ofițeri au fost tratați mai rău ca prizonierii de război, în propria lor țară, de către autoritățile române. Astfel:

- 14 generali sunt arestați și fac închisoare, acuzați că au comandat trupele în războiul împotriva URSS. Cu excepția unuia, care a ordonat operații reprobabile, celorlalți nu li s-au putut dovedi presupusele crime de război. Dintre ei, 6 au murit în închisoare.

Mareșalul

Antonescu, arestat de rege, este predat sovieticilor, dus în Rusia, readus în țară, este judecat și condamnat la moarte. Executat prin împușcare la 1 iunie 1946, în fortul Jilava.

Generalul

Avramescu a fost ucis în mod misterios în martie 1945. Crima a rămas încă neelucidată.

Cazul generalului Mihail Lascăr.

După ce s-a apărut ca un leu în fruntea diviziilor române încercuite la Cotul Donului, a fost capturat în cețurile reci din noiembrie 1942. În aprilie 1945, îl regăsim în fruntea Diviziei "Horia, Cloșca și Crișan", constituită din prizonieri români care acceptaseră să colaboreze cu Armata Roșie împotriva germanilor. A devenit ministru de război de la 1 decembrie 1946 la 29 decembrie 1947 (guvernul Groza); plângându-se că primește ordine de la un locotenent devenit secretar de stat (Emil Bodnăraș), nu ezită să spună cu voce tare: *Ce vor rușii? Să distrugă armata? Să distrugă școlile? Adevăratul ministru este Susaikov, și eu îi execut ordinez!* Intră în dizgrație, întrucât "nu era vindecat de antisovietismul său". Din 1948, Emil Bodnăraș i-a luat locul de ministru al apărării. Lascăr a fost acuzat de "crime împotriva umanității". A murit în patul său la vârsta de 70 de ani.

Cazul generalului Traian Stănescu.

Căzut prizonier în noiembrie 1942, a rămas în lagărele sovietice până în 1955 și, revenit în România, a fost imediat băgat în închisoare (la Gherla) până în 1957. De ce? Niciun document n-a putut fi găsit cu privire la acest caz. *Vae victis!* Vai de cei învinși!

Cazul sublocotenentului Radu Greceanu.

Este fratele mai mare al pilotului de vânătoare Tudor Greceanu (1917-1994) care a fost condamnat la 16

ani de muncă forțată în România pentru palmarea sa strălucită din timpul războiului și chiar condamnat la moarte pentru tentativă de evadare. Acest erou a cunoscut aproape toate închisorile

românești din 1949 până în 1964.

Mobilizat în 1938, ca sublocotenent de artilerie, tânărul arhivist-istoric Radu Greceanu a fost trimis în 1942 în Crimeea, via Odessa, în Regimentul 10 Artilerie "Franța", numit așa datorită tunurilor sale cumpărate din Franța în timpul Primului Război Mondial. Peninsula Crimeea are două legături cu continentul sovietic: la Nord, prin limba de pământ a Perekopolului, și la Est, pe apă, prin strâmtoarea Kerci, care duce în Caucaz. Regimentul 10 trebuia să apere podul de la Perekop cu unitați de infanterie. Dar, datorită munițiilor insuficiente, nu aveau dreptul să tragă cu tunurile decât la ordin. În primăvara lui 1944, rușii au năvălit peste apărătorii Perekopolului și i-au încercuit. Toți au fost făcuți prizonieri.

Lui Greceanu i-a luat ceasul, apoi cizmele, sub amenințarea pistolului. Și-a continuat marșul în ciorapi, cu picioarele însângerate. Unul din soldații săi, poate un țăran obișnuit cu mersul pe jos, desculț, i-a oferit încălțările sale. Au mărșăluit aproape o săptămână, dormind, noaptea, la marginea drumului. Cei rămași în urmă erau împușcați pe loc. Într-o noapte, împreună cu un camarad, a beneficiat de căldura unui cățel, pe care l-au culcat între ei. După 140 km de marș, au ajuns la Melitopol (N-E Crimeea), au fost îmbarcați în vagoane de vite. Erau atât de înghesuiți încât nu se puteau așeza toți în același timp. Își făceau necesitățile fiziologice într-o gaură din podeaua vagonului. Singura hrană era peștele sărat și foarte puțină apă! După săptămâni de drum, de dizenterie și de tifos, în trenuri de marfă neacoperite, prizonierii sosesc la Greazovăț, în apropiere de **Vologda**, la aceeași latitudine cu Tallin, 500 km est de Leningrad. Spre surprinderea lor, au petrecut câteva luni de repaus și de îngrijire a celor bolnavi **într-un vechi castel**, plin cu cărți... în limba rusă.

Viața la castel n-a durat mult. Ofițerii au fost separați de trupă. În toamna lui 1944, sublocotenentul Greceanu împreună cu alți ofițeri ajunge la câțiva km sud de **Nijni-Novgorod**, în lagărul de prizonieri de la **Oranki**. În realitate, erau două lagăre distincte: **Oranki**, compus din buncăre subterane, unde erau înghesuiți peste 1000 de prizonieri finlandezi, italieni, unguri, români și, cu precădere, germani. Celălalt lagăr era o veche

mănăstire, **Mănăstârca**, situată la vreo 2 km de Oranki, unde prizonierii erau și mai înghesuiți. Această organizare permitea schimbul de prizonieri dintr-un loc în altul, la fiecare șase luni, pentru a nu se forma legături între ei. Condițiile de viață sub pământ, pe priciuri suprapuse pe mai multe etaje, și munca obligatorie erau infernale. Munca forțată consta în exploatarea forestieră. Finlandezii tăiau copacii, românii îi transportau, la început cu spinarea și, iarna, cu săniile enorme. În fiecare zi erau parcurși 14 km, pe jos, dus-întors, cu plecarea la 7 dimineața (pe întineric) și întoarcerea către ora 14.00, în general la -35°C și chiar -40°C; câteodată, doctorița lagărului încerca la poartă să împiedice soldații să mână prizonierii pe un ger atât de mare.

Părintele Bejan, care a fost prizonier la Oranki și a lăsat memorii**, povestește: *“Noi am fost puși la săniile. Patru înaintea, la oiște, și alți patru la țepușe; o sută, două sute de săniile – poate mai multe, și-n jur escorta și câinii*

lupi. Legați cu odgoane încrucișate pe piept, trăgeam sania după noi încărcată până sus, un kilometru, zece, douăzeci de kilometri. Și asta în fiecare zi, fără repaus. Când urcam panta, curgeau pe frunțile noastre sudori, care înghețau îndată și simțeam apa curgând pe șira spinării. Când ieșeam la loc așezat, înghețau hainele pe noi și tălpile săniilor. Iar la vale, sania se pornea în coborâș iute; te smulgea, repezit, din hamuri: trebuia să alergi ca vântul, cu ochiul mereu înapoi. Câte

Oranki, punct turistic!

În timp ce-și prepara conferința despre prizonierii de război, Ion Mihai Cantacuzino a dat de o ofertă turistică, propusă de o agenție de turism și intitulată “Culorile toamnei în Rusia”, al cărei traseu cuprinde, între altele, localitatea Oranki. Ce i se spune turistului de astăzi despre Oranki? Iată: *“Mănăstirea Oranki, înființată la 1643, a fost inițial destinată călugărilor proveniți din nobilimea rusă; mănăstirea adăpostea un palat al țarului, o bibliotecă religioasă, editură, tipografie (aici au fost tipărite cărți ortodoxe de mare preț în serviciul Bisericii Ruse). Aici a trăit și Maria Cantemirovna, fiica voievodului moldovean, numită în cronicile rusești “Maria Cantemirnova, împărăteasa neîncoronată a tuturor rușilor”. În 1918, comuniștii au desființat mănăstirea și au făcut un lagăr, închizând aici peste 11 000 de călugări din toate mănăstirile Rusiei. În perioada 1919-1920, toți aceștia au fost uciși, deoarece au refuzat să colaboreze cu autoritățile atee. Acești călugări sfinți, uciși pentru credința în Hristos, sunt o parte din martirii pe care i-a dat Biserica Rusă în acest secol zbruciumat... Mărturie despre martiriul celor 11 000 de călugări dă preotul Dimitrie Bejan, preot român închis, începând cu anul 1942, în lagărul internațional de prizonieri de la mănăstirea Oranki (peste 15 000 de prizonieri de război, dintre care majoritatea erau români), care a văzut șanțul plin cu trupuri de oameni împușcați în cap, îmbrăcați în haine negre călugărești, la 20 de ani după uciderea acestora. A funcționat apoi, aici, o închisoare de femei, iar din anul 2004 a fost redată cultului, ca mănăstire de călugări.”*

Oferta turistică cuprinde și vizitarea cimitirului mănăstirii, “care adăpostește osemintele călugărilor, ale soldaților români, unguri, italieni, germani...” și “o slujbă de pomenire la crucea românilor de la Oranki”!

E și acesta un semn că istoria nu uită! ■

Plecarea spre locul de muncă

Radu Greceanu și Costin Vălăreanu, la câțiva ani după întoarcerea din prizonierat

Istoricul Radu Greceanu, fost prizonier de război la Oranki și Mănăstârca:

În lagăr existau trei categorii de prizonieri

Prima categorie, 60% din efectivele lagărelor, o formau prizonierii de rând. Aceștia o duceau cel mai rău.

A doua categorie era constituită din așa-ziiși “divizionari”, adică prizonierii care acceptaseră să se înroleze în diviziile “Tudor Vladimirescu” și “Horia Cloșca și Crișan”. Încă din 1943, aceștia s-au bucurat de unele avantaje: locuiau în buncăre separate, primeau hrană mai multă și mai bună. Divizionarii nu mai munceau, ci făceau instrucție și se pregăteau să lupte alături de trupele sovietice. Treptat, ei au plecat în țară, primii fiind cei din Divizia “Tudor Vladimirescu”.

A treia categorie o reprezentau prizonierii de la “servicii”, adică de la bucatărie, aprovizionare, frizerie etc. Unii prizonieri lucrau la un lagăr anexă, unde îngrijeau caii. Mai erau apoi cei care deserveau băile și spălătorile. O dată la zece zile făceam o baie de aburi – era unul din puținele lucruri bune care s-au făcut acolo pentru noi, prizonierii; dacă nu ne-ar fi asigurat aceste băi de aburi ne-ar fi năpădit păduchii și tifosul exantematic. Cei de la bucatărie o duceau bine pentru că mai puteau să se înfrupte din alimentele pe care le pregăteau zilnic. Chiar și frizerii o duceau ceva mai bine decât noi; ne bărbiereau și ne tundeau după cum eram programați – spune Radu Greceanu. ■

accidente, picioare rupte, coaste rupte! Și parchetele tăiate erau tot mai departe, prin locuri pe unde n-a intrat joagă de la facerea lumii. Asta, în fiecare zi de iarnă; un an, doi, trei, patru..."

Dacă te prăbușeai, epuizat, ceilalți te ridicau și te așezau pe sanie pentru a te reduce în lagăr pe jumătate înghețat. *"Mi s-a întâmplat și mie o dată – își amintește Radu Greceanu. Au fost furtuni de zăpadă în care au pierit unii camarazi... Germanii aveau un comportament exemplar în lagăr; la fel și finlandezii, care munceau mult și nu se temeau să înfrunte insultele rușilor. Alte munci erau mai puțin penibile și chiar căutate: dezgropatul cartofilor din pământul înghețat, întrucât reușeau întotdeauna să fure câțiva; mersul la gară pentru preluarea aprovizionărilor, cu pază armată, pentru a nu fi atacați de țăranii înfometați. Dar cele mai râvnite erau muncile la bucătărie, spălătorie, frizerie... Căci prin ele se scăpa de corvoada la pădure. Aceste munci erau, însă, rezervate celor înscrși pe listele Diviziei "Horia, Cloșca și Crișan", care răspunseseră favorabil la propaganda de întoarcere a armelor împotriva germanilor. Odată am avut parte de vizita și discursurile Anei Pauker; ne promitea că ne vom întoarce în țară cât de curând și că nu vom fi obligați să luptăm împotriva românilor. Unii prizonieri au spus "Da", alții, "Nu"! Eu am spus Nu! Eram mereu interogați politic de oamenii NKVD... "De ce ne-ați invadat?" Răspuns: "Basarabia!"... "Și la Odessa ce ați căutat?" ...Adesea ni se citea "Pravda". La Oranki am aflat despre debarcarea Alianților în Normandia"*

În iarna lui 1945/46, precizează documentul lui M. Ionițiu, situația devenise insuportabilă datorită umilințelor și torturii. Sublocotenentul **Ion Ciurea** a declarat că refuză să mai meargă la muncă, întrucât sovieticii nesocoteau Convenția de la Haga, pe care o

și semnaseră, în care se stipula că ofițerii nu puteau fi siliți să muncească. Este greu să ne imaginăm represaliile suferite de către acest sublocotenent român: a fost închis în februarie într-o cameră cu geamurile sparte – se practica și pedeapsa cu "gaura dracului", la care au fost condamnați 40 de ofițeri români care protestaseră în urma rănirii involuntare cu glonț a unui camarad. Nerespectarea convenției a durat peste un an... sovieticii au cedat, înjurându-i pe români: *"Întrucât în Uniunea Sovietică munca este o onoare, ofițerii români din Corpul 2 Armată au fost datorită comportării lor, decăzuți din această onoare și administrația lagărului nu le va mai cere în niciun fel să muncească. Dat la Uscioara, la 24/12/1946"*.

Această problemă a muncii în lagărele de prizonieri este caracteristică mentalității sovietice, moștenită de la țarism: **se dispune, de fapt, de sclavi care îndeplinesc gratuit muncile cele mai penibile, către care nu se prea înclină rusul liber.** Donald Rayfield arată că Stalin nu era deloc dispus să se lipsească de o forță de lucru excelentă (mai ales germană); îi acuzau atunci de tot felul de crime pentru a-i reține cât mai mult timp posibil (Hitler stabilise deja metoda Ostarbeiter – "lucrătorii din Est"). **S-a calculat că, imediat după război, prizonierii de război au contribuit cu 8% la PNB sovietic. Până în 1950, acești prizonieri de război au muncit forțat un miliard de zile-om.**

În lagărul de la Oranki, arată M. Ionițiu, disperarea i-a cuprins pe prizonierii români când au aflat că **o delegație guvernamentală română sosea la Moscova, la 4 februarie 1948, pentru a-i mulțumi generalisimului Stalin că ne-a eliberat țara.** Niciun cuvânt despre prizonierii de război care luptaseră la chemarea țării lor! Prizonierii s-au simțit părăsiți definitiv și circa 800 de ofițeri

au declarat greva foamei. Printre ei s-au aflat: Nae Cojocaru, Victor Clonaru, Aurel State, Radu Greceanu.

Au fost începute parlamentări cu un general rus, care, după câteva săptămâni, i-a anunțat că data limită a eliberării lor va fi iunie 1948. Și așa a fost! Dar nu și pentru capii grevei (V. Clonaru, Cojocaru), pentru cei de neclintit, care au rămas până în 1955!

Radu Greceanu și câteva sute de ofițeri au revenit în țară în vagoane de vite, care au trecut, de data aceasta, prin Moscova, unde fiecare a primit 10 ruble, încălțăminte în stare bună și pufoaice recuperate adesea de pe cadavrele soldaților. Radu Greceanu a ajuns acasă de Paște, adică la 2 mai 1948. Țara era cu totul alta. A fost pus sub regim de supraveghere! Alții au fost opriți imediat după sosire pentru a fi băgați la închisoare...

Pentru a rezuma

- cei care au acceptat să colaboreze cu sovieticii, au revenit în țară în 1945, unii au fost urmăriți ulterior;

- cei care n-au acceptat să lupte împotriva foștilor lor aliați germani, dar nu s-au făcut remarcați, au revenit în mai **1948**;

- conducătorii, intransigenții, personalitățile cele mai cunoscute nu au revenit decât în **1955**, la doi ani după moartea lui Stalin, prin **amnistia decretată de Hrușciov.** Odată întorși în România, câțiva au fost condamnați la închisoare. Printre aceștia, **Pantelimon Halippa**, figură proeminentă a Marii Uniri, până în 1957, **generalul Traian Stănescu** și **generalul Nicolae Dragomir** până în 1964, când a fost decretată amnistia generală. ■

* dispărut poate să însemne luat prizonier sau mort în timpul viscoalelor.

** Dimitrie Bejan, *Oranki, Amintiri din captivitate*, Editura tehnică, București, 1995.

1942 - cavaleriști români traversând un râu, pe frontul de est

La 23 august 1944, Marina Regală Română înregistra 6018 prizonieri. Marina Regală Română nu a avut prizonieri capturați în luptă. În pofida declarației lui Molotov din 24 august 1944, aproape toți marinarii români luați prizonieri de către U.R.S.S. au provenit de pe navele flotei de Dunăre, chemate înșelător pentru “cooperare” la Ismail.

Potrivit arhivelor noastre militare, pe teritoriul URSS s-a aflat în captivitate 38 de ofițeri din Marină (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 3909, f. 372). Din cei 33 de ofițeri de marină internați în lagărul nr. 7074 de la Oranki, 20 s-au înrolat în Divizia “Horia, Cloșca și Crișan”. Aceștia au fost:

- aspiranții Valeriu Petcu (luat prizonier la 2 septembrie 1944, la Ismail, cu monitorul “Kogălniceanu”), Doru Ionescu (5 septembrie 1944, Ismail, remorcherul “Mureșul”), Ioan Stanciu (2 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Kogălniceanu”), Mircea Roșianu (25 august 1944, Vâlcov, Regimentul Geniu Marină), Constantin Constandache (27 august 1944, Tulcea, monitorul “Brătianu”), Ion Chivăran (27 august 1944, Tulcea, monitorul “Brătianu”) și Ionel Roșulescu (2 septembrie 1944, Ismail, echipajul vedetei fluviale nr. 1);

- locotenenții Radu Reus (luat prizonier la 2 septembrie 1944, la Ismail, cu echipajul monitorului “Lahovary”), Viorel Păunescu (2 septembrie 1944, nava “Măcin”), Nicușor Marinescu și Călin Bursan (Comandamentul Forțelor Fluviale);

- căpitanii Constantin Ionașec, Nicolae Stoensescu, Cezar Mihăilescu (2 septembrie, Ismail, Comandamentul Forțelor Fluviale), Grigore Martș (2 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Lahovary”), Gheorghe Ene (2 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Ardeal”) – ofițer punte, locotenenții Vasile Călea (5 septembrie 1944, Brăila, nava-școală “Mircea”), Iancu Hahui (4 septembrie 1944, Galați, stația T.F.S.) – ofițeri echipaje, sublocotenenții Petre Flor și Nicolae Protopopescu, ofițeri geniu marină și Mogoșanu, angajat civil tehnician T.F.F. (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 909, f. 363).

Alți 10 s-au înscris în mișcarea voluntară antifascistă:

- căpitanii Dumitru Mehedinți (5 septembrie 1944, Ismail, echipajul monitorului “Basarabia”) și Ioan Matei (2 septembrie 1944, Ismail);
- locotenent-comandorii Dumitru Stanciu (dispărut la Periprava, la 24 august 1944, în naufragiul monitorului “Catargiu”) și Florin Bădescu (2 septembrie 1944, Ismail, Comandamentului Forțelor Fluviale) – ofițeri punte (repatriați în 1948);
- aspirantul mecanic Nicolae Popescu (2 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Lahovary”), locotenentul mecanic Ioan Miulescu (2 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Ardeal”) – repatriați în

Prizonieratul marinarilor români

anul 1948; căpitanul mecanic Dumitru Ciobanu (2 septembrie 1944, Ismail, Comandamentul Forțelor Fluviale) – repatriat în 1946; locotenentul Constantin Beiu (24 august 1944, Chilia Nouă, monitorul “Kogălniceanu”), locotenentul echipaje Gheorghe Marinescu (5 septembrie 1944, Brăila, nava-școală “Mircea”), ulterior retras, sublocotenentul echipaje Vasile Mârzac (23 august 1944, Detașamentul Maritim Sulina) – repatriat în anul 1946.

Neînscrisi în mișcarea antifascistă au rămas un sublocotenent de infanterie marină, sublocotenentul (r) de infanterie marină Gheorghe Marcu, căzut prizonier în anul 1941, la Chilia Veche, și căpitanul de punte Mihail Chiriță, luat prizonier la 27 august 1944, la Tulcea, cu echipajul monitorului “I.C. Brătianu” (repatriat în anul 1948).

În lagărul de la Ela Buga au fost internați aspirantul Ion T. Vasile (prizonier la 2 septembrie 1944, la Ismail, cu echipajul remorcherului “Gherdap”), locotenentul Virgil Andronache (5 septembrie 1944, Ismail, Flotila de Dragaj Fluvial), căpitanii punte Constantin Checais (24 august 1944, Tulcea, Compania I Observare), Gheorghe Drimba, comandantul N.M.S. “Mircea” (5 septembrie 1944, Brăila, nava-școală “Mircea”), Ioan Dropol (5 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Basarabia”) și căpitanul mecanic Constantin Onceanu (5 septembrie 1944, Ismail, monitorul “Basarabia”).

În lagărul de la Celiabinsk a fost internat aspirantul Teodor Andronescu, rănit pe monitorul “Catargiu”, la 24 august 1944, la Chilia Nouă.

În Șantierul Mobil de pe brațul Cășlița (în aval de Ismail) au fost reținuți aspirantul Gheorghe Angelescu și căpitanul Teodor Cristache – ofițeri mecanici, ambii evadând după 9 luni.

În lagărul de la Vorkuta a ajuns căpitan-comandorul Florian Popescu, dispărut pe 3 octombrie 1944 din Constanța, unde făcea de serviciu la Comandamentul Litoralului Maritim și Fluvial C.L.M.Fl. (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 3909, f. 645), repatriat după 1950.

Prin adresa nr. 11312 din 6 iunie 1945, S.S.M. propunea Comisiei Aliate de Control din România decizia ca cei 54 de ofițeri, din care 38 aflați în captivitate în URSS, 8 rămași în Germania, 6 dispăruți pe câmpul de luptă și 2 dispăruți după 23 august 1944 să fie scoși din efectivul Marinei (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 3909, f. 29).

Căpitan-comandorul Nicolae Antonescu (numit, prin Decretul nr. 3206 din 15 noiembrie 1941, atașat naval la Berlin, acreditat și pentru Roma, s-a prezentat la post la 13 decembrie 1941 și s-a înapoiat la Constanța la 21 noiembrie 1945, cu motonava “Transilvania”), locotenent-comandorul ing. Grigore Halus, membru în Comisia de recepție materiale la Berlin, căpitanii Eugen Apostolescu Dobriceanu

Canoniera Dumitrescu

și Ioan Boeru, aflați la studii la Politehnică, și locotenentii Cornel Banciu și Valeriu Ionescu Oituz, trimiși la specializare în artileria navală la Sasmitz (insula Rugen din Marea Baltică), Ștefan Stoianovici și Nicolae Valasoglu, trimiși pentru specializare ca torpilori la Flensburg (la granița cu Danemarca), surprinși de evenimentele de la 23 august 1944 în misiuni peste hotare, au rămas prizonieri în Germania (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 3909, f. 45). Întrucât ofițerii români nu au acceptat să ia contact cu românii legionari din Germania, care vroiau să facă un guvern român în exil, au fost considerați prizonieri de război și au fost internați în lagăre. La 2 mai 1945 se găseau într-un lagăr de la marginea orașului Lübeck, alături de ofițeri de marină polonezi și bulgari și de 16 elevi români trimiși să urmeze Școala Navală a Marinei germane. La această dată ei au fost eliberați de trupele engleze, dar din cauza condițiilor de război și greutăților în transporturi, ofițerii români s-au înapoiat în țară abia în luna august 1945, fiind reprimiți în cadrele active ale Marinei Militare (Nicolae Koslinski, Raymond Stănescu, *Marina Română în al doilea război mondial (1939-1945)*, vol. III (1944-1945), Editura Modelism Internațional, București, 1998, p. 345).

La 18 iulie 1945 au sosit la Ploiești, venind din URSS cu Divizia "Horia, Cloșca și Crișan", locotenent-comandorul Constantin Ionașec, căpitanul Cezar Mihăilescu, locotenentul echipaje Iancu Hahui, căpitanul Nicolae Stoinescu, locotenentii Nicușor Marinescu, Ionel Roșulescu, Viorel Păunescu, maistrii principali Decăreanu și Teodorescu, submaistrii Răduț și Constantin Grăjdeanu, plutonierii Hariuc, Nicolae Ticam-Tico Vasile Ursulescu, Lache Popescu și sergentul major A. Gavriloaei (A.M.R., fond 5488, dosar nr. 3909, f. 608).

Submarinul Rechinul

La 5 noiembrie 1945 a sosit la București, venind din Germania, cu un tren de repatriere a prizonierilor, contraamiralul (r) Paul Zlatian.

Conform prevederilor cap. IV, pct. 1, al. A din Instrucțiunile nr. 1261779 din 25 iulie 1945 pentru îndrumarea, cercetarea, trierea și repatrierea prizonierilor și ale Deciziei Ministeriale nr. 469/1945, prizonierii repatriați erau trimiși în concediu timp de o lună, iar cei de rezervă urma să fie lăsați la vatră. Trupa era îndrumată la Curcile Teritoriale pe raza cărora avea domiciliul. Imediat după prezentare, toți prizonierii repatriați erau trimiși în fața unei comisii speciale. După cercetarea fiecărui caz în parte, comisiile decideau fie reprimirea în cadrele active, fie trecerea în rezervă, respectiv în retragere sau judecarea de către tribunalele militare sau comisiile de reformă. Pentru aplicarea acestor dispozițiuni, la Marină, amiralii și comandorii înapoiți din

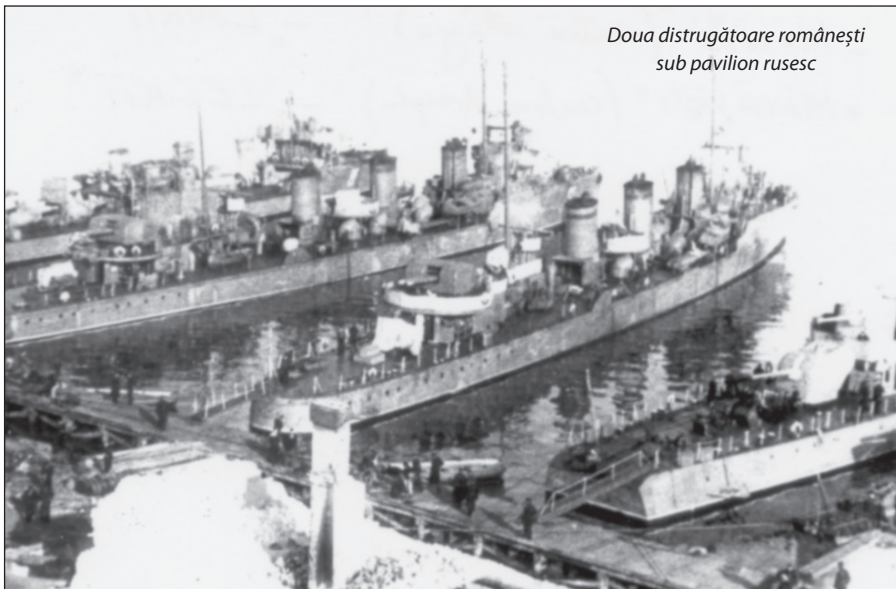
captivitate erau cercetați de o comisie care funcționa la Ministerul de Război, Direcția Personalului, în localul Școlii Superioare de Război, la etajul 4, în timp ce ceilalți ofițeri erau cercetați de Comitetul Marinei. Maistrii și subofițerii erau preluați de către o comisie prezidată de contraamiralul Iacob Bălan, care funcționa pe lângă Subsecretariatul de Stat al Marinei, Bd. Elisabeta nr. 1, iar trupa de către comisiile de pe lângă Curcile teritoriale (A.M.R., fond 3951, f. 185-186).

La 13 iunie 1945, Marina avea 54 de ofițeri în captivitate, dispăruți sau reținuți în U.R.S.S.

Mulți dintre prizonieri s-au întors cu Diviziile de voluntari "Tudor Vladimirescu" și "Horia, Cloșca și Crișan", care au fost reintegrate în compunerea Armatei Române. Prin Ordinul de Zi nr. 31 din 16 august 1945, ministrul de război, generalul de corp de armată Constantin Vasiliu Rășcanu, afirma că "voluntarii din aceste Divizii reintră în rândurile ostașilor noștri cu un bogat capital de cunoștințe și cu o vigoare morală deosebită, pe care Țara și poporul pot conta în orice împrejurare." Pregătiți "la școala Armatei Roșii în iubirea de Țară, democrație și Rege", "acești sinceri și devotați slujitori ai democrației trebuie primiți la sânul Armatei cu toată dragostea și cu toată încrederea, deoarece ei au pus bazele primei trăsături de unire între Poporul Român și cel Sovietic [subl. m, M.M.] (A.M.R., dosar nr. 3231, f. 182).

Interesant este faptul că 65 de ofițeri, maistri și subofițeri din aceste două divizii au fost încadrați în Secțiile pentru Educație, Cultură și Propagandă de la diferitele eșaloane ale Marinei. (A.M.R., dosar nr. 3909, f. 95-98). ■

Comandor dr. Marian MOȘNEAGU

Doa distrugătoare românești sub pavilion rusesc

Mormântul Eroului Necunoscut

Pierderile Armatei Române În războaiele din secolele al XIX-lea și al XX-lea

Întrucât în opinia publică circulă diverse cifre privind pierderile Armatei Române de-a lungul timpului, unele fanteziste, aş vrea să prezint datele la care istoriografia militară românească a ajuns după cercetări minuţioase în arhivele româneşti şi străine. Oricum, cercetările sunt departe de a fi finalizate, dar informaţiile sunt exacte.

România a participat, în secolele al XIX-lea şi al XX-lea, la patru mari războaie:

1877-1878 (cunoscut sub numele de Războiul pentru Independenţă);

1913 (Al Doilea Război Balcanic, primul consumându-se în anul 1912, fără participare românească);

1916-1919 (Războiul Reîntregirii);

1941-1945 (Al Doilea Război Mondial – cu două secvenţe, unul **sfânt** (22 iunie 1941-23 august 1944) şi altul **drept** (23 august 1944-12 mai 1945)).

Efectivele angajate în aceste conflicte au fost numeroase, iar pierderile umane însemnate, datorită mai multor factori: slaba înzestrare asigurată pe timp de pace forţelor militare; raportul de forţe, îndeobşte nefavorabil; erori grave în planificarea strategică şi în conducerea trupelor; condiţiile de timp şi anotimp (la Stalingrad şi în Caucaz în toamna anului 1942, cei aproape 400.000 de soldaţi români au fost prinşi, de "iarna rusească", în ţinută de vară, echipamentul de iarnă nu a mai sosit până la terminarea luptelor) etc.

1. În **Războiul de Independenţă**, armata română a pierdut:

- 4.302 morţi şi dispăruţi, din care 40 de ofiţeri şi 15 medici;

- 3.316 răniţi, din care 70 de ofiţeri.

În acest conflict armata a avut 19.084 de bolnavi, din care 210 ofiţeri şi 74 de medici.

2. În **Al Doilea Război Balcanic** (1913) deşi nu au avut loc ciocniri sau lupte, armata a avut 1.150 de militari morţi, datorită epidemiei de holeră declanşată în zona muntoasă a Balcanilor.

3. În **Războiul de Întregire**

Cercetările în arhive arată următoarea situaţie:

- 1913 ofiţeri şi 95.454 de soldaţi morţi pe front, în infirmerii sau spitale din ţară, ca urmare a bolilor sau rănilor; aceştia au fost identificaţi nominal;

- 248 de ofiţeri şi 51.177 de soldaţi morţi pe front, în ţară sau străinătate în împrejurări necunoscute; în mare parte ei sunt neidentificaţi;

- 169 de ofiţeri şi 70.335 de soldaţi morţi în lagărele de prizonieri. Numărul total al morţilor armatei române se ridică, prin urmare, la 2.331 de ofiţeri şi 216.966 de soldaţi.

Numărul civililor morţi ca urmare a bătăliilor, rănilor ori tifosului exantematic este apreciat la circa 250.000. Nu intră aici decesele considerate normale.

Cifrele de mai sus sunt pentru Vechiul Regat.

Dar, în anii Primului Război Mondial, sute de mii

de români au luptat în armatele austro-ungare şi ruse. Numărul militarilor români morţi sub steag străin este greu de apreciat. Cercetări estimative vorbesc de circa 50.000 de morţi pentru românii transilvăneni în anii 1914-1918.

4. În **Al Doilea Război Mondial** situaţia se prezintă astfel:

- campania din est: 71.585 de morţi, din care 3.113 ofiţeri, 1.823 de subofiţeri şi 66.649 de soldaţi;

- campania din vest: 21.035 de morţi, din care 859 de ofiţeri, 776 de subofiţeri şi 19.400 de soldaţi.

Total în cele două campanii:

92.620 de morţi, din care 3.372 de ofiţeri, 2599 de subofiţeri şi 86.049 de soldaţi.

La aceştia se adaugă 333.966 de răniţi (243.622 în Est şi 90.344 în Vest.) şi 367.976 de dispăruţi, cei mai mulţi prizonieri, din care 309.533 în Est şi 58.443 în Vest).

Cifrele totale se ridică la 794.562 militari (624.740 în Est şi 169.822 în Vest.)

Aceste cifre sunt, după opinia mea, impresionante. Concluziile le puteţi trage singuri. Doar un singur gând. De Ziua Eroilor să punem o floare la monumente, acolo unde suntem fiecare, şi să aprindem o lumânare pentru toţi cei care, în uniformă, s-au săvârşit din viaţă Pentru Patrie! ■

Colonel (r) dr. Petre OTU

18 ani de lagăr pentru respectarea Jurământului militar!

Aurelian Gulan este cu adevărat un erou, căci el nu s-a lăsat nici vândut, nici cumpărat, ci și-a respectat Jurământul militar. Această loialitate care avea să-l coste 18 ani de lagăr în Siberia și în închisorile comuniste din propria lui țară.

S-a născut la 10 mai 1922. Urmează Liceul militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți și Școala de ofițeri de infanterie. La 10 mai 1942, când împlinea vârsta de 20 de ani, participă, ca șef de promoție, la solemnitatea absolvirii și înaintării la gradul de sublocotenent. Potrivit tradiției, șeful promoției infanterie, în numele ofițerilor tuturor armelor – infanterie, cavalerie, artilerie, geniu, transmisiuni, aviație, marină, tancuri – depune Jurământul militar al Promoției de ofițeri 1942 „Dezrobirea” în fața regelui Mihai și a mareșalului Ion Antonescu. Îi este dăruită o sabie specială, pe a cărei lamă erau prinse două plăcuțe cu inscripțiile: *Mihai I, regele tuturor*

românilor, respectiv: Slt. Aurelian Gulan, șeful promoției de ofițeri 1942 Dezrobirea.

În fața promoției sale, prospătul sublocotenent rostește cuvintele: „Vrem Ardealul! Vrem România Mare!”, cuvinte răsplătite cu uralele celor de față. Era jurământul făcut tuturor voievozilor și înaintașilor pentru păstrarea hotarelor strămoșești.

Este repartizat la Batalionul de Gardă al Mareșalului Antonescu, dar tânărul ofițer face raport după raport pentru a fi trimis pe front. I se răspunde de fiecare dată: „Ești mai util aici!”, „Nu-i de-ajuns că am pierdut un șef de promoție?”, „Țara are nevoie și de oameni vii!” Dar, ofițerul nu ține cont de avertizările ce i se fac. Pe ultimul său raport scrie: „Ești cam grăbit, tinere; ai destul timp să mori pe pământul țării, căci nu-i departe timpul.” Era în iarna anului 1943. Sublocotenentul Aurelian Gulan își urmează destinul, îndreptându-se spre front, spre „nemurire”. Fusese repartizat șeful Centrului de instrucție, aflat la Simferopol, în Crimeea. De aici cere să fie trimis în linia întâi. Generalul Vasiliu Rășcanu îi aprobă cererea, repartizându-l la comanda unui pluton de asalt din Batalionul 4 vânători de munte, unitate de elită. Participă la luptele din Caucaz, Capul de pod Kuban, Crimeea și Sevastopol. Cade prizonier în fortul Hersonet, împreună cu ultimii luptători, la 12 mai 1944.

În prizonierat se încearcă recrutarea sa

Scrisă fără patimă, această carte document relatează cu autenticitate suferințele îndurate de prizonierii de război în gulagurile sovietice și de prizonierii de conștiință în cele românești.

„pentru noua armată democrată” sau ca agent NKVD, fiind supus la dese interogatorii. Este purtat prin cele mai cumplite lagăre siberiene; face greva foamei 42 de zile; i se întocmește dosar de „criminal de război” și este condamnat, în 1948, la 8 ani de lagăr, după ce majoritatea prizonierilor de război sunt repatriați. În lagăre face cunoștință cu ofițeri germani ca: Erich Harman-Bubi, celebru pilot, care avea la activ 352 de victorii la inamic; colonel Linge, colonel SS Otto Gunsche, foști aghiotanți ai lui Hitler; generalul von Petzold, fost șef de stat major al armatei lui von Paulus, generalul Gerstemberg, fost șef al misunii militare (aero) în România, și alți ofițeri superiori din elita armatei germane, dar și patrioți spanioli, precum căpitanul Bruqueta și locotenentul Altura Miguel.

Are „privilegiul” de a fi eliberat cu ultimul lot de prizonieri de război, în decembrie 1955. Adică după zece ani de prizonierat!

Ajuns acasă, nu-i este apreciat la adevărata valoare faptul de a fi fost credincios jurământului militar. Dimpotrivă, este considerat „element dușmănos” noului regim. La 13 februarie 1958 este întemnițat, fiind eliberat abia la 31 iulie 1964, prin decretul de amnistie A 11/1964.

Leșit din închisorile comuniste, își câștigă existența ca traducător în cadrul Institutului de cercetări pentru industrie electrotehnică.

În 1995 publică o carte-document de o excepțională valoare: *Mărturii din Iadul Roșu. De la Vorkuta la Gherla*, care cuprinde povestea dramatică a anilor de captivitate. ■

Octavian CERCHEZ

Dezvăluiri șocante, incredibile! Era în toamna târzie a anului 1941. După pătrunderea în Crimeea, Brigăzile 8 Cavalerie și 4 Vânători de munte au primit o nouă misiune: să se regrupeze și să treacă la apărarea coastei de est a peninsulei, în zona Feodosia.

Până în a doua decadă a lunii decembrie, în zona de apărare a fost o stare de acalmie. Ostașii erau nevoiți să suporte asprimea iernii, cu multe grade sub zero. Apa mării în porțiunea dintre Crimeea și Caucaz a înghețat, formând un veritabil pod de gheață, gros de câțiva metri. Acest fenomen a fost favorabil Armatei 44 sovietice, care, în noaptea de 27 spre 28 decembrie, folosind podul de gheață, a reușit să pătrundă cu șase Divizii de infanterie în zona Feodosia.

Luate prin surprindere și copleșite numeric, cele două brigăzi românești au fost nevoite să se retragă, în grabă, pe un aliniament în afara orașului, nereușind să evacueze nimic.

În Feodosia, încă de la începutul operațiunilor militare în Crimeea, a fost organizat un spital zonal pentru răniți. În noaptea retragerii, în spital se aflau câteva sute de răniți, care nu au putut fi evacuați, rămânând sub protecția convențiilor internaționale, ca prizonieri de război.

Ceea ce s-a petrecut cu ei a fost o grozăvie și o barbarie greu de imaginat.

A doua zi, dimineața, pe un ger de -32 de grade, soldații sovietici au scos răniții în curtea spitalului, în zăpadă, apoi au turnat apă peste ei, în mai multe reprize, transformându-i în stane de gheață.

Acest comportament al „Armatei roșii” nu a fost un caz izolat. În luptele din Stepa Nogaika, din septembrie 1941, luptătorii români care cădeau prizonieri erau împușcați pe loc. Pentru militarii ruși, a transporta un prizonier rănit era ceva de neimaginat.

Generalul american Eisenhower redă, în cartea sa, *Croisade en Europe* (ediția franceză, p. 528-529), un pasaj dintr-o discuție cu un general rus. Semnalând într-o zi problema grea care a fost impusă în cursul diferitelor perioade ale războiului, aceea de a avea grijă de un număr foarte mare de prizonieri germani, aceștia având aceeași rație ca și proprii soldați, generalul rus l-a întrebat: „Pentru ce ați procedat astfel?” La care a venit răspunsul generalului Eisenhower: „Mai întâi, conform termenilor Convenției de la Geneva, țara mea trebuia s-o facă. În al doilea rând, se aflau mii de prizonieri americani și englezi în Germania și eu nu am vrut să-i dau lui Hitler un pretext sau o scuză ca să trateze prizonierii noștri mai aspru decât o făceam noi.” La care rusul a replicat: „Dar pentru ce erați îngrijorați de oamenii pe care germanii îi făcuseră prizonieri? Ei

s-au predat și...” Aceasta era o mentalitate promovată și susținută de Stalin, care considera că prizonierii de război sunt trădători față de țara lor și trebuie tratați ca atare.

Acest lucru îl pot confirma supraviețuitorii din zonele morții, Vorkuta și Karaganda, unde și-au pierdut viața mii de prizonieri români, precum și locuitorii din Basarabia, Bucovina și Herța, duși în gulaguri și siliți să muncească în exploatarea miniere și la defrișarea nesfârșitelor păduri siberiene, batjocoriți, umiliți și împușcați de organele de represiune rusești.

Este o datorie creștinească să avem curajul și să facem cunoscute aceste orori, pentru ca ele să nu se mai repete, iar în locurile unde au fost uciși prizonieri români să ridicăm o troiță pentru eternizarea lor, ca martiri ai neamului românesc. ■

Colonel (r) Dumitru STRATANOV
Președintele Filialei Cultul Eroilor Județul Brașov

Cimitirul ambulant

În lagărele de prizonieri din Uniunea Sovietică și-au găsit sfârșitul mii de români. Potrivit mărturiilor supraviețuitorilor, trupurile celor decedați erau cărate în afara lagărelor și aruncate în gropi comune, fără nici un semn la căpătâi, fără nici o slujbă religioasă. Adevărați creștini ortodocși, prizonierii români nu s-au împăcat niciodată cu această barbarie. Acolo unde erau preoți militari, se organizau slujbe de pomenire a prizonierilor morți. Cei care își duceau camarazii la groapa comună aveau grijă să le pună câte o cruce improvizată la căpătâi...

În muzeul organizat de regretatul colonel Gheorghe Lăcătușu, din București, se păstrează o mărturie pe cât de emoționantă pe atât de ingenioasă despre felul cum înțelegeau militarii noștri să-și respecte morții. Este vorba despre un sicriu din stejar, o adevărată bijuterie în lemn, pe care au fost înscrise numele celor decedați în prizonierat. Sicriul are cam jumătate de metru lungime și 15-20 cm lățime. Pe capac și pe laturile sale au fost încrustate următoarele inscripții:

Eroii Regimentului 39 Artilerie Pentru Patrie 1942-1944

Maior Popescu Nicolae

Cpt. Ardeleanu Nicodim

Lt. Rizescu Traian

Lt. Legner Gheorghe

Slt. Sarău Marin

Slt. Dumitru Ioan

Slt. Șuteu Ștefan

Lt. Pop Traian

Slt. Poiană Dumitru

Slt. Burcuș Lazăr

Slt. Damian Teofil

Slt. Merciu Aurel

Nu se știe prin ce minune sicriul a fost scos din lagăr și adus în țară. În cele din urmă, a ajuns în muzeul pe care colonelul Gheorghe Lăcătușu îl organizase la mansarda locuinței sale din București.

O piesă cu adevărat rară! Un sicriu cât un cimitir!... (D.R.) ■

Mi-a trebuit cam mult să găsesc o fotografie de-a tatălui meu din timpul războiului. Tata, primul din stânga, este împreună cu plutonierul T.R. Fătu Florin și caporalul Diodanu Dumitru, lângă localitatea Nilincova – Transnistria. Nu se distinge data și, după cum se vede, și fotografia și-a pierdut din claritate.

Neculai V. Pavel, cel înviat din morți

Tatăl meu, Pavel V. Neculai, născut la 11.04.1911 în localitatea Pufești, jud. Vrancea (pe atunci plasa Putna), a fost concentrat pe 22.06.1941 la Regimentul 28 Infanterie Focșani, care a fost operativ între 22 iunie 1941 și 1 mai 1943. A luptat cu această unitate până la 1 aprilie 1943, fiind cercetaș (după cum ne spunea nouă, copiilor, avea misiunea de a se strecura în dispozitivul inamic și a aduce „limbi”, de la care se obțineau informații utile pentru comandanții lui). Începând cu 1 aprilie 1943 este mutat la Regimentul 10 Vânători (spaima rușilor, așa cum le-a mers numele unităților noastre de vânători) care era în retragere undeva între Don și Nipru. La 23 august 1944 este dat dispărut în luptele de la Parcani - Cetatea Albă, cum rezultă din O.Z. nr. 1060/1944.

Prin ianuarie 1946, mama a fost anunțată că tata s-ar fi întors din prizonierat încă din 10 octombrie 1945! În realitate, avea să mai treacă mult timp până să se întoarcă acasă.

Ce rezultă din spusele tatălui meu: a fost prins în momentul când se întorcea în liniile noastre cu un subofițer rus, capturat, pe timp de

noapte. Dar în locul în care trebuia să-l găsească pe comandantul său de companie, s-a pomenit, spre marea lui uimire, cu un ofițer rus. Unitatea lui – ce mai ramasese din ea – se retrăsese. A fost luat prizonier, împreună cu cinci camarazi răniți. Îmbarcați în vagoane de transport animale, au fost duși într-un lagăr de prizonieri din Siberia. A supraviețuit mâncând lăturile pe care i le aruncau rușii. Bolnav de tifos, a fost declarat mort și aruncat la gunoi, odată cu alte cadavre. Nici nu știe ce minune s-a întâmplat, dar și-a revenit și a fost salvat de o femeie, care l-a îngrijit și l-a readus la viață. Asta s-a întâmplat în primăvara anului 1946. Prin august a plecat din acel cătun siberian cu gândul să ajungă acasă, la nevastă și la cei trei copii.

Drumul spre țară a durat mai bine de un an – din august 1946 până în 15 decembrie 1947. Numai el știe prin câte a trecut. De aceea, nu-i plăcea să-și amintească de calvarul tinereții sale. ■

Mihai PAVEL, Calgary, SUA

Ce este prizonieratul?

În toate părțile, prizonieratul e greu, insuportabil, de nesuferit, plictisitor. Peste tot... prizonierat. În baracă, pe dușumea murdară, pe paie putrezite, într-o celulă, de unul singur, cu un așa-zis pat, la anchete în subterane fără lumină sau izolat, fără să vorbească cineva cu tine, în fabrici sau uzine subterane, numai cu lumina slabă a becului, unde nu-ți dai seama când e zi și când e noapte – acesta este prizonieratul.

În fiecare moment aștepti să fii percheziționat (deși nu ai nimic asupra ta!), te aștepti la orice provocare, venită din senin și cu amenințări.

În loc de informații precise – zvonuri, presupuneri, intenții câteodată absurde, stupide, fantastice, câteodată cu speranțe străfulgerate, de multe ori fără nici o rază de speranță.

Prizonierat înseamnă controale continue, când tu, istovit, chinuit, mort de oboseală, sleit de nesomn... în sfârșit ai adormit.

Prizonierat înseamnă meditații fără sfârșit – oare ai făcut totul ca să nu ajungi în sclavie (robie)? Dar dacă nu ai făcut totul?

Prizonieratul este un dor, o nostalgie: dor de patrie, dor de cei apropiați, despre care nu știi nimic, dor după armata ta scumpă, pentru orice cauză care ți-a plăcut, libertatea, pacea și un trai liniștit. Într-un cuvânt, un dor scurt, o vorbă grea ca o piatră.

Însă, cel mai rău și cea mai mare nostalgie este Omul, pe care tu l-ai crezut, l-ai considerat tovarăș, prieten și care se transformă într-un ticălos, un nemernic, un denunțator (adică un stărv, o mortăciune). Cazuri foarte multe s-au văzut la repatriere, când s-au transformat în mielușei blânzi, nevinovați – au fost forțați de împrejurări să facă ceea ce-au făcut – și care totuși au continuat, și aici, meschinăria pentru a se menține.

Să lucrezi pentru inamic este greu, este foarte greu să-ți dai seama că tu, prin munca de rob, îl ajuți. Este rușinos și dureros. Dar este și mai greu să nu faci nimic! Și, deși mâna, cu nervul cotului nimic (măcelărit), s-a supus slab, plăcerea era să cureți cartofi. Totuși, este o muncă, și încă o muncă pentru camarazii tăi de suferință...

(Căpitan Paul A. Porcescu, *Amintiri din prizonierat*, manuscris aflat în arhiva colonelului Gh. Lăcătușu, București)

Cine este Paul Porcescu?

Clasificat 355, compania I. Trecut în rezervă la 1 iulie 1950, cu gradul de locotenent-major, din DSPA (Direcția Superioară Politică a Armatei)

Admis în Școala de Ofițeri de Infanterie la 20 septembrie 1942, repartizat la Compania a V-a (localul Regimentului 2 Vânători de Gardă "Regele Alexandru").

Între 20 martie-2 aprilie 1944 au dus lupte grele împotriva trupelor sovietice (Frontul 2 Ucrainean), retrăgându-se pe poziție la Popricani, Iași; în ziua de 1 aprilie 1944, au fost încercuiți și luați prizonieri.

Astfel s-a încheiat cariera militară și a început lungul drum al captivității.

Paul Porcescu notează: ... Ca prizonier, am mers pe jos de la Popricani (Iași) până în orașul Uman (Ucraina). Am fost în lagărele: Uman (Ucraina), Uriuprinsk, în apropiere de Stalingrad; Vologda; Greazovăț, pe linia Arhanghelsk; lagărul 74 de ofițeri, pe Volga, în Oranki și Mănăstârca; lagărul de verificare și filtrare Ureni, regiunea Gorki; lagărul din localitatea Balahna, lângă Gorki, de unde în 8 noiembrie 1946 m-am repatriat.

În lagăr am fost mii de ofițeri: români, germani, unguri, spanioli, polonezi, francezi, sârbi, japonezi.

În lagărul 74 de la Oranki și Mănăstârca am fost următorii colegi de promoție: Stanciu S. Dumitru (plecat cu Divizia de voluntari "Tudor Vladimirescu"); Irimia Alex. (plecat cu Divizia "Horia, Cloșca și Crișan"); Cărare V. Gheorghe (plecat cu T.V.); Andrei Diamandi (lot 500, maior Popescu P., iunie 1946);

Romaniuc D. Radu (lot 500, maior Popescu P.); Nica D. Spiridon (lot 500); Delcea T. Alexandru (plecat cu HCC); Oprănescu Mihai (plecat cu HCC); Porcescu Paul (nov. 1946); Dumbravă Boris (nov. 1946); Dobrescu F. Eugen (nov. 1946); Foame V. Gheorghe (nov. 1946); Surdu Alexandru; Chirileanu Nicolae (nov. 1946); Purgariu Adrian; Hrițcu Dimitrie (nov. 1946); Dima Anton (1948).

Din promoția 1943 au fost:

1. Borcea D. Anatolie (plecat cu Divizia HCC);
2. Panaitescu Petre (HCC);
3. Stancu D. Stelică (HCC);
4. Ghinculov Boris (HCC);
5. Cucu E. Pantelimon (HCC);
6. Leahu N. Ioan (HCC);
7. Cazacu D. Constantin (HCC);
8. Cartoian M. Marin (HCC);
9. Miulescu C. Dumitru (TV);
10. Neagu Ceciliu (lot 500, maior Popescu);
11. Fodoranu I. Radu (lot 500, maior Popescu);
12. Manu I. Ioan Corbinet (lot 500, mr. Popescu);
13. Coadă (Mihail) V. Mihai (locotenent-colonel,

decedat);

14. Turtureanu C. Constantin (lot 500, decedat);
15. Rotescu Petre;
16. Atanasiu Mircea;
17. Cocișiu Iuliu;
18. Berbescu Petre (a murit în lagăr, înmormântat la Oranki);
19. Pintilie C. Nicolae (lot 500);
20. Costăchescu Decebal (lot 500);
21. Hurezeanu Gh. Nicolae (lot 500);
22. Ionescu Dumitru (căpitan, cdt. Companie SPO, decedat în lagărul Oranki în 1945);

Ofițeri instructori prizonieri:

1. Colonel Ionescu Gh. (1944-1948, decedat în 1981);
2. Maior Săbăreanu Ion (Divizia HCC, general, decedat în 1957);
3. Căpitan Ionescu (decedat în lagăr în 1945);
4. Locotenenții:

Sima Stelian (1944-1948);
Pogângeanu Gh. (1944-1948);
Șerban Ilie (1944, venit cu HCC);
Lupașcu Ovidiu (1944);
Duțescu Gh. (1944, decedat).

Generalii: Mihail Lascăr, Dimitriu Romulus, Nicolae Mazarini; colonel Nichita. ■

Domnului Dr. Petru Groza,
Președintele Consiliului de Miniștri al
României

București

Ofițerii și soldații români foști prizonieri de război în URSS la trecerea graniței în Patria lor scumpă își îndreaptă gândul către Domnia Voastră și către toți membrii guvernului, asigurându-vă de devotamentul lor către ȚARĂ, TRON și GUVERN. Totodată, Vă rugăm să primiți respectuoasele noastre mulțumiri pentru repatriere și rugămintea de a ne considera alături de bunii români și luptători în marea operă de refacere a noiei României democratice în numele a 1400 ofițeri și soldați români,

*Căpitan Dutzescu Ioan
Căpitan Drăghicescu C-tin
Locotenent Guja Pavel
Locotenent Nicolae Mihalache
Sublocotenent Sfetcu Ioan
Sublocotenent Porcescu Paul
Sergent Berea Ioan
Locotenent Poleacu Virgil
Soldat Aldescu Vasile*

Repatrierea prizonierilor români din URSS, lotul noiembrie 7, 1946, înainte de alegeri. Ziarul *Scînteia*, seria III, anul XVI, nr. 688, p. 3, 27 noiembrie 1946. ■

Prizonieri de război români în URSS, martie 1942, după bătălia de la Stalingrad

7 noiembrie 1944

Maiestate,

Subsemnatele, mame și soții ale ofițerilor români căzuți prizonieri în Uniunea Sovietică din toamna anului 1942, îndrăznim, în preajma zilei onomastice a scumpului nostru Suveran, să facem un călduros apel la Maiestatea Voastră, rugând respectuos pe Maiestatea Voastră să binevoiască a alina neliniștea sufletească a celor cari așteaptă cu încredere și nădejde reîntoarcerea lor în țară.

Ne permitem să solicităm înalta intervenție a Maiestății Voastre pe lângă autoritățile sovietice în drept pentru a putea obține, până la eventuala repatriere a ofițerilor și ostașilor noștri rămași în Rusia, cel puțin permisiunea de a relua corespondența întreruptă de un an și jumătate.

Astăzi, când Uniunea Sovietică este

protectoarea noastră, îndrăznim să punem toată nădejdea în înaltul sprijin al Maiestății Voastre și în sentimentele de umanitate ale puternicilor noștri aliați.

Inimile greu încercate își închină prinosul recunoștinței lor Maiestății Voastre, pe care O rugăm respectuos să binevoiască a ierta apelul nostru desperat și a primi cu prilejul zilei numelui Augustului nostru Suveran cele mai calde urări pentru o domnie îndelungată, spre fericirea țării și a neamului nostru.

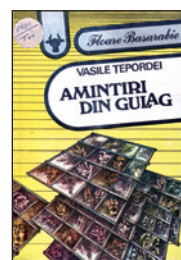
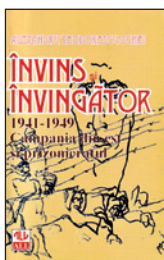
Ale Maiestății Voastre prea supuse și devotate...

Semnatarele scrisorii: Maria Lascăr, Victoria Mazarini, Adela Nedelea, Alina Stănescu, Mauricette Dimitriu, Cristina Brătescu, soțiile celor șase generali căzuți prizonieri în luptele de la Stalingrad. ■

Imagini ale suferinței

Literatura pătimirii

Din motive ușor de înțeles, literatura prizonieratului s-a născut după căderea comunismului. Înainte de 1990, din motive ideologice și diplomatice, nu se publicau cărți despre prizonieratul sovietic, deși unele relatări neutre mai apăreau în presa de specialitate.

Nu e vorba de beletristică, ci de memorialistică, o zonă de graniță între lucrarea de istorie, neutră, rece și bine documentată, și roman, care este o realitate virtuală încărcată de subiectivism.

Numeroasele cărți scrise de foștii prizonieri de război în spațiul sovietic conțin trăiri personale de necontestat, relatate, unele dintre ele sec, după cum a fost de mare talentul evocator al autorului, dar altele scrise cu multă expresivitate și putere evocatoare.

Din toate, însă, reiese ceva foarte tulburător și fascinant pentru noi, cititorii de astăzi, care n-am făcut războiul, dar l-am cunoscut din literatura antifascistă, plină de eroismul firesc al celor ce au învins și au contribuit, astfel, la victoria finală. Acel ceva se referă la efortul extraordinar al militarului ajuns prizonier de a nu se lăsa scufundat în mizeria umilinței morale și spirituale, în pofida decăderii fizice, cauzate de condițiile de lagăr sub orice critică, dincolo de orice închipuire.

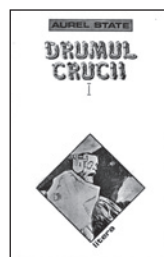
Sunt două categorii de victime ale acestui malaxor al morții, numit de autori în multe feluri: iadul roșu, infernala captivitate, captivitatea sovietică, drumul crucii, Golgota siberiană, gulagul sovietic etc.

Sunt cei care au luptat alături de nemți, într-o alianță hotărâtă de politicieni, nu de ei, și s-au

comportat exemplar ca militari, ofițeri ai armatei regale române, și care au căzut prizonieri în diferite momente ale războiului antisovietic. Ei sunt categoria cea mai numeroasă. Cărțile unora dintre ei au referiri pe larg la acțiunile de luptă la care au luat parte în fruntea soldaților lor, în prima parte, și apoi la condițiile și suferințele din lagărele de prizonieri.

A doua categorie o formează cei care au căzut prizonieri de război pe teritoriul românesc, după întoarcerea armelor la 23 august 1944. Ei, personal, nu puteau fi incriminați de tortionarii lor, cel puțin teoretic, de vina de a fi luptat într-un război de cucerire. Și totuși, au îndurat ani grei de prizonierat, doar pentru vina de a fi aparținut armatei române luptătoare în est.

Aici i se pot reproșa regelui durerea și suferința lor, pentru că insurecția armată nu a fost pregătită cum se cuvine, nu s-au încheiat decât relativ târziu actele în care se stipulau condițiile. Iar condițiile erau de acum impuse de ruși, care se aflau în țară, până în adâncul României. O altă distincție ce trebuie făcută, pentru că situația de fapt a generat multe disensiuni între veteranii de război de-a lungul timpului, este aceea care-i împarte pe prizonieri în cei care au ales să se salveze, lăsându-se încadrați în Divizia „Tudor Vladimirescu” și în Divizia „Horia, Cloșca și Crișan”, ultima nemaiajungând să lupte împotriva fasciștilor, și ceilalți care au decis că este sub demnitatea lor de ofițeri să se lase îndoctrinați de propaganda sovietică, îndurând pătimirea până la capătul ei și iluminându-se

Prizonierii de război - o bibliografie -

Grigore Gheba, *Între viață și moarte*, Publistar SRL, București, 1993, 157 p.

Ioan Costăchel, *Așa cum a fost. Jurnal (1941-1945)*, ediția a doua revăzută și adăugită, Ediție îngrijită de Dumitru Stavarache și Teodor Vasiliu, Editura Artpress, Târgoviște, 2006, 376 p.

Ion Pirvulescu, *Prizonier 12 ani*, Editura Pământul românesc, Bucovina, 1991, 284p.

Achile Sari, *Pahod na Sibir*, Editura Venus, București, 1994, 256 p.

Alexandru Teodorescu-Schei, *Învins și învingător, 1941-1949, Campania din est și prizonieratul*, Ediție îngrijită de Pan Izverna, Editura ALL, București, 1998, 224 p.

Ion Hânguleșteanu, *Pe urmele destinului. Amintiri de pe front și din captivitate 1941-1954*, Cuvânt înainte de Mihai Chiriță, Editura RAMIDA, București, 2000, 506 p.

Aurel State, *Drumul crucii*, vol. I și II, Editura Litera, București, 1993, 234 p. și 270p.

Constantin Strună, *Bate clopotu-n gulag. Drama locotenent-comandorului (r) aviator Dumitru Marinescu, prizonier de război și deținut politic*, Editura Semne, București, 2000, 223 p.

Ioan Grigore Bogdan-Velisco, *Infernala captivitate, relații memorialistice*, vol. I, Fundația „Gheorghe Cernea”, Ploiești, 1999, 121 p.

Ștefan Moldovan, *Patimile după Siberia*, Editura Phoenix, București, 1991, 256 p.

Aurelian Gulan, *Mărturii din Iadul Roșu. De la Vorkuta la Gherla*, Editura Petron, 1995, 208 p.

Nicolae Fuiorea, *Poeme siberiene*, Editura Sitech, 120 p.

Gheorghe Netejoru, *Zece ani în lagărele sovietice. Însemnări pentru posteritate*, Ediția a doua, București, 2001. Ediție îngrijită de Dumitru Roman. Lucrare distinsă cu Premiul Fundației Culturale „Magazin istoric”.

Dimitrie Bejan, *Oranki. Amintiri din*

de o spiritualitate a suferinței care-i face să se simtă superiori.

Acum, când știm că soarta României a fost hotărâtă de mai marii lumii, la Yalta, fără să ne întrebe și fără să ne implice în hotărârea lor, ne este imposibil să mai credem în sintagma că bolșevismul a venit în Carpați adus de tancurile Diviziei „Tudor Vladimirescu”. Ei au ales o altă cale de a se salva și de a-și servi țara ca militari. În acest context, pentru urmașii de azi, grupările după convingerile ideologice de atunci și din perioada imediat următoare nu mai au relevanță. Toți acei militari care au avut neșansa să cadă prizonieri sunt părinții și bunicii noștri, eroii fără noroc ai neamului românesc, pe care îi cinștim și căroră încercăm să le conservăm memoria.

Fără îndoială că există o diferență, o falie între cele două categorii. Unii și-au ușurat existența și s-au adaptat noii situații, alții – supuși indirect exterminării – au suportat gerul, subnutriția, păduchii și mizeria de nedescris a vieții în comun în condiții de insalubritate crasă.

Dar așa e soarta care ne este dată și la care contribuim și noi, fiecare din plin. Toți, indiferent de opțiune, greșită ori nu, discutabilă ori nu din anumite puncte de vedere, sunt vinovați de iubirea de țară, care are multe fețe ca orice iubire omenească.

Argumentul suprem că soarta României era de a trece prin experiența comunistă, pentru mine, cu sau fără formarea de mari unități sub influență sovietică, stă în exemplul Ungariei, Poloniei, Cehoslovaciei, țări de sorginte catolică, intrate și ele în sfera de influență răsăriteană.

Întorcându-ne la memorialistica prizonieratului sovietic, în care este prezentă și campania din Est, premergătoare, nu putem să nu remarcăm un numitor

comun. Și anume, tratamentul subuman la care au fost supuși prizonierii, cu încălcarea tuturor prevederilor tratatelor și convențiilor internaționale. Ofițerii care au scris până acum vorbesc de înjosirea cu bună știință a demnității militare, o desconsiderare cronică a ființei umane, care a avut neșansa de a fi prinsă în timp ce își îndeplinea misiunea, cu credința sinceră că își slujește și-și apără țara. Că o făcea în apărare sau în ofensivă, mai aproape sau peste hotare, asta este o altă poveste.

Am citit, captat pe de-a-ntregul de poveste și de stilul în care e relatată, o astfel de dramă. Este vorba de cartea „Mărturii din Iadul Roșu (De la Vorkuta la Gherla), semnată de Aurelian Gulan. Ofițerul, proaspăt absolvent al Școlii de Ofițeri de Infanterie, șeful promoției 1942, pleacă pe front la cerere, după ce fusese repartizat într-un loc foarte comod. Luptă cu legendarul batalion 4 Vânători de Munte și cade prizonier la Sevastopol, într-o încercuire a trupelor sovietice. Dus într-o închisoare la Simferopol, rezistă presiunilor NKVD-ului și refuză să devină agentul acestora, cu misiune în România. Primește o condamnare de 25 de ani de lagăr de muncă. După un drum care părea că nu se mai termină, ajunge în Siberia, într-un lagăr dincolo de Cercul Polar. E dincolo de lume și de speranță. Rezistă însă, menținut de dârzenie, de mândria nedisimulată a militarului elitist, care nu cedează moral și nu face compromisuri. Își găsește sprijinul în onoarea militară și în credința creștină, rugându-se maicii Domnului, în timp ce-i atingea cu mâna chipul aproape șters de pe tavanul unei mănăstiri, devenită închisoare. Nimic nu-l clintește. Are un dispreț profund pentru camarazii care cedează moral, și-și

abandonează valorile. De aceea îi respinge pe cei ce acceptă să intre în diviziile de voluntari ce urmau să lupte în componența Armatei Roșii. Din punctul lui de vedere, nu există umilință și trădare mai mare.

Temuta poliție secretă a lui Stalin și-l dorea colaborator. Avea o mare calitate pentru aceasta, dacă ar fi cedat: credibilitatea ca ofițer de elită și luptător în unitățile de vânători de munte, și ele de elită. Dar nu cedează!

Este o carte a rezistenței în supliciu. Autorul are multe referiri la personalități, situații și întâmplări ale timpului nu prea exacte. Dar nu aceasta e important. Ci atmosfera și adevărul lui într-o lume a ororii și nedreptății.

Întors în țară, nu l-a așteptat libertatea mult râvnită, ci închisoarea de la Gherla, până în 1964. Cât de mult au reușit să risipească alții din viața acestui om.

Un alt ofițer, Gheorghe Netejoru, ajunge pe linia frontului din Moldova, la Ruginoasa. Nu apucă să lupte împotriva sovieticilor, că vine 23 august 1944. Intră în legătură cu noii aliați, cum era dispoziția, și este trecut peste Prut, cu toți oamenii lui, și făcut prizonier de război. Urmează lungul calvar al mai multor lagăre, cam aceleași care apar în cărțile tuturor. Zece ani de peregrinări prin mizerie și dezumanizare. Și a rezistat. Era fiul preotului din Băneasa (Giurgiu), crescut cu evlavie și în credința că sabia se îngemănează cu crucea, ceea ce-i dă puterea de a rezista. În cartea lui, *Și eu am luptat în Est*, aflată în 2011 la a treia ediție, la Editura Militară, nu face caz de credință, ea există în adâncuri și nu trebuie manifestată, ci la iubita rămasă în țară, așteptându-l cu răbdare și încredere. Timp de zece ani. S-a întors într-o țară la fel de înghețată, ideologic și politic, cu uniforma de ofițer pierdută pentru

multă vreme. Ca luptător în Est, a fost considerat potențial dușman al orânduirii. Dar viața se cerea trăită în continuare. Așa este condiția umană. Nimeni nu poate ști, nici măcar el, de ce a trebuit să fie prizonier în lagăr, atâta vreme cât nu luptase împotriva Uniunii Sovietice și nici măcar nu fusese dincolo de Prut la 23 august 1944.

Ofițerul Petru Munteanu-Iloaia era într-o misiune de aprovizionare a subunității lui de grăniceri, încartiruită undeva, pe lângă Blaj. Intră în conflict cu militarii ruși, proaspăt aliați, care se comportă ca trupe de ocupație și vor să-i rechiziționeze camionul cu alimente. E arestat, judecat în pripă și condamnat la moarte. I se comută pedeapsa la intervenția regelui pe lângă Stalin și este deportat. Face zece ani în Siberia, într-un lagăr, ca tăietor de lemne, alături de deținuți de drept comun.

Grigore Gheba, binecunoscutul matematician și autor de culegeri de probleme pentru elevi, își descrie și el prizonieratul, apoi viața la Oranki și decizia de a reveni cu orice preț în țară, fie și cu mult blamata divizie „Tudor Vladimirescu”.

Un alt autor, Vladimir Kirițescu, este din gruparea celor ce-au dorit să scape de lagăr. Cartea lui, *„Amintiri pentru viitor”*, este din două părți. Prima e o relatare a drumului parcurs de el și soldații din subordine până la Don, unde cade prizonier pentru 2951 de zile. Călătoria aceasta în timp, din lagăr în lagăr, din umilință în umilință, formează a doua parte.

Există un realism al relatării care ni-l arată pe soldatul român comportându-se pe front ca orice soldat. Adică nu idealizează eroic, ci privește critic comportamentul, metehnele, mentalitățile, istețimea și prostia, lăcomia aproape blândă, dar oarecum imorală etc. Toate surprind

captivitate, Editura Tehnică, București, 1995, 308 p.

Radu Mărculescu, *Pățimiri și iluminări din captivitatea sovietică*, Editura Albatros, București, 2000, 530 p.

Comandor (r) Mihai Chiriță, *Prizonier de război în Uniunea Sovietică*, Editată de Liga Navală Română, Filiala Constanța, cu sprijinul Statului Major al Marinei Militare, 1999, 36 p.

Petru Munteanu-Iloaia, *Zece ani pe Golgota siberiană*, Editura Eminescu, București, 2000, 92 p.

Constantin Băcescu, *Pentru pământ și cruce, jurnal de război, memorii din lagărul siberian*, Editura Reîntregirea,

Mr. (r) Sandru V. Cernat, *Prizonier în lagărele sovietice*, Editura Corgal Press, Bacău, 2008, 106 p.

* * *

Convenție de armistițiu între Guvernul Român pe de o parte și Guvernul Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii pe de altă parte. București, M.O., Imprimeria Națională, 1944, 11 p. (Ministerul Afacerilor Interne) BA

Convenție de armistițiu între Guvernul Român pe de o parte și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii pe de altă parte. București, Imprimeria căilor ferate române, 1944, 15 p. BA

Convenție de armistițiu între Guvernul Român pe de o parte și Guvernele Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii pe de altă parte din 12 septembrie 1944. București, f.e., 1944. 7 p. BMMC

*** *Cuvinte pentru prizonierii înapoiți în Patrie*. [București], Editura Ministerului Informațiilor [1947]. 21[-23]p. (Inspectoratul general al armatei pentru educație). BA

Dispozițiuni relative la executarea Convenției de armistițiu între guvernul român pe de o parte și guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite

ale Americii. F.1., f.a. 74 p (Ministerul de Război) BMMC

*** *Divizia a 2-a voluntari români "Horia, Cloșca și Crișan" (Aniversarea unui an de existență)*. București, Editura Inspectoratului General al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă, 1946, 11 p. BA

Florescu, Mihail. *"Voluntarii libertății" din România. Discurs parlamentar*. [București], Editura Partidului Comunist Român, Tipografia Eminescu, 1947, 20 p. BA

Cuprinde discursul parlamentar cu prilejul dezbaterii Legii pentru punerea în drepturile convenite a foștilor voluntari români în războiul Spaniei republicane, precum și în rândul Rezistenței franceze și al armatei sovietice.

Maltopol, Mihail. *Acolo... în sat. Un episod din viața voluntarilor români "Tudor Vladimirescu" în URSS* [București], Editura "Cartea Rusă", Tipografia "Țaranul", [1945], 55 p. BA

Arhiva istorică a P.C.R. Caseta 446-447, Dosar 54, Prizonieri de război

Rola P.II. Decizia de cercetare a prizonierilor

Dispăruți în al doilea război mondial. Soarta a 1,2 milioane de soldați germani încă neelucidată, în IFDT 3/2001

Matei Ioan, *Deportat în țară străină*, Editura ALL, București, 1998, 223 p.

E. Daia, *Foști prizonieri în U.R.S.S.*, Editura de Stat, București, 1949, 190 p.

Maier (r) Iniță Pânzaru, *Un pas la stânga, un pas la dreapta și... Micurinski, Oranki, Mănăstârka*, Ed. Universității din București, 2008.

Ioan Patca, *Și eu am fost la Stalingrad*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2008, 110 p.

Gavin Bowd, *Memoria războiului, 1941-1945*, Editura Pro Historia, București, 2006, 144 p. ■

un soldat român care luptă prin marile stepe, cu gândul la cei de acasă și la nevoile ce-l așteaptă.

Ca prizonier, trece prin aceleași experiențe ca toți ceilalți care și-au scris amintirile. Fără patimă însă. Bolile, sărăcia, epuizarea, condițiile precare de curățenie, inconfortul, foamea, toate sunt prezente. Dar parcă există și o tentativă de a se pune în locul celuilalt și de a înțelege situația și de la capătul celălalt al firului. Iată ce spune autorul: „Rușii, mai în glumă, mai în serios, se plâneau de propriile lipsuri datorate războiului peste care se suprapunea, acum, neașteptat de mare, numărul prizonierilor care le căzuseră pe cap, peste cele mai optimiste aprecieri ale lor.”

Ajuns în lagărul de la Oranki, căpitanul Kirițescu asistă la toată munca de lămurire dusă printre prizonieri pentru a-i întoarce împotriva politicii guvernelor din țările lor. El este una dintre țintele vizate de Ana Pauker. Era fiul unui magistrat militar, deci cu tradiție militară în familie. Dacă îi integra în mișcare și în divizia românească ce urma să se înființeze ar fi fost un câștig.

Este o carte bine scrisă, ce merită citită. În ea se oglindește printr-un remarcabil efort stilistic toată tragedia ofițerului român ajuns prizonier. După ce trecuseră prin apocalipsa câmpului de luptă, în care moartea rânjea însângerată din toate părțile, ajunși prizonieri, călătoresc cu trenurile morții spre gurile iadului ce sunt lagărele de prizonieri. Aici aceeași poveste: moartea putredă, buboasă și plină de păduchi rânjește de după trunchiurile de copaci, din latrinele prin care se ajungea cel mai simplu și imbecil cu putință în lumea de dincolo, din baia mucegăită, din așternutul de paie încinse și din toate lucrurile ce le înconjoară speranța invalidă.

Printre cărțile cu această tematică

publicate în acești douăzeci de ani sunt și câteva mai speciale. Eroii lor n-au îndrăznit să se aventureze întrale scrisului, găsind o altă formulă pentru consemnarea trecutului lor. Astfel, locotenent-comandorul aviator Dumitru Marinescu și-a lăsat trăirile din viața de prizonierat și din cea de deținut politic, după întoarcerea în patria mamă, în grija ziaristului militar Constantin Strună. Așa a fost posibil ca în anul 2000 și noi să auzim (citim) cum „Bate clopotu-n gulag”. Un alt ziarist, colonelul (r) Iulian Patca, de la Cluj, și-a îndemnat tatăl, Ioan Patca, să iasă din îndelungata lui tăcere postbelică și să-și amintească pentru noi că și el a fost la Stalingrad. A luptat și a îndurat gerurile cumplite ale iernilor rusești, s-a întors acasă pentru a lupta pentru Ardeal, locul lui natal. Dar nu-i plăcea să-și amintească de război. Nu prea vorbea despre asta. Viața trebuia trăită fără prezența acută a mării traume.

Nu mă pot referi la toate relatările scrise sub semnul clopotului din gulag pentru care cer scuze autorilor. Doresc doar să atrag atenția celor ce n-au cunoscut războiul spre o literatură a hotărului dintre viață și moarte, în care omul nu mai înseamnă nimic, deși este animat de măreția gloriei și a datoriei sacre. Ce bine ar fi dacă generațiile tinere și toți căzuții la ultimul bacalaureat le-ar putea citi! Poate ar învăța că cea mai cumplită afacere pe care au inventat-o oamenii și pe care au practicat-o de când se știu este războiul.

Din păcate, împărăția lui Dumnezeu, cea bazată pe iubire, fiind neajunsă pe pământ, unele războaie au trebuit duse. Cu câtă suferință și moarte! Neuitându-le ororile, poate vom ajunge într-o zi să nu mai mergem la război! ■

**General de brigadă (r)
Grigore BUCIU**

Incredibilul care doare până la refuz

Chioșcuri contra monumente

Citesc în DEX, în dreptul cuvântului *chioșc*: construcție ușoară (de lemn) așezată în grădini particulare sau publice (ca adăpost la umbră, pentru odihnă etc.). Dacă ar fi să ne luăm după dicționare, o asemenea construcție n-ar avea ce căuta într-un spital. Cum viața tinde mereu să iasă din tipare, n-are rost să ne mai minunăm de faptul că, de ceva vreme, în incinta Spitalului Militar Central (folosesc vechea denumire, actuala fiind mult prea lungă și întortocheată) a răsărit un chioșc lustruit ca la carte.

Or mai fi și altele, cine știe! În fond, dacă instituția are bani, de ce să nu-și tragă și niscaiva chioșcuri în care, nu-i așa, bolnavii sau chiar vizitatorii să poată sta la taifas, ca să-și mai omoare din plictis și să se însănătoșească mai repede... Chestie de psihologie și, firește, de grijă față de oameni! Oricât de cârcotaș ai fi, nu poți să nu saluți o așa inițiativă?!

Și totuși, nu pot să nu întreb: de ce a fost plantat acel chioșc taman acolo? Să nu fi văzut, oare, conducerea instituției că la doar

trei pași se află Monumentul eroilor sanitari căzuți în Primul Război Mondial? Să nu fi știut tocmai ea, conducerea, că orice monument are o **zonă de protecție**, în care este interzis să se ridice vreo construcție sau orice altceva care ar știrbi din caracterul solemn al acelei opere comemorative? Are Spitalul Militar Central atât de multe monumente, încât să-și poată permite să le ignore pe unele, să nu-l intereseze cum sunt îngrijite și cum arată?

Ar mai fi și alte întrebări, dar mă abțin să le pun. Îngăduită-mi fie, stimați cititori, doar o simplă constatare: DEX-ul are dreptate! La câtă sărăcie este în țara asta și în sistemul sanitar, de chioșcuri aveau nevoie bolnavii din Spitalul Universitar de Urgență Militar Central "Dr. Carol Davila"!...
(D. ROMAN) ■

CAMIL PETRESCU

În 1926, revista *România Eroică* găzduiește în paginile sale câteva versuri alte scriitorului Camil Petrescu (22 aprilie 1894-14 mai 1957). Colaborarea cu marele scriitor nu este întâmplătoare, conducerea revistei propunându-și să atragă în paginile sale "frunzașii scrisului românesc". "Ne vom sili – se arăta într-un editorial din anul 1926 – să-i dăm [revistei - n.n.] o răspândire cât mai întinsă, făcând dintr-nsa un organ important de educație literară, artistică, patriotică!"

Camil Petrescu era, la acea vreme, un nume consacrat în literatura noastră. După tragica experiență a războiului, la care participase în calitate de ofițer de rezervă, fiind rănit și luat prizonier, scriitorul reușise să publice volumul de versuri "Ciclul morții" și piesele de teatru: Jocul ielelor (1918), Act venețian (1918), Suflete tari (1921), Danton (1924-1925), Mitică Popescu (1925-1926).

Visul lor

Pășiți ușor alături de marile morminte
Când sufletele voastre le trec pe dinainte
Tresar subț scut de humă, iluzii de eroi
Căci ei gândiră totul într'altfel decât voi.

Ei socoteau atuncea, porniți subț fald de steaguri
Căci vor aduce iarăși pe-aceste vechi meleaguri
Ceva din năzuința ce zace adânc subț strane,
Ceva din gândul sumbru al vechilor icoane.

Așa cum ei, strămoșii, cu stema de acvile
Sciau cu fier și sânge istoricile file,
Visau eroii aceștia un nimb de biruință
Ca să'nacunune aprig străvechea suferință.

Dar astăzi văd că totul scăzut e și umil,
Că visul lor apasă doar umeri de copil.
Pășiți ușor alături de marile morminte
Nu răscoliți a morții aducere aminte. ■

30

ROMÂNIA EROICĂ

VISUL LOR

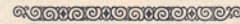
Pășiți ușor alături de marile morminte
Când sufletele voastre le trec pe dinainte
Tresar subț scut de humă, iluzii de eroi
Căci ei gândiră totul într'altfel de cât voi.

Ei socoteau atuncea, porniți subț fald de steaguri
Căci vor aduce iarăși pe-aceste vechi meleaguri
Ceva din năzuința ce zace adânc subț strane,
Ceva din gândul sumbru al vechilor icoane.

Așa cum ei, strămoșii, cu stema de acvile
Sciau cu fier și sânge istoricile file
Visau eroii aceștia un nimb de biruință
Ca să'nacunune aprig străvechea suferință.

Dar astăzi văd că totul scăzut e și umil
Că visul lor apasă doar umeri de copil
Pășiți ușor alături de marile morminte
Nu răscoliți a morții, aducere aminte.

Camil Petrescu

CURTEA MARȚIALĂ

de C. Ardeleanu

— „Toate bune.... Incet incet, o să ajungem
să ne organizăm ca o adevărată armată, vrednică
de libertățile și drepturile pe cari i le dă,
acordă revoluția. Pentru aceasta, tovarăși,
trebuie să înființăm Curtea Marțială care să
judece procesele „cauzei”, cu cea mai mare
asprime, căci de acela am desființat fostele
judecături și tribunale, a căror veche și mu-
cegănită organizație, nu se mai potrivește vre-
murilor de azi.

— „In ceceae privește atingerile drepturilor
noastre, tovarăși, trebuie să fim nu numai aspri
„In judecata acestor contra revoluționari, dar
„trebuie să fim...”

— Cam așa a spus Lenin, cam așa s'a făcut
prin centrele mari ale Rusiei și cam așa o să
facem și noi... Ce ziceți?..
N'auziți tovarăși?..

— Cam așa să facem și noi, răspune în-
trezul Soviet.

Pentru ca judecata să fie chibzuită, în trebile
ei, și pentru ca revoluția să fie dreaptă față

SPRE SOARE

Ostașilor aviatori români

I

Sburam, sburam spre soare, spre divinul
Excelsior... un vis, cel mai curat
Și nu doar sufletu-mi țara să măsoare
Ci lutul meu spre soare a sbrutat!!

II

Sburam, pluteam... Imbrățișam lumini...
Și acolo sus am înțeles jertfirea
Eroilor ce-au dispărut senini;
Înfăptuind aripă să'nfrunte jirea.

III

Și-au biruit. Așa aș vrea și eu
Ca sufletu-mi țara să măsoare
Să mă'nalt, s'ating pe Dumnezeu
Și în urmă să dispar în soare.

Natalia Vasiliu

0 scrisoare de la Cincinat Pavelescu

către
generalul
Ioan
Dragalina

Originalul a fost păstrat de generalul Corneliu Dragalina, care, în 1947, l-a dăruit nepotului lui, ing. Andrei Săvulescu. În mai 2011, soția lui Andrei Săvulescu, Coco Săvulescu, stabilită în Germania, a trimis scrisoarea originală lui Opritsa Dragalina Popa, în America.

Generalul Ioan Dragalina n-a apucat să citească scrisoarea, care a sosit la câteva zile după moartea lui.

Scrisoarea vede pentru prima dată lumina tiparului. Mulțumim și pe această cale tuturor celor din familia Dragalina care au păstrat, în pofida vicisitudinilor vremurilor, documente de mare simțire românească, așa cum sunt și rândurile poetului Cincinat Pavelescu.

Sinaia, 19 Octombrie 1916

Iubite și ilustre general,

Citesc în jurnalele de azi că și fiul d-tale e rănit. Iată că, după sângele glorios al tatălui, fiul înnobilează pământul sfânt al țării cu vloga vieții sale generoase și închinată patriei.

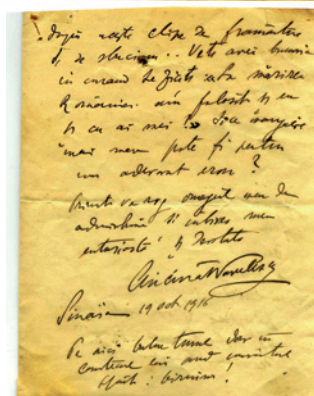
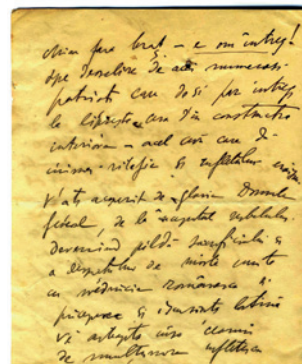
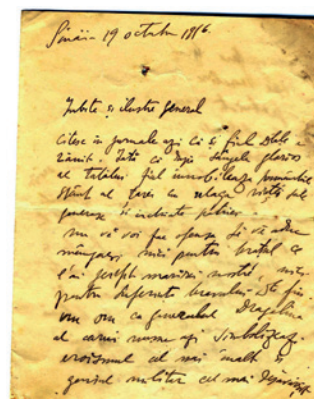
Nu vă voi face ofensa să vă aduc mângâieri, nici pentru brațul ce l-ați jertfit mării noastre, nici pentru suferința bravului d-tale fiu. Un om ca generalul Dragalina al cărui nume azi simbolizează eroismul cel mai înalt și geniul militar cel mai desăvârșit, chiar fără braț – e un om întreg! – spre deosebire de acei numeroși patrioți, care deși par întregi le lipsește ceva din construcția interioară – acel ceva care dă inimei vitejie și sufletului eroism.

V-ați acoperit de glorie, domnule general, de la începutul rezelului, devenind pilda sacrificiului și a disprețului de moarte, unite cu vrednicia românească și priceperea și iscusința latină. Vă așteaptă însă ceasuri de mulțumire sufletească, după aceste clipe de frământare și de sbucium. Veți avea bucuria în curând să ziceți "Ia mărirea României am folosit și eu și cu ai mei!". Și ce mângâiere mai mare poate fi pentru un adevărat erou?

Primiți, vă rog, omagiul meu de admirație și iubirea mea entuziastă și devotată,

Cincinat Pavelescu

Pe aici bubuie tunul, dar în cântecul lui aud cuvântul sfânt: biruim! ■

Scrisoare fără răspuns

In memoriam:
– lui Constantin, tatăl surorii mele,
căzut în Al Doilea Război Mondial),
– mamei Anghelușa-Ana (decedată la 29 mai 1997)
Dedicată sorei mele Ana
și tuturor celor ce-au
împărțit asemenea soartă.

S-a repezit acasă, de pe front,
Toader din deal; băiatul lui Cepoi.
Schimbat și slab; c-un deget bont.
Dar se întoarce bietul, înapoi.
Ca dintre îngropați, a venit ieri.
Ne-a povestit... ce foc... ce moarte... ce
dureri...!
Ne-a spus că te-a lăsat întreg; dar
necăjit...
Îngrijorat și tulburat; ca la război...
Dar, că ai fi puțin mai liniștit
Dacă ai ști câte ceva... de noi.
Așa, că mă grăbesc să-ți scriu, Costică
dragă!
O noapte-ntreagă a plâns copila noastră.
Pân' s-a făcut albastră.
Poate a plâns de dor.
Că vrea să te cunoască...!
Iată, dar, vestea așteptată...
Ești tată; ai o fată!
Căci, timpul a trecut...!
A împlinit curând un an de zile.
În iarnă s-a născut.
Și seamănă cu tine,
E... viespe neastâmpărată.
Acum, se smiorcăie
Și... bâzâie lângă covată.
Nu vrea nimic...
Nici legănată pe picioare.
Și țipă uneori, în disperare.
Sărmana mama, abia își duce boala.
Dar a promis că mai așteaptă...
Ziua când să te vadă iar la poartă...!
Și fata-ți va ieși în cale.
Căci merge în picioare de la nouă luni.
Dar te întreb: nu am fost noi nebuni...?
Vom mai trăi s-o facem mare...?!
Că-s vremuri de război; e greu.
Ne ține numai Bunul Dumnezeu.
Eu, mama și Zamfira; trei femei.
Lemne-s pe... sponci și e polei.
Fumul din nou a năpădit în casă.
Nu a ajuns la tine? Nu-ți miroasă?
La noi e iarnă grea.
Noapte și zi pâlpâie-n sobă focul.
Tu cum te simți? Ești sănătos?
Să nu mi te ia... frontul!
Parcă te văd și îți aud și râsul.
Dar pân'antuncea... mă înecă plânsul.

Însă necazul altora e și mai mare.
Măcar, noi suntem toate-ntregi
Și pe picioare...!
Să nu îl supărăm pe Dumnezeu
Cu jeluirea și-ndoiala...
Dar, iaca; m-am luat cu graba...
Să știi; i-am pus numele meu
(Cel dat de popa, la botez;
Nu, Anghelușa; Ana!)
Ai grijă; te-așteptăm să vii cu bine.
Să te întorci; căci ne e dor de tine.
Vezi, tu, cum faci... până ce vii,
Poate găsești ocazia să scrii.
Și împletind durerea cu-așteptarea,
Își încheie tânăra mamă,
Lângă foc, scrisoarea.
Însă, în loc de semnătură,
Gând grabnic îi veni atunci.
Pe foaia cu liniatură,
Prinsese conturul mâinii mici.
Cu litere tremurătoare,
Ce umezeau cenușa vetrei,
A adăugat lângă desen:
„**Este mânuța fetei.**”
Dar când furtuna vieții se abate
Asupra ta, unde s-o mâni...?!
Căci, numai după două săptămâni
Primi mama... neașteptata carte.
Printr-o cernită telegramă,
Era chemată la dispensar, în grabă,
Să-și recunoască soțul; și să-l vadă.
Un glonț de armă tras cu-ndemănare,
Trecuse „drept prin inimă”
Și prin a ei scrisoare.
În roșul sângelui de pe scrisoare
Și de pe cămașă,
Se învăteau cu tânăra femeie
Imagini de acasă...
Și-o sfărtecau usturător
Ca pe un... câmp de luptă
Cartușele purtând... otravă...
De întrebare ne-nteruptă:
„De ce a fost, oare, să moară?
De ce n-a așteptat...?
Abia am făcut nunta.
Ca ieri... ne-am cununat.
Ce ursitoare neagră
I-a blestemat covata...
De nu a avut zile

Nici să își vadă fata?
Și eu, ce vină mare am...?
Că doar, n-am supt la țâță starpă
Să fiu cu un copil de-un an
Vadană și săracă?
Ce îi voi spune fetei,
Când ea va crește mare
Și-n sărăcia vetrei
Va căuta mâncare...?
Iar când și gerul iernii
Va arde pân' la os,
Când va-mbrăca surtucul
Rărit și-n spate ros,
Ce voi simți în suflet,
Când n-oi avea nici ața
Cu care să-i l cos...?!
Putea să ne-ardă casa.
Și-așa, e friguroasă și bătrână.
Dar el să fi venit acasă.
Chiar de era să vină
Rănit sau aplecat și ciung,
Fără picior sau făr-o mână.
Căci harnic și robust era.
Ne-am fi-mpăcat cu timpul
Și cu-acest fel de soartă...
Am fi muncit cu ziua.
Ne-am fi făcut o casă.
Fata ce își va aminti? Ce știe ea...?
Nu știe ce-a văzut... cine era...
Eu am adus-o să îl vadă.
Să-i întâlnesc măcar acum...
E prima ei ieșire din ogradă; primul
drum...
Bolborosea privind... sunete ne-nțelese.
Poate-ntreba <ce este... cine este...?>
E mică... nu a înțelese nimic...
Eu va trebui să îi explic...”
Muțise mama cu fruntea în pământ.
Și a rămas cu sângele... în gând.
Cu pașii moi, trecându-și peste ochi,
broboada,
Se-mpleticea strângând la piept
Chipul... nefericirii: ANA! ■

30 august 2007

Maria Diaconu
Piatra-Neamț

SUA. JPAC.

În căutarea militarilor dispăruți

Ca angajat vreme de 10 ani într-o misiune ONU, am avut șansa să cunosc aproape toată America, să înțeleg filosofia de viață a americanilor și să mă minunez de nivelul de civilizație la care a ajuns această națiune atât de tânără, oricum mult mai tânără decât națiunea română. Și de câte ori am încercat să fac comparații, am constatat cu tristețe că, noi, românii, suntem... incomparabili. Cred că experiența americană nu poate fi înțeleasă decât la ea acasă. De aceea, ar trebui ca toți românii, cu mic, cu mare, să fie duși, fie și pentru o zi, să vadă cu ochii lor lumea de peste Ocean. Poate că abia atunci, rușinați și umiliți de neputința și înapoierea lor, ar înțelege că este timpul să se pună pe treabă... Cum așa ceva este imposibil de realizat, cred că este de datoria noastră, a celor care am vizitat America, să prezentăm cele văzute acolo. Nu de dragul Americii sau pentru a le face propagandă (a trecut vremea anilor '40 – '50, când, noi românii, nu mai conțeneam cu laudele marelui popor sovietic de la Răsărit!), ci pentru a ne trezi conaționalii la realitate.

Am fost impresionat de modul cum americanii știu să-și cinstească eroii și să-și îngrijească operele comemorative de război. Este incredibil: în toată America nu vei găsi un monument al eroilor în paragină sau măzgălit cu grafiti, așa cum se întâmplă pe la noi! Ca fost ofițer al Armatei române, m-am interesat în mod special de experiența americană în identificarea și recuperarea militarilor căzuți în războaie sau dați dispăruți în orice alte împrejurări legate de îndeplinirea misiunii lor.

Desigur, orice stat are datoria morală să-și caute luptătorii dispăruți în războaie și să le cinstească memoria. Și în această privință, americanii ne dau o lecție de viață admirabilă, care merită cunoscută și învățată...

În 2003, în SUA a fost înființată Direcția pentru Evidența Prizonierilor de Război și a Dispăruților în Luptă – Joint POW/MIA Accounting Command, JPAC – care are misiunea de a aduna informații despre americanii dați dispăruți în conflictele la care au luat parte și, în cazul prizonierilor, de a face toate demersurile pentru repatrierea lor. O misiune deloc ușoară, dacă ținem seama că armata SUA a acționat pe toate continentele lumii, atât în cel de Al Doilea Război Mondial, cât și după aceea, în Vietnam, Korea, Laos, Cambodgia etc. Potrivit datelor oficiale, SUA nu mai au, în acest moment, niciun prizonier de război în alte state. Numărul dispăruților este estimat la 84 711 de militari (piloți, marinari și pușcași marini, infateriști etc.), o cifră care, prin activitatea JPAC, se micșorează de la an la an.

Având sediul în insula Oahu, statul Hawaii, JPAC continuă eforturile de peste 30 de ani ale mai multor instituții, cum ar fi: Laboratorul Central al Armatei pentru Identificare, Direcția pentru Evidență ș.a. JPAC

dispune de cel mai mare laborator criminalistic din lume (Laboratorul Central de Investigații – CIL) și de circa 400 de specialiști, care au fost selecționați din armată, marină, aviație și departamentul marinei civile. De asemenea, are detașamente dislocate în câteva regiuni ale globului, care contribuie la investigațiile pentru identificarea și recuperarea rămășițelor dispăruților: Bangkok-Thailanda (Detașamentul 1), Vietnam (Detașamentul 2), Vientiane-Laos (Detașamentul 3). În Pearl Harbor-Hawai, se află un detașament pentru refacerea personalului întors din misiune.

Deosebit de complexe, investigațiile pentru identificarea americanilor care au murit în conflicte, dar nu au fost încă repatriați, se desfășoară în strânsă cooperare cu alte organisme și agenții, printre care: Oficiul prizonierilor dispăruți, Departamentul de Stat, Statul Major General, Comandamentul American din Pacific, Agenția de informații a armatei, Departamentul Medical

1. Statul Washington. Memorialul ridicat de miliardarul american Samuel Hill în onoarea celor care au căzut în ultima conflagrație mondială și în războaiele din Korea și Vietnam. În centru sunt prezentate categoriile de forțe care au participat la război, iar în stânga și în dreapta, numele militarilor din statul Washington care au murit pe câmpul de luptă.

2. Indianapolis, Indiana. Imagine a Memorialului eroilor din Indiana căzuți în război.

3. Monumentul lui Charles G. Abrell din Corpul pușcașilor marini, dispărut în 10 iunie 1952 în Korea. Medalia de onoare oferită de municipalitatea

orașului Terre Haute, Indiana.

4. Memorialul Samuel Hill (detaliu). Trepiedul pe care scrie POW-MIA (Prisoner of War – Missed in Action; Prizonier de război – dispărut în misiune).

5. Memorialul veteranilor de război din Hermiston, statul Oregon (detaliu).

6. Indianapolis, Indiana. Imagine a Memorialului eroilor din Indiana căzuți în război.

7. Memorialul veteranilor de război din Hermiston, statul Oregon (detaliu)

8. Memorialul veteranilor de război din Hermiston, statul Oregon (detaliu)

9. Memorialul veteranilor de război din Hermiston, statul Oregon (detaliu)

10. Memorialul veteranilor de război din Hermiston, statul Oregon (detaliu)

American, Institutul Patologic al Armatei. Unele din aceste instituții sprijină JPAC în desfășurarea negocierilor tehnice cu reprezentanții guvernelor statelor în care urmează să aibă loc misiunile de identificare și repatriere a rămășițelor pământești ale prizonierilor de război.

În medie, se fac în jur de șase identificări pe lună, ceea ce înseamnă că într-un an au loc cel mult 100 de repatrieri. Investigațiile încep cu o cercetare istorică amănunțită (corespondență, hărți, fotografii, jurnale istorice ale unităților, fișe medicale, mărturii personale) a conflictului și a împrejurărilor în care au dispărut luptătorii. În fiecare moment sunt cercetate în jur de 1000 de dosare. În multe cazuri se apelează la arhivele altor state, dar și la veterani de război și istorici străini, la familiile militarilor dispăruți, la cercetători amatori etc. Experții JPAC

pun cap la cap toate informațiile, alcătuiind așa-numitele „dosare pierdute” ale militarilor dispăruți. La reconstituirea acestor dosare participă chiar și serviciile de informații. Abia după ce dosarul a fost întocmit, o echipă de investigație se deplasează la fața locului. JPAC dispune de șase echipe de investigații, a câte nouă specialiști: analiști, traducători, medici și, în cazuri speciale, antropologi, geografi, tehnicieni (pentru identificarea resturilor avioanelor și echipamentelor militare). Cercetările la fața locului durează în jur de 35 de zile, membrii echipelor implicându-se în toate activitățile, de la interviuarea localnicilor până la recunoașterea terenului, pentru evitarea accidentelor, și la exhumarea osemintelor.

Ceremoniile de repatriere

Dincolo de partea tehnică și diplomatică, această acțiune îmbracă și o dimensiune solemnă, americanii fiind deosebit de sensibili la modul în care se acordă onorurile militare celor care au murit pentru America! Am fost martor la un asemenea ceremonial și, o spun cu mâna pe inimă, am simțit – român fiind, și nu american! – cum mi se încrețește pielea de emoție. Americanii sunt simpli în măreția lor! Ceremonialul repatrierii este cu adevărat emoționant. Totul este atât de bine organizat și atât de firesc, încât nu se poate să nu te impresioneze. Este un eveniment la care participă o gardă de onoare și ofițeri superiori din

toate categoriile de arme. Sunt de față veterani de război, membrii familiilor, ofițeri activi din garnizoanele unde și-au avut reședința militarii dispăruți și ale căror rămășițe au fost repatriate. De fiecare dată, se acordă onoruri la cel mai înalt nivel, indiferent de gradul sau funcția pe care le-au avut cei căzuți pe câmpul de luptă.

Al Doilea Război Mondial

La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial peste 78 000 de militari americani au fost dați dispăruți, din care s-a apreciat că doar 35 000 pot fi repatriați, Multi dintre ei au pierit în oceane, odată cu scufundarea vaselor. JPAC și-a concentrat atenția în zonele de conflict unde au participat trupele americane: Panama, Okinawa, Insulele Solomon, Insulele Makin și Wake, Papua Noua Guinee, Indonezia, China etc.

Războiul din Coreea

Peste 8100 de americani au fost dați dispăruți în Coreea. În perioada 1954-1990, SUA au considerat că este extrem de dificilă acțiunea de repatriere a rămășițelor militarilor căzuți în Coreea de Nord. Totuși, în anii 1990-1994, Coreea de Nord a inițiat, în mod unilateral, acțiuni de repatriere, predând Statelor Unite rămășițele pământești a 200 de militari americani. Dintre aceștia, foarte puțini au fost identificați, datorită relațiilor tensionate dintre cele două țări.

Războiul Rece

JPAC a primit din Rusia câțiva militari ale căror avioane au căzut în misiunile executate în timpul Războiului Rece, mai ales în Marea Japoniei și în zona Vladivostokului. Dar testele ADN au arătat că aceste rămășițe nu sunt ale militarilor dispăruți. Această constatare a mărit dezamăgirea părții americane, care nu a avut posibilitatea să acționeze în zonele pe care le considera importante pentru cauza lor. JPAC va continua demersurile pentru a elucida și a rezolva toate cazurile legate de această zonă.

Detășamentul nr. 1, Bangkok (Thailanda)

Înființat în 1992, cu scopul de a acorda suport logistic tuturor misiunilor desfășurate în Thailanda, Cambodgia, India și Burma. Birourile sale se află în Ambasada Americană. Detășamentul are acces la logistica Bazei Regale Thailandeze marină-aviație din U'tapao. Este compus din 3 militari și 5 civili.

Programul JPAC

În anul fiscal 2011 (1 oct. 2010 - 30 sept. 2011), JPAC va desfășura 75 de misiuni de investigare și recuperare în 14 țări (Vietnam, Laos, Coreea, Cambodgia, Papua Noua Guinee, Filipine, China, Zap, India, Kribati-Tarawa, Canada, Olanda, Germania, Franța). 43 de echipe vor fi trimise pentru a sprijini operațiunile de cercetare din Vietnam, 12 echipe vor acționa în Coreea și 21 își vor concentra atenția pe operațiunile din cel de-al Doilea Război Mondial.

Pentru siguranța echipelor sale, conducerea JPAC nu face publice detaliile viitoarelor misiuni: datele de deplasare, localizarea cercetărilor sau componența echipelor. ■

**Colonel (r) ing. dr.
Nicolae MĂRUNȚELU**

Principele Nicolae

Regina Maria

Testamentul moral al Reginei Maria

Nepoata generalului erou Ioan Dragalina (1860-1916), căzut în luptele de la Jiu, în toamna anului 1916, doamna Opritsa Dragalina Popa, a cărei familie a emigrat în 1969 în Statele Unite și s-a stabilit, în cele din urmă, în orașelul Elk Grove din California, păstrează în arhiva personală o scrisoare a Reginei Maria către fiul ei, principele Nicolae (1903-1978, Lausanne). Este o scrisoare în limba engleză, de patru pagini, scrisă de mâna Reginei, în care îi spune fiului cum ar dori să se comporte ca om și ca os domnesc; îl roagă să fie ponderat în toate și să continue munca pentru ridicarea României. Speranța ei este în el, fiindcă fiul cel mare, Carol, a abdicat din punct de vedere moral.

Regina își roagă fiul să păstreze

scrisoarea în Biblie și să o citească din când în când, ca să nu uite cele scrise.

Este un adevărat testament moral, scris cu dragoste de mamă și de țară.

După ce a citit scrisoarea, principele Nicolae i-a dat-o adjutantului său în statul major regal, locotenent-comandorul Virgil Dragalina (fiul generalului erou), care fusese mișcat până la lacrimi de rândurile Reginei. Locotenent-comandorul Virgil Dragalina (1890-1980, New York) a păstrat scrisoarea cu sfințenie toată viața. În anul 1975, când a emigrat în America, a luat prețiosul testament cu sine și l-a înmănat spre păstrare fiicei sale, Opritsa Dragalina Popa.

În primii ani ai carierei sale de ofițer de marină, ambarcat

pe bricul "Mircea", în 1913-1914, Virgil Dragalina a fost însărcinat să se ocupe de distracția și supravegherea copiilor familiei regale, prințesele Marioara și Ileana și prințul Nicolae, pe care îi plimba cu barca ori îi însoțea la Pavilionul regal de la Constanța, la Mamaia sau în alte locuri. (Întâlnirea cu odraslele regale este evocată pe larg în volumul *Escadrița de Nistru*, apărut în acest an la Editura Militară.).

Iată conținutul scrisorii (traducerea: Opritsa Dragalina Popa):

Sinaia, iulie 14, 1926

*Nicky, băiatul meu,
Cât îți s-ar părea de curios, vreau să-ți las aceste cuvinte, după ce nu voi mai fi. Tu știi, Nicky, dragul meu fiu, ce însemnați voi, copiii mei, pentru mine. Mi-am pus toată dragostea, speranța, credința în voi. Fiecare dintre voi, când a venit pe lume, a fost o nouă speranță, o nouă iubire, o nouă ușă deschisă spre un ideal...*

Rând pe rând am făcut pentru voi tot ce am putut – n-a fost niciodată ușor, dar v-am iubit pe toți cu pasiune, deși îmi vine greu să-mi exprim sentimentele.

Acum ești la o răscruce a vieții, toți ochii sunt pe tine și numai de tine depinde să faci ceea ce trebuie. Inima mea de mamă urmărește cu teamă fiecare pas al tău, fiecare impuls,

Virgil Dragalina

și crispatele mele speranțe îți urmăresc atât victoriile cât și eșecurile.

Durerea trădării lui Carol mi-a ucis parțial credința, a înjunghiat viețile noastre cu o brutalitate pe care timpul nu o poate șterge.

Ai grijă, Nicky! fii speranța noastră, fii stâncă și consolarea noastră, fă ca scopul vieții noastre să fie ajutorul dat altora, fă ca să putem îndeplini și consolida opera începută de noi. Tu știi că Papa și cu mine, întocmai ca bătrânul nostru unchi și mătușă, am renunțat la orice sentiment egoist pentru a trăi cu singurul și unicul ideal: ridicarea României.

Tu poți să ne ajuți ca nimeni altul, sau ca nimeni altul poți să împiedici și chiar să distrugi ceea ce am realizat. Ceea ce e de făcut nu este ușor, și nu vreau să te amăgesc nicio clipă cu speranțe deșarte. Este o muncă grea, dar care merită osteneala. Viața este muncă, nu plăcere, dar omul poate face ca munca să fie plină de satisfacții și interesantă; plăcerea pălește și nu are nicio valoare în comparație cu munca.

Avem nevoie de sprijinul tău – dă-ne sprijinul tău cu toata inima și cu dorința statornică de a face bine, de a ne consola acolo unde Carol ne-a dezamăgit.

Inima ta să nu-l disprețuiască pe fratele tău mai mare. Are mari calități și a făcut mult bine. Dar a renegat religia și toate normele morale: a vrut să trăiască după un cod personal și nu a înțeles că ridică zei falși care se pot sfărâma în mână.

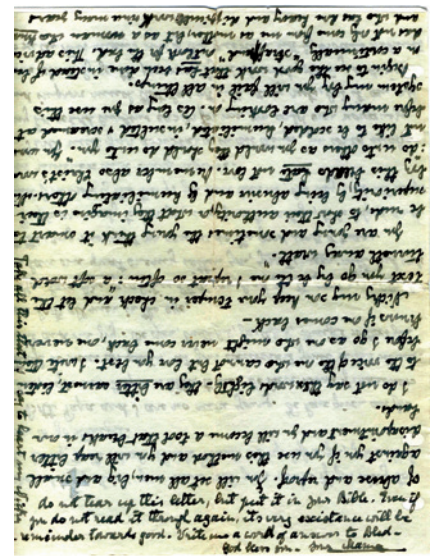
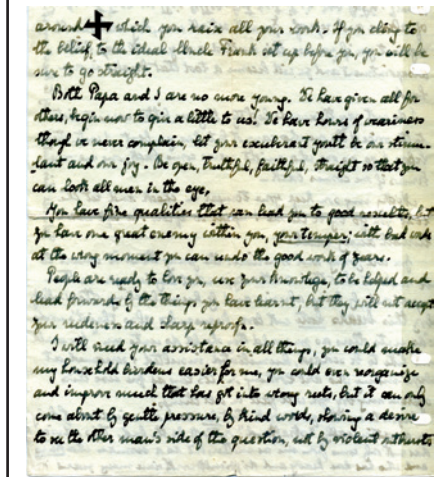
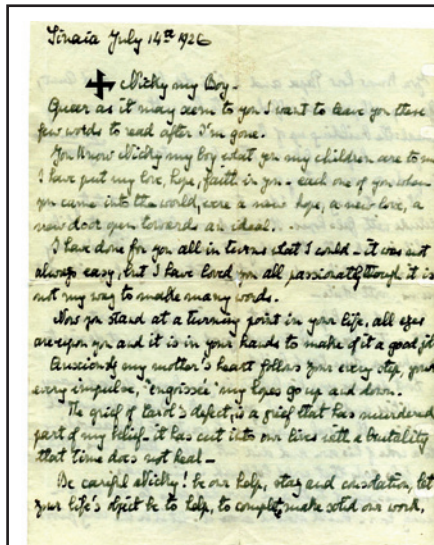
Mesajul adevărului și al dragostei ți-a fost dat la o oră timpurie – fă să fie o temelie, fă să fie pivotul muncii tale. Dacă crezi sincer în această poruncă, în idealul pe care unchiul Frank și l-a trasat, nu poți decât să mergi pe drumul drept.

Amândoi, Papa și cu mine, nu mai suntem tineri. Am renunțat la tot pentru alții, acum tu trebuie să începi să ne răsplătești cătuși de puțin! Ne zbatem prin ore de îngrijorare, deși nu ne plângem, fă ca exuberanța tinereții tale să ne fie o sursă de putere și bucurie. Fii deschis, sincer, drept, credincios, cinstit, ca să poți privi pe oricine drept în ochi.

Ai calități mari, care te pot duce la bine, dar ai și un mare dușman în suflet: ești iute la mânie. Cu cuvinte rele la momentul inoportun poți destrăma o muncă de ani de zile.

Poporul este gata să te iubească, folosește-ți cunoștințele pentru a putea fi sprijinit și pentru a conduce conform celor învățate, dar poporul nu poate accepta nici mojiția și nici vorba aspră.

În ceea ce mă privește, eu voi avea nevoie

de sprijinul tău în toate, poți să-mi ușurezi munca zilnică, ai putea chiar să reorganizezi și să ameliorezi tot ce a căzut în delăsare, dar toate acestea pot fi realizate numai cu îndemn delicat, cu cuvinte blânde, cu dorința de a da ascultare și altor opinii, nu prin izbucniri violente, abuz și reprimări. Dacă mergi pe drumul acesta, ți-i vei face pe toți dușmani și vei culege amar și dezamăgire, vei deveni neualta ce se sfărâmă în propriile tale mâini.

Nu spun vorbele astea cu ușurință – ele sunt crudul adevăr, ascultă-mi glasul, glasul aceleia care te iubește cel mai mult. Îți scriu înainte de plecare, ca și cum s-ar putea să nu mă mai întorc, când pleci nu știi niciodată dacă te vei reîntoarce.

Nicky, băiatul meu, stăpânește-ți temperamentul și amintește-ți de spusa mea repetată: „vorba dulce alungă mânia”.

Ești tânăr și adesea tineretul confundă obrăznicia cu inteligența, vrea să-și arate autoritatea abuzând și umilind pe alții. Nicky,

băiatul meu, rezultatul este ură, nu dragoste. Amintește-ți de cuvintele lui Hristos: “Nu faceți altora ceea ce nu doriți să vi se facă vouă!”. N-ai vrea nici tu să fii certat, umilit, insultat, apostrofat în fața altora. Atâta timp cât folosești acest comportament, dragul meu fiu, vei da greș în tot ce vei întreprinde.

Începe prin a vedea bunul deja dobândit, în loc de a fi mereu aspru, în căutarea răului. Acest sfat nu ți-l dau numai ca mamă, ci ca o femeie care știe și care a muncit din greu și în condiții dificile mulți ani de-a rândul.

Pune aceste sfaturi la suflet, Nicky al meu, tot ce-ți scriu. Și nu rupe scrisoarea; pune-o în Biblie. Chiar dacă n-ai s-o mai recitești, însăși existența ei va fi un imbold către bine. Răspunde-mi la Bled.

Dumnezeu să te binecuvânteze,
Mama ■

Locotenent colonel (r)

Iliescu Iulian

Îmi este greu să vorbesc la timpul trecut despre un om pe care l-am cunoscut, i-am apreciat calitățile și l-am iubit pentru profesionalismul său. Vestea trecerii în eternitate a acestui camarad de o mare noblețe sufletească ne-a produs, tuturor celor care l-am cunoscut și lucrat împreună, o enormă tristețe. Dacă cu o zi înaintea acestei vești, ne-am bucurat alături de toată creștinătatea de ÎNĂLȚAREA DOMNULUI și ziua în care ne-am cinstit și omagiat eroii neamului din toate timpurile și de pretutindeni, în dimineața zilei de 03.06.2011 aveam să aflăm că prietenul nostru a

fost chemat la Domnul.

Inima sa mare a încetat să mai bată, iar cel venit pe lume în ziua de 15 septembrie 1930, în orașul Giurgiu, s-a alăturat oștirii noastre din ceruri. Moartea sa neașteptată a îndoliat inimile tuturor celor care l-au cunoscut, l-au prețuit și l-au remarcat în cariera militară pe care și-a ales-o, odată cu anii petrecuți la Sibiu, la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, și apoi prin garnizoanele țării. Cariera militară pe care a îmbrățișat-o cu toate rigorile ei și pregătirea personală l-au format ca un specialist, pedagog și instructor militar.

În aceste clipe triste și grele pentru întreaga familie, suntem cu toții alături de ea, rugând-o în mod respectuos să primească sincerele noastre

condoleanțe și o asigurăm că imaginea celui de care ne-am despărțit va fi veșnică în amintirea camarazilor, membri ai filialelor județene de la mila 80 a bătrânului Danubius: „G-ral Eremia Grigorescu” a A.N.C.M.R.R. și „G-ral Alexandru Cernat” a A.N.C.E. Cât a lucrat în aceste două structuri, a militat și a acționat în permanență pentru dezvoltarea sentimentului pentru cultul eroilor și cultivarea la tineretul gălățean a dragostei și atașamentului față de Patrie și idealurile sacre ale poporului din care s-a ridicat și a instituției pe care a servit-o în cei mai frumoși ani din viață.

Odată ce a fost chemat la Ceruri, adresăm o rugă Tatălui Ceresc pentru a-l așeza acolo unde se odihnesc sfinții.

IN MEMORIAM

Generalul de brigadă (r) Ioan A. Dobrescu

S-a născut la 23 martie 1923, fiind cel mai mare dintre cei opt

copii ai lui Alexandru Dobrescu și ai soției sale din com. Bughea de Sus, jud. Argeș. A absolvit patru clase primare la Școala „Oprea Iorgulescu” din Câmpulung, fiind un elev sârguincios, uimindu-și dascălii cu dorința lui de a cunoaște cât mai multe.

De la o vârstă fragedă a muncit alături de tatăl său în cărămidărie, la tăiatul și prelucratul lemnului în pădurile din vecinătatea comunei natale. Deși de multe ori venea obosit de la muncă, își găsea timp pentru lectură, care mai târziu avea să-și pună amprenta asupra formației sale de umanist.

La vârsta de 21 de ani, în 1944, a fost încorporat în Compania de Meteorologie, Regimentul 1, Aerotransmisiuni, participând, timp de trei luni, pe frontul de vest. După război, s-a înscris la Școala de Ofițeri, la absolvire fiind repartizat ca lector la Școala de Ofițeri de Artilerie A.A. Brașov și apoi la Centrul de Instrucție al Artileriei A.A., formând multe promoții de ofițeri

cu dragoste pentru profesia aleasă. În anul 1952, a fost înaintat la gradul de căpitan și numit locțiitor al comandantului garnizoanei București. La scurt timp, cariera sa militară a fost frântă. Pentru îndrăzneala de a lua de soție pe fata pe care o iubea, dar care nu era pe placul autorităților comuniste, a fost trecut în rezervă.

După Revoluția din Decembrie 1989, i-au fost înapoiate toate drepturile militare ca reparații morale la nedreptățile suferite, fiind înaintat succesiv până la gradul de general de brigadă (ret.).

În societatea civilă, nea Țică, așa cum îi spuneau toți câmpulungenii, a desfășurat o activitate neobosită în turism și protecția mediului, alături de somități muscelene ca: dr. Popa Victor, ing. Klein, prof. Pleșu Vasile, și a fost argintul viu al concursurilor și activităților turistice; în speologie s-a zbatut pentru a fi incluse în anuarul național cele 2362 de peșteri descoperite, explorate și cartate în zona carstică a Muscelului, a fondat și condus speoclubul „Piatra Craiului”, afiliat Federației Române de Turism; a înființat, în 1988, la Câmpulung, Asociația „Negru Vodă”, în scopul cinstirii eroilor și veteranilor de război; a fost membru al Societății de Științe Istorice-Filiala Muscel Câmpulung și președinte de onoare al Ligii Naționale „Dimitrie Gusti” - Filiala Lerești Muscel.

În calitate de fondator și președinte executiv al Subfilialei Muscel a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, a desfășurat, alături de ceilalți membri ai Comitetului Director – col.(r) Ilie Tanislav, col.(r) Dumitru Badea, prof. Paul Cazacu – activități de restaurare a monumentelor istorice, a fost prezent în instituții de învățământ, în mijlocul elevilor și cadrelor didactice, în unitățile militare din garnizoană, vorbind cu un talent oratoric remarcabil despre tradițiile și valorile specifice fiecărei arme. A editat două cărți închinete eroilor și veteranilor de război. A susținut restaurarea cimitirelor germane, în care se odihnesc militarii căzuți în primul război mondial în zona Câmpulung, Valea Mare-Pravăț, Lerești, Dragoslavele, Rucăr. În anul 2007, i-a fost acordat titlul de „Fiu al Argeșului și Muscelului” de către președintele Consiliului Județean Argeș.

Despre activitatea celui pe care l-am iubit și l-am admirat pentru dorința puternică de a trăi ca un bun român se pot spune încă multe lucruri. De aceea, cred că este nevoie ca, din când în când, de aici înainte, să ni-l aducem aminte așa cum a fost Ioan Dobrescu, omul și cetățeanul.

Col.(r) Dumitru BADEA
Secretar general Subfiliala
Cultul Eroilor Câmpulung

General de brigadă Toma Munteanu

Membrii Biroului Executiv Central al Asociației Naționale „Cultul Eroilor” anunță cu

profundă durere și regrete încetarea din viață, la

11 octombrie 2011, al celui care a fost generalul de brigadă TOMA MUNTEANU, în vârstă de 73 ani, „Președinte de Onoare” al Asociației – Filiala Județeană Galați. Om cu deosebită noblețe sufletească, cu alese calități morale și profesionale și un excepțional familist, a fost iubit și apreciat de toți cei care l-au cunoscut. După ieșirea la pensie și până în ultima clipă a vieții, s-a dedicat activității de cinstire a memoriei eroilor și de ocrotire a operelor comemorative de război și cimitirelor

de onoare și a participat la realizarea unor lucrări de memorialistică din domeniul istoriei. Pentru activitatea desfășurată, conducerea Asociației i-a acordat titlul de „Membru de Onoare” și o serie de diplome și medalii aniversare și comemorative. Suntem alături de familie, căreia îi transmitem sincere condoleanțe și întreaga noastră compasiune. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Biroul Executiv Central al A.N.C.E.

Monumentul eroilor comunei Vața

În ziua de vineri, 03. 06. 2011, s-au împlinit 88 de ani de la inaugurarea monumentului ridicat întru amintirea eternă a filor fostei comune Vața, plasa Spineni, județul Olt –, eroi căzuți la datorie în anii 1916-1918, în număr de 94. Înființată în 1864, prin unirea comunelor Vața de Sus și Vața de Jos, comuna Vața avea să facă parte, începând cu anul 1911, din plasa Spineni, județul Olt. În anul 1950 a fost încorporată județului Argeș, iar din 1968 s-a unit cu comuna Vedea, sat aparținând actualmente acesteia.

Monumentul, așa cum atestă și inscripția, a fost „ridicat la 3 iunie 1923 în amintirea morților în Războiul pentru Întregirea neamului 1916-1918 din inițiativa unui comitet local și cu ajutorul tuturor oamenilor de bine.” Sumele de bani necesare pentru ridicarea acestei opere comemorative s-au strâns prin donații.

Amplasat în fața localului fostei primării a comunei Vața (care există și astăzi) și vis-a-vis de localul școlii, monumentul aduce de-a pururi aminte generațiilor ce se succed – trecute, prezente și viitoare – faptele de vitejie, spiritul de sacrificiu și eroismul înaintașilor fostei comune Vața, alcătuită din cinci sate: Vața, Vețișoara, Chirițești, Ciurești și Bădicea.

Cu sprijinul conducerii locale de atunci, reprezentată de primarul comunei, Florescu Stan,

președintele comisiei interimare, Badea Ion, notar, secretarul primăriei și al prefecturii județului Olt, monumentul a fost inaugurat la 3 iunie 1923, în prezența reprezentanților autorităților publice locale și a numeroși membri ai întregii comunități (copii, femei, bărbați și bătrâni) și a fost sfințit de un sobor de preoți cu ocazia prăznuirii „Înălțării”, când biserica noastră strămoșească creștin-ortodoxă cinstește și pe eroii neamului căzuți pe câmpurile de luptă pentru apărarea patriei. De atunci, generații după generații de elevi, însoțiți de directori și cadre didactice, vin, de Ziua eroilor, la Monument, în fața asistenței, să prezinte, prin versuri și cântece, prinosul de recunoștință pentru strămoșii lor căzuți la datorie. Din 2010, școala a fost desființată, în vechiul local rămânând doar o grădiniță de copii. Trăim cu speranța că vor veni și vremuri mai bune pentru noi. . .

Ziua eroilor este prilej de mare sărbătoare pentru toată suflarea comunei, în frunte cu conducerea primăriei Vedea: domnul primar, colonel (r) de aviație Dochinoiu Niculae, doamna viceprimar jur. Ionică Elena și consilierii locali. După slujba religioasă de la biserică, enoriașii care au în familie bunici și străbunici eroi – și nu numai ai celor două biserici: Chirițești și Vețișoara – se adună la monument, unde asistă la serviciul religios oficiat în amintirea eroilor de către cei doi preoți parohi Tudor Dan Ion și Barbu Gheorghe George și fac un parastas, împărțind colaci, fructe și dulciuri pentru sufletele celor căzuți pe câmpul de onoare.

Fosta comună Vața și-a adus tributul de sânge pe altarul Patriei prin cei 140 de eroi căzuți pe câmpurile de luptă. Fie ca numele

lor să rămână veșnic în amintirea și cinstirea generațiilor viitoare!

Florin-Gabriel RĂȚOI
Profesor de Istorie, titular,
gradul didactic II
Sat Ciurești nr. 28
Comuna Vedea, județul Argeș

N. B. : Numele eroilor comunei sunt înscrise în monumentala lucrare intitulată „Cartea Eroilor Argeș 1984”, publicată de Tipografia Argeșului și apărută la Pitești în anul 1984.

Eroii comunei Vața

Monumentul, al cărui autor nu îl cunoaștem, are motto-ul „Mai mult decât viața, noi patria am iubit-o”. Pe plăcile comemorative de marmură albă (pe toate cele patru părți) sunt înscrise numele și prenumele a 94 de eroi ai Primului Război Mondial, după cum urmează:

1. **Locotenent** Prioteasa Gh. Ion (numele său va fi atribuit în perioada inter și postbelică Școlii primare din satul Ciurești, comuna Vața)

Sergent:

2. Ghiță Radu

Caporali:

3. Săvulescu Constantin

4. Ioniță Tudor

5. Oprescu Marin

Soldați:

6. Stanciu Constantin

7. Vârtej Ion

8. Deaconu Dumitru

9. Porojan Dumitru

10. Constantin Clement

11. Deaconu Ștefan

12. Vârtej Marin

13. Oncescu Dumitru

14. Ilie Atanase

15. Crâmpoianu Constantin

16. Florescu Minaciu

17. Mierloi Marin

18. Dură Gheorghe
19. Dură Ion
20. Rada Ilie
21. Rățoi Ion
22. Neacșu Marin
23. Dima Marin 24. Ioana Ion
25. Dima Dumitru
26. Dură Marin
27. Luncan Dumitru
28. Drăgulescu Ion
29. Oncescu Ștefan
30. Ciurescu Dumitru
31. Duminică Ion
32. Ștefan Constantin
33. Stăncilă Gheorghe
34. Mateescu Ion
35. Sepețeanu Ion
36. Florescu Nicolae
37. Dina Tudor
38. Nițulescu Dumitru
39. Rada Marin
40. Zburlea Dumitru
41. Stăncescu Dumitru
42. Mușat Marin
43. Feleacă Petre
44. Nițulescu Gheorghe
45. Feleacă Ion
46. Stoica Ion
47. Hățiș Florea
48. Moțoescu Constantin
49. Stoica Eftimie
50. Lăzărescu Constantin
51. Voicu Ion
52. Nițulescu Marin
53. Boacă Marin
54. Maria Ion
55. Oprescu Ion
56. Oprescu Vasile
57. Oncescu Constantin
58. Graure Dumitru
59. Burciu Gheorghe
60. Dragomir Ion
61. Cioponea Radu
62. Rădulescu Ion
63. Oprescu Radu
64. Bacria Tudor
65. Soare Stan
66. Stancu Tudor
67. Stroe Eftimie
68. Stroe Eftimie

69. Savu Ștefan
70. Negrea Marin
69. Savu Ștefan
70. Negrea Marin
71. Bâsă Marin
72. Molfea Florea
73. Stroe Marin
74. Stroe Gheorghe
75. Cârstea Ion
76. Stroe Marin
77. Jianu Florea
78. Ionică Pavel
79. Ionică Marin
80. Barbu Constantin
81. Nițulescu Petre
82. Ionică Marin
83. Stroe Constantin
84. Seceanu Sandu
85. Dina Sandu
86. Oprescu Iacob
87. Streche Ion
88. Cârstea Dumitru
89. Răduț Dumitru
90. Vasile Sandu
91. Voicu Marin
92. Stancea Ioniță
93. Florescu Constantin
94. Dinică Ion

La aceste nume au fost adăugate și cele ale 46 din cel de Al Doilea Război Mondial, după cum urmează:

La Vața:**Sergenti:**

1. Perșu Miron
2. Cioficu Constantin

Caporal:

3. Necuț Marin

Soldați:

4. Gănțoi Marin
5. Voicu Ion
6. Pârnu Miron
7. Florea Florian
8. Ciurescu Ilie
9. Vasile Florea
10. Gănțoi Marin
11. Bălășcan Marin
12. Frățilă Ion
13. Frățilă Gheorghe
14. Bondoc Gheorghe
15. Florea Ion
16. Năstase Ion
17. Gănțoi Marin
18. Oprescu Ion
19. Enaru Nicolae
20. Neacșa Ion

21. Stoican Ion
22. Răduț Ion
23. Cojocaru Marin
24. Molfea Marin
25. Seceanu Ion
26. Ciurescu Gheorghe
27. Stanciu Florea
28. Udrea Marin
29. Dumitru C. D. Ilie
30. Feleacă Păun
31. Pătru Marin
32. Popescu Petre
33. Stăncescu Marin
34. Stăncescu Ion
35. Văduva Dumitru
36. Porojan Ion
37. Vârșescu Dumitru
38. Stoica Tudor

La Bădicea:**Căpitan:**

39. Moțescu Ion

Soldați:

40. Costache Ion
41. Florea Marin
42. Simescu Dumitru
43. Janță Vasile
44. Negrea Gheorghe
45. Zburlea Constantin
46. Negrea Ion ■

Cimitirul Eroilor Buzău

Sfințit la 2 octombrie 1931, în prezența regelui Carol al II-lea, a primului-ministru Nicolae Iorga, a generalului Amza Ștefănescu, ministrul Apărării, a generalului Uică, comandantul Diviziei 5, a prefectului Furtună, a primarului C. Popescu și a altor oficialități locale. Serviciul divin a fost oficiat de Prea-Sfințitul Episcop militar Stroe, Prea-Sfințitul Episcop Ghenade al Buzăului, preot căpitan Matei Popescu, confesorul garnizoanei, și un sobor de preoți.

În cimitir își dorm somnul de

veci 9.653 de eroi, din care 1.786 necunoscuți (respectiv: 753 de germani, 744 de austrieci și unguri, 134 de români, 136 de bulgari și ruși, 14 turci și italieni).

Biserica și cimitirul au fost construite din inițiativa Armatei, care a donat terenul respectiv.

După 1990, în curtea bisericii a fost înălțat un monument în memoria victimelor regimului comunist. Cimitirul a fost extins în partea de est și de vest cu peste 600 de morminte. ■

General (ret.) Achim ALSTANI

Medalia jubiliară a A.N.C.E.

În cursul anului 1919, sub patronajul Reginei Maria s-a înființat societatea „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”. Președinte activ (executiv) a fost numit Mitropolitul Primat Miron Cristea. Societatea și-a obținut statutul juridic prin Înaltul Decret Lege nr. 4106 din 12 septembrie 1919, prin care Regele Ferdinand îi recunoaște calitatea de „persoană morală”. Societatea avea ca scop să se ocupe de îngrijirea mormintelor celor căzuți în război și, în același timp, de organizarea sărbătorilor comemorative “Ziua Eroilor”. În anul 1921, s-a stabilit ca serbarea anuală pentru comemorarea eroilor căzuți în război să aibă loc în Ziua Înălțării Domnului, zi declarată sărbătoare națională.

În anul 1991, pe 19 noiembrie, prin Hotărârea nr.664 a Judecătoriei Sector 1, București, s-a înființat „Comitetul Național pentru Restaurarea și Îngrijirea Monumentelor și Cimitirelor Eroilor”, organizație neguvernamentală, care a preluat obiectivele Așezământului Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor, desființat în anul 1948. La 28 noiembrie 1997, Comitetul Național pentru Restaurarea și Îngrijirea Monumentelor și Cimitirelor Eroilor” și-a schimbat denumirea în „Asociația Națională «Cultul Eroilor»”. În cele două decenii de existență, ANCE a depus o activitate prodigioasă pentru cinstirea eroilor neamului românesc și pentru restaurarea operelor comemorative de război.

Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de activitate, conducerea Asociației Naționale “Cultul Eroilor” a emis o medalie din cupru aurit, cu un diametru de 70 mm, bifață, cu o grosime de 4 mm, în tiraj de 100 de exemplare, executată de Tekart Trading S.R.L.

Medalia se prezintă astfel:

Aversul: În exergă, circular, în partea de sus este scris cu majuscule Asociația Națională Cultul

Eroilor “Regina Maria”, iar în partea de jos, circular, cu majuscule – ROMÂNIA.

În câmpul central, în partea stângă, pe patru rânduri, cu majuscule găsim înscrisul: 20 ani de activitate 1991-2011. În partea dreaptă a înscrisului se află o ramură de lauri.

Reversul: În exergă, în partea de sus, cu majuscule, găsim înscrisul „Glorie Eternă Eroilor și Martirilor Neamului”. În partea de jos, în exergă, se află o ghirlandă de lauri, prinsă la mijloc cu o fundă. Câmpul central este împărțit în două părți: în stânga se află o imagine a Cimitirului Eroilor de la Prunaru; în partea de sus este înscrisul, cu majuscule, pe trei rânduri: Patrie, Eroism, Recunoștință. În partea dreaptă este bustul svelt al unui ostaș în istorica uniformă a Armatei Române, iar la mijlocul distanței dintre cele două compoziții se găsește o cruce de beton pe care este înscris anul 1916.

Această medalie reprezintă cea de a zecea realizare grafică a Asociației Naționale “Cultul Eroilor”, toate fiind proiectate de domnul general de brigadă în retragere Petre Stoica și immortalizând în metal importante evenimente din istoria românilor. Medalia este însoțită de un certificat de autenticitate, cu numele celui căruia îi este conferită, pentru merite deosebite în activitatea nobilă de cinstire a memoriei eroilor, semnat de președintele Asociației Naționale “Cultul Eroilor” și având ștampila acesteia. Pe verso sunt înscrise principalele date tehnice ale medaliei.

Felicităm conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria” pentru realizarea acestei medalii, o adevărată bijuterie, care, suntem convinși, se va bucura și de interesul numismaților și colecționarilor.

**Comandor (r) aviație
Marius POPESCU-CĂLĂRAȘI**

**Cu prilejul
împlinirii a
20 de ani de
activitate,
conducerea
Asociației
Naționale
“Cultul Eroilor”
a emis o
medalie din
cupru aurit, cu
un diametru de
70 mm, bifață,
cu o grosime
de 4 mm, în
tiraj de 100
de exemplare,
executată de
Tekart Trading
S.R.L.**

CINSTE SI NOI ARE EROILOR

1916 - 1918

COMBESCU ENE
DRACONES STAN
OPREA DRAGOMIR
SUSAN I MANDU
GARNAT IONITA
VLAD ION
IONESCU STOIKA
POPESCU VIOTU
GARNAT FANAY
TUDACHE ION
CATANA STOIKA
VULPE NICOLAE
SUDAN ANTON
COSTACHE PIERA
MARHA GHEORGHE
PACHESCU RADU
COSTACHE NADILE
VASILE F. DION
GHEORGHE S. GHEORGHE
DICA AVRAM

1940 - 1945

MOREA VASILE
MURTEANU ION
DUTU DOMITRU
OPREA CONSTANTIN
DRAGOMIR NICOLAE
OPREA CONSTANTIN
NICOLA GHEORGHE
CRACIUN CONSTANTIN
SALABAN ION
IORDACHE STEFAN
IORDACHE CONSTANTIN
OPREA ION
STAN ANDREI
LICA STAN
SERBAN STAN
GHEORGHE CONSTANTIN
NEBELCU TUDOSE

AMPLASAMENT SA BUCURAT DE
MARIE EPISCOP
2007

STATUEA EROILOR CARE
AU CONTRIBUIT LA EXTEN-
DUTAREA MONUMENTULUI
FILOTIEI FLORICA
FLORICA IONICA, MARUȚA
COSTANDA, MARUȚA ILEANA
SI ELIZABETA FIKA
SALABAN IONICĂ
MARUȚA ILEANA

LOC COSTESTI
CITIZI FAN...
IN TIN...

